

ชีวิตและงานของ

อังเดร มาลโร

นักคิดนักเขียนชาวฝรั่งเศส

จินตนา ดำรงค์เลิศ

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รูปถ่ายโดยอาจารย์ วรา สัตยเมธาศาสตร์และมานุษยศาสตร์

อังเดร มาลโรซ์ ถ่ายเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2485 ในช่วงเวลา
ที่เริ่มทำงานกับพวกฝรั่งเศสเสรีในอังกฤษ

อังเดร มาลโรซ์ กับภาพประติมากรรม
คันธารราชฎีที่ได้มาจากอัฟกานิสถาน

ชีวิตและงานของ อังเดร มาลโรซ์
นักคิดนักเขียนชาวฝรั่งเศส

ประเภทหนังสือ : ทั่วไป

ชีวิตและงาน
ของ
อังเดร มาลโรซึ่
นักคิดนักเขียนชาวฝรั่งเศส

จินตนา ดำรงค์เลิศ

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ร่วมกับ

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

2528

จินตนา ดำรงค์เลิศ

ชีวิตและงานของ อังเดร มาลโรซ์.

1. มาลโรซ์, อังเดร, 2444—2519. 2. ฝรั่งเศส —
วรรณกรรม — ประวัติและวิจารณ์. (1) ชื่อเรื่อง.

PQ 2625. ม6จ6 920.044 ISBN 974-571-166-7

ลิขสิทธิ์ของมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
สงวนลิขสิทธิ์

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนมกราคม 2528

จำนวน 2,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาคารอเนกประสงค์ ชั้น 5 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ถนนพระจันทร์ กรุงเทพฯ 10200 โทร. 223-9232

จัดจำหน่ายโดยศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาคารอเนกประสงค์ ชั้นล่าง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ถนนพระจันทร์ กรุงเทพฯ 10200 โทร. 221-0633

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นางสาวอรุณี อินทรสุขศรี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

ราคาเล่มละ 28 .- บาท

คำแถลง

โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2509 และต่อมาได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิในปี พ.ศ. 2521 โดยมีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมและเร่งรัดให้มีการจัดพิมพ์หนังสือตำราทุกประเภทในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งที่เป็นงานแปลโดยตรง งานแปลและเรียบเรียง งานถอดความ งานรวบรวม งานแต่ง และงานวิจัย ในระยะแรกเราได้เน้นส่งเสริมงานแปลเป็นงานหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานแปลตำราทางวิชาการ แต่ต่อมาตำราในสาขาวิชาเหล่านี้ได้มีมากขึ้น ในปัจจุบันมูลนิธิฯ จึงกำหนดเป้าหมายหลักในการส่งเสริมให้มีการผลิตตำราและหนังสือประกอบการศึกษาที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเมืองไทย เอเชียอาคเนย์และญี่ปุ่นโดยเฉพาะ

ในปี พ.ศ. 2523 มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีนโยบายที่จะผลิตเอกสารทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งของนักวิชาการชาวไทยและชาวต่างประเทศ โครงการ

(8)

การเอกสารวิชาการดังกล่าวนี้ จะประกอบด้วยเอกสารทางวิชาการรวม 2 ชุดคือ

ชุดที่หนึ่ง รวมบทแปลและเรียบเรียงบทความ หรือเอกสารทางวิชาการที่ชาวต่างประเทศเขียนเกี่ยวกับเมืองไทยในแง่มุมต่าง ๆ ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เอกสารทางวิชาการชุดนี้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับ *จตุรัสโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์* ซึ่งมูลนิธิฯ ได้เคยจัดทำมาแล้วในระหว่างปี พ.ศ. 2516 - 2519 ต่างกันเพียงว่าจะมีการรวบรวมบทความในหัวข้อเดียวกันให้เป็นกลุ่มก้อน และนอกจากนี้เอกสารต้นฉบับที่อยู่ในข่ายของการจัดทำเอกสารทางวิชาการชุดนี้มิได้จำกัดเฉพาะภาษาอังกฤษดังที่เคยเป็นมาในอดีต หากแต่จะขยายวงรอบให้ครอบคลุมผลงานในภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ด้วย

ชุดที่สอง เป็นรายงานผลการวิจัย ทั้งที่เป็นงานวิจัยอิสระและงานวิจัยที่ได้รับเงินอุดหนุนจากสถาบันต่าง ๆ รวมตลอดจนถึงงานวิทยานิพนธ์

เจตนารมณ์ของการจัดทำเอกสารทางวิชาการดังกล่าวนี้ มิได้มีเฉพาะแต่การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการเท่านั้น หากทว่ายังเป็นการเตรียมต้นฉบับสำหรับการจัดทำหนังสือ

(9)

อ่านประกอบการศึกษาลักษณะวิชาต่างๆ (Readings) ในภาย
ภาคหน้าอีกด้วย

ท่านที่สนใจเสนอเอกสารทางวิชาการให้มูลนิธิฯ จัดพิมพ์
โปรดติดต่อเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ ทางจดหมาย หรือทางโทรศัพท์
เอกสารทางวิชาการเรื่องใดที่ได้รับการพิจารณาจัดพิมพ์ ผู้เขียน
จะได้รับเงินสมนาคุณจากมูลนิธิฯ ในอัตราอันสมควร

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

413/38 ถนนอรุณอมรินทร์

บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

รายชื่อคณะกรรมการบริหาร

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

นายเสน่ห์ จามริก	ประธานกรรมการ
นางเพ็ชรี สุมิตร	รองประธาน
นางสาวกุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	กรรมการ
นายชวชัย ยงกิตติกุล	กรรมการ
นางสาวสดชื่น ชัยประสาธน์	กรรมการ
นายสุเทพ สุนทรเกษม	กรรมการ
นายบรรณิทธิ เศรษฐบุตร์	กรรมการ
นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์	กรรมการ
นายวิทยา สุจริตชนาวรักษ์	กรรมการ
นางอารี สัตถ์หณี	กรรมการ
นางอมรา พงศาพิชญ์	กรรมการ
นายเฉลิม ทองศรีพงศ์	กรรมการและที่ปรึกษากฎหมาย
นายบดินทร์ อัครวณิชชัย	กรรมการและที่ปรึกษากฎหมาย
นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม	กรรมการและற்றுญิก
นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ	กรรมการและเลขานุการ
นายรังสรรค์ ชนะพรพันธุ์	กรรมการและผู้จัดการ

คำนำ

อังเดร มาลโรซ์ เป็นนักเขียนฝรั่งเศสที่สำคัญคนหนึ่ง ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เขาเป็นนักเขียนที่ไม่เชื่อในพระเจ้า และปฏิเสธทัศนคติ “ศิลปะเพื่อศิลปะ” ดังนั้นชีวิตและผลงานของเขาจึงล้วนแสดงให้เห็นถึงการแสวงหาคูณค่าใหม่ของมนุษย์ ด้วยการกระทำของตนเอง ในโลกซึ่งปราศจากอำนาจของพระเจ้า และอำนาจของสิ่งที่ไว้ตัวตน เขาเป็นนักเขียนที่กล้ากระทำในสิ่งที่เขาคิด และเขียนในสิ่งที่เขาได้ประสบมาด้วยตนเอง ผลงานชั้นนี้ต้องการเน้นให้เห็นคุณสมบัติข้อนี้ของเขา เป็นสำคัญ

ชีวิตของอังเดร มาลโรซ์ ที่ยืนยาวเกือบศตวรรษนั้นมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่เป็นนักผจญภัย นักต่อต้านจักรวรรดินิยม นักต่อสู้เพื่อการปฏิวัติไปสู่สังคมที่ดีกว่า นักพูดต่อต้านคอมมิวนิสต์ นักชาตินิยม และแม้แต่เป็นนักนิยมศิลปะ ในหนังสือนี้ ข้าพเจ้าได้เล่าเหตุการณ์เหล่านี้เพียงย่อเยื้อง เพราะข้าพเจ้าประสงค์ที่จะให้ผู้ที่รู้จักวรรณคดีฝรั่งเศสบ้างพอสมควรหันมามองนิสิตนักศึกษาได้อ่านเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับนักเขียนฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ผลงานนี้จึงอาจขาดความลึกซึ้งในประเด็นต่าง ๆ ไปบ้าง

(12)

ในการเขียนถึงชีวประวัติ และผลงานของบุคคลใด บุคคลหนึ่งนั้น ข้าพเจ้าเชื่อว่าควรชี้แนะให้เห็นถึงคุณค่าอันถูกต้องของบุคคลนั้น มากกว่ามุ่งยกยอปอบบนให้บุคคลนั้นกลายเป็นเสมือนเทพเจ้าขึ้นมา สิ่งที่ต้องเตร มาลโรธ ได้คิดและกระทำไว้นั้นมีค่าควรแก่การยกย่อง ก็เพราะสิ่งเหล่านั้นได้ทำให้เราตระหนักถึงความสำคัญและความมีศักดิ์ศรีของคน ความยุติธรรมที่พึงบังเกิดขึ้นในสังคม และความมีอิสระภาพอันเป็นสิ่งควรแสวงหา และต่อสู้เพื่อให้ได้มา

จินตนา ดำรงค์เลิศ

สารบัญ

	หน้า
บทที่	
1. บทนำถึงชีวิตและงานของ อังเดร มาลโรซ์	1
2. อังเดร มาลโรซ์ กับอินโดจีน	7
3. ผลงานหลังจากอินโดจีน	30
4. ปรัชญาและแนวความคิดในผลงานของอังเดร มาลโรซ์	49
5. อังเดร มาลโรซ์ กับการต่อต้านเผด็จการฟาสซิสต์	86
6. อังเดร มาลโรซ์ กับโคลลิสม์	126
7. อังเดร มาลโรซ์ กับโลกศิลปะ	153
บทส่งท้าย	167
ภาคผนวก	169
บรรณานุกรม	174

อังเดร มาลโรซ์ กับ แม็กซิม กอร์กี
นักประพันธ์ชื่อดังชาวรัสเซีย ในปี พ.ศ. 2477

อังเดร มาลโรซ์ กับ ประธานาธิบดีเดอโกล (คนสวมแว่น)

บทที่ 1

บทนำถึงชีวิตและงานของ

อังเดร มาลโรซ์

อังเดร มาลโรซ์ เกิดเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2444 และถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 รวมอายุได้ 75 ปี ในระยะเกือบรอบศตวรรษที่ผ่านมา อังเดร มาลโรซ์ ได้ผ่านเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ของโลกมาหลายตอน เช่น สงครามโลกทั้งสองครั้ง สงครามต่อต้านเผด็จการฟาสซิสต์ในสเปน ฯลฯ แต่ละครั้งเขาได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมอย่างแข็งขัน ในการต่อสู้เพื่อโลกเสรี เพื่อผู้ถูกกดขี่ และผู้ถูกปราบปราม

อย่างไรก็ตาม คนเรานั้นมีวิวัฒนาการของตนเอง เมื่อสมัยหนุ่ม ๆ อังเดร มาลโรซ์ เข้าร่วมในการต่อสู้ของผู้ถูกกดขี่และฝ่ายที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลอย่างจริงจังมาก ดังจะเห็นได้จากผลงานชิ้นแรก ๆ ของเขาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2471 ถึง พ.ศ. 2476 แต่ต่อมาในสมัยที่ นายพล ชาร์ลส์ เดอโกล เป็นประธานาธิบดีของประเทศฝรั่งเศส อังเดร มาลโรซ์ กลับไปเข้าร่วมกับรัฐบาลพวกโกลลิสต์อย่างเต็มตัวเช่นกัน การกระทำ

เช่นนี้ มาลโรซ์ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากในหมู่เพื่อน ๆ ที่เคย
เรียกร้องและต่อสู้ร่วมกันมา ซึ่งหากเราติดตามศึกษาชีวิตและ
งานของนักเขียนและนักปฏิวัติอย่างจริงจังแล้ว จะได้เห็นต่อไป
ว่าอันที่จริงแล้ว อังเดร มาลโรซ์ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจาก
เดิมเลย ปรัชญาชีวิตของเขายังไม่เปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นใน
วัยหนุ่ม หรือในวัยชราก็ตาม

ปรัชญาขั้นพื้นฐานที่สุดของอังเดร มาลโรซ์ คือเขา
ไม่เชื่อในเรื่องพรหมลิขิต เขาเป็นนักต่อสู้ที่สู้ด้วยอุดมการณ์
และอาวุธ ดังนั้นเราจึงอาจกล่าวได้อย่างเต็มปากว่า เขามีส่วน
ร่วมในการสร้างประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ เขาเคยกล่าวว่า
“ค่าของคนเรานั้นไม่สามารถวัดได้ด้วยเงิน หากแต่อาจวัดได้
ด้วยการกระทำ” และปรัชญานี้เองที่ชักนำอังเดร มาลโรซ์
เข้าสู่เหตุการณ์ครั้งสำคัญ ๆ ในประวัติศาสตร์ของโลกและของ
ฝรั่งเศสเอง ตัวอย่างเช่น การต่อสู้ของชาวจีนที่เซียงไฮ้ ใน
พ.ศ. 2470 การเรียกร้องในปี พ.ศ. 2477 ให้ปลดปล่อย
เทลมาน และติมิทروف (คนแรกเป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิ-
ซิสต์เยอรมัน คนหลังเป็นเลขานุการของการประชุมพรรคคอมมิวนิ-
ซิสต์สากลครั้งที่สาม ที่ถูกจับโดยพวกนาซี) การรบของ
พวกรีพับลิกันชาวสเปนที่เมือง เมอเดลแลง เพื่อต่อต้านระบอบ
เผด็จการฟาสซิสต์ของนายพลฟรังโกในปี พ.ศ. 2478 การต่อ

ด้านพวกเกสตาโปในคุกที่เมืองตุลุส ประเทศฝรั่งเศส ในปี พ.ศ. 2487 การรบระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองในแคว้นอัลซาส และการจัดตั้งรัฐบาลของนายพลเดอโกลที่ปารีสหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

อังเดร มัลโรซ์ เชื่อมั่นว่าคุณค่าของมนุษย์ มาจากการกระทำของตนเองเพราะเขาไม่เชื่อว่าพระผู้เป็นเจ้าทางศาสนาคริสต์นั้นมีอยู่จริง ดังนั้นเมื่อปราศจากอำนาจของพระเจ้า อังเดร มัลโรซ์ก็ถือว่า มนุษย์เป็นผู้ลิขิตชีวิตตนเอง ขณะที่ชาวคริสเตียนเชื่อว่าศรัทธาและเมตตาที่สะสมไว้จะนำพวกเขาไปสู่ “ชีวิตชั่วนิรันดร์” อังเดร มัลโรซ์ กลับเชื่อว่า “การปฏิวัติ” สามารถทำให้คนเรามี “ชีวิตชั่วนิรันดร์” ได้ ความเชื่อนี้เองที่ชักนำให้ อังเดร มัลโรซ์ ดำเนินชีวิตเป็นนักปฏิวัติและนักต่อสู้อยู่ถึง 20 ปีเต็ม งานเขียนของเขาในช่วงนี้จึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นประสบการณ์ในชีวิตจริงของเขา ดังเช่นเรื่อง *Les Conquérants* (ผู้ชนะ) ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2471 เรื่อง *La Condition humaine* (สภาพมนุษย์) ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2476 และเรื่อง *L'Espoir* (ความหวัง) ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2480 ในผลงานเหล่านี้ อังเดร มัลโรซ์ได้แสดงปรัชญาและความเชื่อมั่นของเขาไว้หลายประการ ได้แก่ ความรักและความเห็นอกเห็นใจต่อชนผู้ถูกกดขี่และถูกเอารัดเอาเปรียบ ความเคารพใน

ศักดิ์ศรีของความเป็นคน ความยึดมั่นในภราดรภาพอย่างแข็ง
แกร่ง การเทิดทูนการเสียสละชีวิตเพื่ออุดมการณ์และท้ายที่สุด
ความเป็นอมตะแห่งวีรกรรมของนักปฏิวัติ

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าผลงานทั้งหลายที่กล่าวมานี้เป็น
ผลจากการที่ อังเดร มาลโรซ์ ได้ใช้ชีวิตแบบนักปฏิวัติและ
นักต่อสู้อยู่ในดินแดนเอเชียและสเปน ซึ่งหาใช่มาตุภูมิของเขา
ไม่ ต่อเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สองขึ้น อังเดร มาลโรซ์ จึงได้
หันกลับมารบเพื่อมาตุภูมิ และตอนนี้เองที่ อังเดร มาลโรซ์
เกิดความรู้สึกชาตินิยมอย่างแรงกล้า เขาได้เข้าร่วมสงคราม
ต่อต้านฝ่ายนาซีเยอรมันกับพี่น้องร่วมชาติของเขาโดยได้
ดำรงตำแหน่งเป็นนายพลผู้นำหน่วยทหารราบอัลซาส-ลอร์เรน
และจากความเป็นชาตินิยมอย่างแรงกล้าของอังเดร มาลโรซ์นี้
เองที่ทำให้เขาได้เข้ามาดำรงตำแหน่งมือขวาของนายพลเดอโกล
ในการจัดตั้งรัฐบาลภายหลังสงคราม เนื่องจากเขาเป็นคนที่
รอบรู้ด้านวัฒนธรรมและศิลปะทั้งตะวันออกและตะวันตก อัน
เป็นผลจากประสบการณ์และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เขา
จึงได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีอยู่ถึงสามสมัย โดยดำรงตำแหน่ง
รัฐมนตรีแถลงข่าวอยู่สมัยหนึ่ง ในการจัดตั้งรัฐบาลครั้งแรก
ของประธานาธิบดีเดอโกลในปี พ.ศ. 2488 และดำรงตำแหน่ง
รัฐมนตรีวัฒนธรรมอีกสองสมัย คือครั้งแรกในปี พ.ศ. 2502

ในรัฐบาลชุดนายกรัฐมนตรีเดอเบร และครั้งที่สองในรัฐบาล
ของประธานาธิบดีเดอไกล

ในระบอบที่องเดร มาลโรซ์ ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี
วัฒนธรรมนี้เองที่เขาเลิกเขียนนิยายที่เกี่ยวกับการปฏิวัติ เขา
หันมาสนใจ “ศิลปะ” ซึ่งเป็นความสนใจดั้งเดิมตั้งแต่ครั้งวัย
หนุ่ม เมื่อเขาเดินทางไปยังทายสรีในกัมพูชาเพื่อเสาะหารูป
ประติมากรรมอันงดงามของเขมร งานเขียนของเขาที่ออกมาใน
ระยะหลังๆ จึงเป็นงานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปกรรมของโลก
รวมทั้งเป็นบทวิจารณ์ศิลปกรรมชิ้นสำคัญๆ ของโลกด้วย ใน
ตอนนี้เขาถือว่าศิลปินทั้งหลายเท่านั้นที่สามารถจะมี “ชีวิตชั่ว
นิรันดร” ได้ โดยการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอมตะขึ้นมา ดัง
เช่น ไมเคิล แองเจโล และเลโอนาร์โด ดา วินชี เป็น
ต้น อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมั่นในความสามารถของมนุษย์ว่า
มีเหนืออำนาจของพระเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ รวมทั้งความรัก
ในภราดรภาพของเขาก็ยังสำแดงเด่นชัดเสมอในงานเขียนของ
เขาทุกครั้ง

นอกจาก องเดร มาลโรซ์ จะใช้ชีวิตระยะหลังๆ หมก
มุ่นอยู่กับงานศิลปะแล้ว เมื่อเขาหมดภาระจากตำแหน่งรัฐ
มนตรีวัฒนธรรม เขาก็ได้เริ่มเขียนบันทึกความทรงจำของ
เขาเล่มที่หนึ่งชื่อ *Antimémoires* ได้ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2511

และส่วนหนึ่งของเล่มที่สองได้ตีพิมพ์เมื่อต้นปี พ.ศ. 2517 ในชื่อว่า *La Tête d' Obsidienne* เล่มที่สามปรากฏออกมาในปี พ.ศ. 2519 ชื่อว่า *La Corde et la Souris* อังเดร มาลโรซ์ ได้ประกาศว่าบันทึกความทรงจำของเขานั้นยังมีหลายตอน และบางตอนจะตีพิมพ์ได้ก็ต่อเมื่อเขาสิ้นชีวิตแล้ว

หลังจากที่ อังเดร มาลโรซ์ เสียชีวิต ได้มีการตีพิมพ์บันทึกความทรงจำของเขาเกี่ยวกับการเดินทางไปเยือนประเทศต่าง ๆ ในทวีปอาฟริกาเมื่อปลายปี พ.ศ. 2519 ภายใต้ชื่อเรื่องว่า *Hôtes de Passage* และต่อมาก็มีการพิมพ์จำหน่าย *L' Homme et la littérature* อันเป็นหนังสือที่แสดงข้อคิดปรัชญาของ อังเดร มาลโรซ์ เกี่ยวกับมนุษย์และวรรณกรรมในปี พ.ศ. 2520

บทที่ 2

อังเดร มาลโรซ์ กับอินโดจีน

อังเดร มาลโรซ์ และคลารา ภรรยาของเขาไม่ชอบดำเนินชีวิตแบบเรียบ ๆ ไม่ชอบการปฏิบัติตนเคร่งครัดตามกำหนดกฎเกณฑ์ที่วางไว้ และไม่ปรารถนาจะดำรงชีวิตตามแบบพวกผู้ดีมีเงินทั้งหลาย ทั้งที่อังเดร มาลโรซ์ และภรรยาก็เป็นเจ้าของอพาร์ทเมนต์ในตึกหรูแห่งหนึ่งใกล้ ๆ กับถนนโมซาร์ท แต่อพาร์ทเมนต์นั้นก็มิใช่สิ่งที่เขาทั้งสองได้หามาเอง เป็นมรดกตกทอดที่คลาราได้รับจากมารดาของเธอ ด้วยเหตุที่ว่าชีวิตแบบหรูหราฟู่ฟ่าไม่เป็นสิ่งปรารถนาของบุคคลทั้งสอง เขาจึงออกจากปารีส เพื่อเดินทางท่องเที่ยวไปที่ต่าง ๆ อยู่บ่อย ๆ ทั้งคู่ชอบใช้ชีวิตที่ร่อนเร่เหมือนพวกยิปซี ดังนั้นการเดินทางของอังเดร มาลโรซ์ ทั้งในแบบผจญภัยหรือในแบบอื่น ๆ ไม่ว่าจะไปกับภรรยาหรือคนอื่น จึงเป็นเรื่องสำคัญซึ่งเราอดที่จะกล่าวถึงเสียมิได้

การผจญภัยครั้งแรกในอินโดจีน

เมื่อเริ่มคริสต์ศตวรรษที่ 20 คำว่า “การผจญภัย” นับว่ามีความหมายพิเศษสำหรับพวกที่สนใจวรรณคดีในปารีส และ

ยังเป็นที่นิยมกันในหมู่คนมั่งมีทั้งหลายด้วย ผู้คนพากันนิยมชมชื่นว่าการเดินทางของจิตรกร ชื่อ โกแก้ง ไปถึงเกาะ ตาฮิติ และการเดินทางของกวีเอก เช่น แรงโบต์ ในอบิสซิเนียในระยาะนั้นเป็นการผจญภัยที่ยิ่งใหญ่อย่างหนึ่ง และ อังเดรมาลโรซ์ ก็คล้ายคนอื่น ๆ เขาพลอยตื่นตื่นและนิยมการผจญภัยแบบนี้ไปด้วย

อังเดร มาลโรซ์ ชื่นชอบชีวิตการผจญภัยของกวีแรงโบต์ และของลอเรนซ์แห่งอาราเบียมากเป็นพิเศษ และถ้าเขาจะออกเดินทางเพื่อผจญภัย เขาก็ปรารถนาที่จะดำเนินรอยตามรูปแบบการผจญภัยของบุคคลทั้งสองนี้ ประการแรกเขาจะต้องค้นหาประเทศเล็กๆที่ไม่ค่อยมีใครรู้จักและยังไม่ค่อยมีการสำรวจ เป็นดินแดนที่มืดมัวเป็นตำนานกล่าวถึง มีลักษณะภูมิประเทศ และมีชาวพื้นเมืองที่ยินดีต้อนรับเฉพาะนักผจญภัยเท่านั้น รายละเอียดที่ อังเดร มาลโรซ์ต้องการ ไม่แตกต่างไปมากมายจากข้อความที่กวีแรงโบต์ ได้บรรยายไว้ในบทกวีนิพนธ์อันลือชื่อของเขา คือ *Le Bateau Ivre*¹ อังเดร มาลโรซ์ใฝ่ฝันถึงการ

---

¹ เป็นบทโคลงแบบเซอร์เรียลลิสม์ บรรยายถึงการเดินทางแสวงหาดินแดนนิรันดร์แห่งหนึ่ง ซึ่งจะเป็นที่พักพิงของตัวกวีผู้ประสบความผิดหวังในโลกนี้

ผจญภัยอันน่าตื่นเต้นในวันออกไกลมาตั้งแต่สมัยเขายังเป็นเด็ก และความฝันอันนี้จะ成真ขึ้นมาเมื่อเขาเริ่มออกเดินทางมุ่งสู่ประเทศกัมพูชา ที่เขาคาดว่าจะพบโบราณสถานและโบราณวัตถุอันมีคุณค่าทางศิลปะเป็นจำนวนมาก

ก่อนออกเดินทางสู่อินโดจีน อังเดร มาลโรซ์ และคลาราได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศิลปะเขมรอย่างจริงจัง สถานที่ที่บุคคลทั้งสองไปบ่อยที่สุดในระยะก่อนออกเดินทางคือพิพิธภัณฑ์เมต์ในปารีส ซึ่งมีผลงานด้านศิลปะเขมรอยู่ไม่มากนัก แต่ว่าเป็นชิ้นที่เด่น ๆ ทงนั้น

อังเดร มาลโรซ์ และภรรยาออกเดินทางโดยทางเรือจากเมืองมาร์เซย์ มุ่งสู่พนมเปญเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2476 ส่วนเพื่อนของเขาที่ชื่อ หลุยส์ เซอวาสซอง ซึ่งจะมาร่วมเผชิญภัยด้วยนั้น ออกเดินทางติดตามมาภายหลังและได้มาสมทบกับ อังเดร มาลโรซ์ คลาราตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่พนมเปญเพื่อไปสำรวจโบราณสถานที่ปรักหักพังในเมืองบันทายสีรี

ในสมัยที่อินโดจีนยังอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส นั้น ฮานอยเป็นเมืองที่เป็นศูนย์ควบคุมทางด้านการศึกษาของอินโดจีนฝรั่งเศส และที่เมืองฮานอยนี้เองที่มีสำนักฝรั่งเศสแห่งตะวันออกไกล ซึ่งเป็นสถาบันที่ควบคุมดูแลการค้นคว้าทางโบราณคดีทุกด้าน ในตอนนั้นเลโอนาร์ต ออรัสโซ เป็นผู้รักษา

การตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันแทนหลุยส์ ฟิโนต์ ซึ่งเดินทางไปยังประเทศสยามชั่วคราว อังกฤษ มาลโรซ์ได้เข้ารายงานตัวต่อ ออริสโซและยื่นหนังสือราชการที่แต่งตั้งเขาให้มาปฏิบัติงานค้นคว้าทางโบราณคดี และในสัปดาห์ต่อมาก็ได้พบปะสนทนากับ อองรี ปาร์มองติเยร์ ซึ่งจะได้ร่วมเดินทางไปกับคณะของเขาจาก ไช้ฉ่องจนถึงพนมเปญ เขาเป็นผู้หนึ่งที่ได้เคยเดินทางเข้าไปสำรวจทวารวดีปราสาทปรักหักพังในเมืองบันทายสรี ซึ่งในระยะ นั้นยังไม่ค่อยมีใครสนใจ เขาเขียนบทความชื่อ “L' Art d' Indravarman” (ศิลปะอินทรวรมัน) ซึ่งในบทความนี้เขาได้ แสดงรูปถ่าย รูปสเก็ทซ์ ซึ่งได้มาจากการเดินทางสำรวจ ประกอบเรื่องไว้ด้วย

เมื่อมาถึงพนมเปญแล้ว คณะของอังกฤษ มาลโรซ์ ก็ ลงเรือเพื่อเดินทางไปยังเสียมราฐ ซึ่งเป็นเมืองปากทางไปสู่ กลุ่มปราสาทของเมืองพระนคร พวกเขาแวะชมนครวัดเป็นเวลาหนึ่งวันก่อน แล้วจึงค่อยเดินทางต่อไปยังบันทายสรีในวันรุ่งขึ้น โดยใช้ม้าเป็นพาหนะ ในการเดินทางนี้มีชาวเขมร เป็นผู้นำทาง ชื่อ ส่า เนื่องจากคณะของอังกฤษ มาลโรซ์มีความตั้งใจที่จะถอดชิ้นส่วนภาพแกะสลักในปราสาทเล็กปราสาทน้อยที่ปรักหักพังอยู่ในป่ากลับไปด้วย จึงได้นำเกวียนเทียมควายสี่เล่มสำหรับบรรทุกศิลปวัตถุเหล่านี้กลับไปด้วย คลารา

ภรรยาของ อังเดร มาลโรซ์ นั้นขี้มำแก่ง เธอจึงรู้สึกขบขันทุกครั้งที่เห็นสามีของเธอขี้มำเขมรตัวเล็ก ทำให้เห็นว่าขาของเธอเกือบจะลากพื้นดิน ทำทางก็ตุ้กๆ กังๆ รวากับว่าไม่เคยขี้มำมาก่อน หลังจากออกเดินทางมาไม่นานก็มาถึงป่า คณะของอังเดร มาลโรซ์ ต้องลงเดินแถวเรียงหนึ่ง เมื่อถึงทางเดินที่แคบมากๆ สิ่งที่น่าความลำบากและรบกวนคณะสำรวจของอังเดร มาลโรซ์มากที่สุดในปีนั้นก็อยู่ยงและทางเดินซึ่งบางตอนจะแฉะแฉะเพราะเป็นป่ามรสุมที่ค่อนข้างที่บ ป่าบางตอนก็ทึบมากจนดูราวกับถูกตัดขาดจากโลกภายนอก แม้แต่แสงแดดก็ส่องผ่านลงมาไม่ถึง อย่างไรก็ตาม การเดินทางครั้งนี้ก็ยังไม่นับว่าลำบากมากเนื่องจากคณะของอังเดรมาลโรซ์เดินทางในฤดูหนาว ซึ่งนับว่าเป็นฤดูที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการเดินทางในอินโดจีน ซึ่งถ้าหากคณะสำรวจมาถึงตอนฤดูฝนก็จะไม่สามารถเดินทางในปีนั้นได้เลย เมื่อเดินทางถึงหมู่บ้านโรฮาล ซึ่งอยู่ใกล้บ้นทายศรีมากแล้ว คณะของอังเดร มาลโรซ์ได้เข้าไปถามทางชาวบ้านแต่ปรากฏว่าไม่มีใครเคยได้ยินชื่อบ้นทายศรีมาก่อน ผู้นำทางชาวเขมรที่ชื่อ ส่า ต้องเสียเวลาอธิบายให้ชาวบ้านเชื่อว่า กลุ่มปราสาทในบ้นทายศรีมีอยู่จริง ๆ จนในที่สุดชายชราคนหนึ่ง ในหมู่บ้านก็แนะนำทางไปโบราณสถานที่ยักรักหักพังใกล้ ๆ ได้

อันที่จริงแล้ว บ้นทายศรีอยู่ห่างจากหมู่บ้านนั้นเพียง

แค่กิโลเมตรครึ่ง แต่ต้องเสียเวลาเดินทางอยู่นานเพราะว่าบ้ำ
 ้นที่บมาก เส้นทางเดินก็เลื้อนหายไปแล้ว และอากาศก็ร้อน
 จัดมาก ชายชราผู้เฒ่าทางต้องคอยใช้มิดพื้นหนามต้นไม้ที่ระเกะ
 ระกะขวางทาง จนสายมากแล้วคณะสำรวจถึงได้มาพบทราก
 ปรักหักพังที่พวกเขาไม่เคยเห็นมาก่อนเลย ปรากฏว่าที่นั่นไม่มี
 ของมีค่า นอกจากกองดินสีแดงซึ่งมีตะไคร้จับจนหนาเปราะ
 และต้นไม้เล็ก ๆ ขึ้นแซมอยู่เต็ม มียอดปราสาทขนาดใหญ่กว่า
 คนสักสองสามเท่า ล้มอยู่สามยอด นอกจากนั้นก็มึทรากฝาผนัง
 ที่พังกองอยู่ รวมทั้งรูปปั้นที่จมอยู่ในโคลน และที่สำคัญคือมี
 ฐุคอยเฝ้าทรัพย์สมบัติเหล่านี้ด้วย แต่ทว่า ไม่ห่างไปจากที่
 นั้นนักมีขุมประตูกะสลักไว้อย่างละเอียดงดงามมาก คณะของ
 อังเดร มาลโรซ์สนใจขุมประตุนี้มาก และได้พยายามถอดรูป
 สลักที่ยังคงสมบูรณ์อยู่ เช่น รูปนางอัปสร 2 องค์ที่งามสง่า
 พิศวง โดยเฉพาะช่วงอกที่มีความกลมกลึงงดงามมาก ลวด
 ลายบนเครื่องประดับเศียรและภูษานี้ ก็วิจิตรพิสดารยิ่งนัก
 อากัปกริยาดังอยู่ในวงค์ เศียรก้มต่ำ หัตถ์ข้างหนึ่งอยู่ในท่า
 ประทานพรด้วยท่าทางที่เชื่อมั่นในความงามของตน สันนิษฐาน
 ได้ว่ามีผู้แกะสลักรูปนางอัปสรทั้งสองนี้ในราวรัชสมัยของพระ
 เจ้าราชนครวรรมัน อันเป็นสมัยที่ศิลปะเขมรมีความเจริญรุ่ง
 เรืองสูงสุด อนึ่ง ชื่อเมืองบัลทายสรินนี้ แปลได้ว่า "ปราสาท

ของเทพธิดาผู้ทรงพรหมจรรย์” สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1510 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของรัชสมัยพระเจ้าแผ่นดินขอมดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม อังเดร มาลโรซ์ ไม่ค่อยคิดถึงคุณค่าทางศิลปะของบรรดาศิลปินและงานศิลปะต่างๆ ที่ถูกทอดทิ้งอยู่เท่าไร เขาเฝ้าคิดอยู่ว่าทำอย่างไรถึงจะถอดเอารูปปั้นที่ติดแน่นอยู่กับฝาผนังได้โดยไม่ให้ชำรุด และสิ่งที่เขาเกลียดอย่างยิ่งก็คือพวกตะไคร่น้ำที่ลื่น ตัวแมลงซึ่งมีอยู่มากมาย และพวกงูที่เกาะและเลื้อยอยู่ตามก้อนหิน อังเดร มาลโรซ์ ได้กล่าวในภายหลังว่า “การผจญภัยนั้นมิใช่เพียงการแสวงหาคำยกย่องชมเชยหรือความสนุกให้แก่ตนเองเท่านั้น แต่หมายถึงการต่อสู้เช่นเดียวกับพวกมดด้วยฝ่ามืออีกด้วย พวกแมลง สัตว์เลื้อยคลานเป็นอันตรายที่น่าเกลียดน่ากลัว ซึ่งเราพบเป็นประจำในขณะที่ได้เดินป่า”

จากการสำรวจทรากรปรักหักพังในบัตันทาย สรีครั้งนี้ อังเดร มาลโรซ์ และคณะได้นำเอาภาพแกะสลักอันมีความงามกลับมาได้หลายชิ้น คลารา ภรรยาของเขา กล่าวว่า “จะว่าพวกเราเป็นขโมยก็คงได้” หลังจากนั้นคณะสำรวจก็เก็บรูปปั้นและพวกภาพแกะสลักอย่างระมัดระวังแล้วเริ่มเดินทางกลับผ่านเนินเขา แมงมุม ยุง และพื้นดินชื้นแฉะอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อเดินทางกลับจะถึงเสียมราฐ ยังไม่ทันที่อังเดร มาลโรซ์ ภรรยา และเชอวาสซองจะลงเรือกลับประเทศฝรั่งเศส พวกเขาก็ถูกจับกุม ขณะนั้นเป็นเวลาต้นฤดูใบไม้ร่วงของปีพ.ศ. 2467 ในยุโรป หนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทมส์ลงบทความเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งผิดพลาดจากข้อเท็จจริงโดยตลอด โดยพาดหัวเรื่องว่า

“นายตำรวจชาวฝรั่งเศสผู้หนึ่งได้ติดตามจับผู้ต้องหานี้ไปจนถึงในป่าของอันนัม แล้วเขาก็ได้เลิกปลอมตัว และแสดงตัวเพื่อขอจับกุมผู้ที่ขโมยของจากพิพิธภัณฑ์ปารีส และจากปราสาทต่าง ๆ ของดินแดนนี้”

ปารีส 25 สิงหาคม (จากผู้สื่อข่าว เอ.พี.)

ก่อนหน้าที่จะมีข่าวนี้ลงในหนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทมส์ หนังสือพิมพ์ไทมส์อ้างถึงแหล่งข่าวจากฝรั่งเศสได้เขียนถึงอังเดร มาลโรซ์ โดยกล่าวว่า มีผู้ชายผู้หนึ่ง มีนามว่า จอร์จ มาลโรซ์ เป็นนักสะสมศิลปวัตถุเพื่อขายให้กับพ่อค้าวัตถุโบราณที่นิวยอร์ก ได้ขโมยชิ้นส่วนที่หักพังจากเมืองพระนคร และจากที่อื่น ๆ ในดินแดนอินโดจีนของฝรั่งเศส

จากเหตุการณ์ครั้งนี้ อังเดร มาลโรซ์ และเชอวาสซอง ถูกควบคุมตัวมาสอบสวน แต่ระหว่างการสืบสวนนี้บุคคลทั้งสองไม่ได้ถูกจองจำเลย ตามรายงานทางการตำรวจจากปารีส

อังเดร มาลโรซ์ เป็นคนหนุ่มที่รักการผจญภัยแบบโลดโผนจนไม่สามารถจะทนต่อระบบการศึกษาที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ได้ เขาปรารถนาอย่างยิ่งที่จะเผชิญโชคในโลกอันกว้างใหญ่นี้ ทางตำรวจยังรายงานต่อไปอีกว่าประมาณหนึ่งปีหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง อังเดร มาลโรซ์ ซึ่งตอนนั้นมีอายุได้ 19 ปี เป็นผู้ที่มีปฏิภาณรวดเร็ว มีความทรงจำเป็นเยี่ยม ชอบไปดูร้านขายหนังสือแถวริมแม่น้ำแซนและร้านขายหนังสือเก่าๆ บ่อยๆ ครั้นจนกลายเป็นที่รู้จักของบรรดาพวกพ่อค้าหนังสือ ซึ่งถือว่า อังเดร มาลโรซ์ เป็นหนึ่งในบรรดาลูกค้าที่เป็นนักสะสมตำรับตำรา ทางกรมตำรวจปารีสยังตั้งข้อสังเกตต่อไปว่า อังเดร มาลโรซ์ ได้พบปะสมาคมบ่อยครั้งกับพวกยิปซีในย่านมงต์มาตร์และมงต์ปาร์นาส นอกจากนี้เขายังชอบไปร่วมงาน แสดงหนังสือสมัยใหม่ รวมทั้งชอบไปร่วมพบปะสังสรรค์กับศิลปินหลายคน เช่น มากซ์ จาคอบ ฯลฯ ด้วย

เราจะเห็นได้ว่ารายงานของตำรวจจากปารีสซึ่งส่งไปที่พนมเปญเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาคือ อังเดร มาลโรซ์ นั้นเป็นรายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับครอบครัวและเพื่อนฝูงของเขา แม้แต่ชีวิตการแต่งงานของเขากับคลารา และรายได้ด้านต่างๆ ของเขาก็มีการบันทึกไว้อย่างละเอียดพิสดาร รายละเอียดเหล่านี้ไม่ได้มีสาระอะไรที่จะให้ผลร้ายซ้ำเติมต่ออังเดร มาลโรซ์ เลย

แต่เนื่องจากทางการตำรวจสมัยนั้นมีแนวโน้มที่จะพิจารณาเสมอว่า พวกศิลาป็นเป็นเสมือนฆาตกรที่ทรงอำนาจ เขาจึงได้ส่งบันทึกลับเพิ่มเติมไปยังพนมเปญ แจ้งว่า อังเดร มาลโรซ์ เป็นนักปฏิวัติที่อันตรายยิ่งนัก อังเดร มาลโรซ์ สืบทราบภายหลังถึงบันทึกลับฉบับนี้ จึงได้เขียนตอบโต้ว่าการสืบสวนคดีนี้มีอยู่สองแบบ แบบหนึ่งเป็นทางการปกครอง และอีกแบบหนึ่งเป็นไปตามขบวนการศาลสถิตยุติธรรม การสืบสวนคดีที่เขาถูกกล่าวหาอันเป็นเรื่องทางการปกครอง ซึ่งหมายความว่า มีเหตุผลทางการเมืองมาเกี่ยวข้อง การคาดคะเนอย่างนี้คงจะเป็นความจริง เพราะปรากฏว่าทางศาลกรุงพนมเปญได้ดำเนินการพิจารณาคดีอย่างเข้มงวดต่อจำเลยโดยขาดหลักฐานที่เพียงพอ อังเดร มาลโรซ์ และหลุยส์ เซอวาสซอง เพื่อนของเขาตกเป็นจำเลย ทั้งคู่ตระหนักดีถึงความจริงข้อนี้และรู้ตัวว่า เขาทั้งสองกำลังถูกเจ้าหน้าที่ที่ปกครองอาณานิคมตัดสินลงโทษเพียงเพื่อเป็นตัวอย่างแก่คนอื่น ๆ เท่านั้น หาใช่ลงโทษตัดสินไปตามหลักขบวนการยุติธรรมไม่

การไต่สวนในศาลกระทำขึ้นเมื่อวันที่ 16-17 กรกฎาคม ปีเดียวกันนั้น (พ.ศ. 2467) จากคำตัดสินของคณะลูกขุนปรากฏว่า อังเดร มาลโรซ์ ถูกตัดสินจำคุกสามปี หลุยส์ เซอวาสซอง ถูกตัดสินจำคุกแปดเดือน คลารา ภรรยาอังเดร มาลโรซ์

ได้รับการปลดปล่อยตัวเป็นอิสระ ส่วนรูปปั้นและภาพแกะสลัก
นี้รัฐบาลยึดไว้

หลังจากศาลตัดสินแล้ว คลารา ก็เดินทางกลับปารีส
เพื่อหาหนทางช่วยสามีของเธอให้พ้นมลทินให้ได้ แต่เธอไม่
รู้จักใครเลยที่มีอำนาจพอจะหยิบยื่นความช่วยเหลือให้สามีเธอ
พ้นโทษได้ บรรดาหนังสือพิมพ์ที่ปารีสยังคงลงข่าวในแง่ร้าย
แก่อังเดร มาลโรซ์ ต่อไปอีก จวบจนวันที่ 7 สิงหาคม
(พ.ศ. 2467) เรอเน หลุยส์ ดัวยอง จึงได้เขียนจดหมายเปิด
ผนึกลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ *L' Eclair* เรียกร้องให้เพื่อน
ร่วมอาชีพของอังเดร มาลโรซ์ ช่วยกันคัดค้านคำตัดสินของศาล
ที่พินมเปญ และเรียกร้องให้ปล่อยตัวอังเดร มาลโรซ์ เป็น
อิสระ

จดหมายเปิดผนึกของเรอเน หลุยส์ ดัวยอง นับว่า
ได้ผลยิ่ง ประจวบกับต่อมา คลาราและ ปอล โมแน็ง เพื่อน
ของอังเดร มาลโรซ์ ได้ร่วมกันเขียนคำร้องเรียนขอความ
ยุติธรรมให้ปล่อยตัว อังเดร มาลโรซ์ โดยบรรยายถึงความ
เฉลียวฉลาดและความสามารถในเชิงวรรณกรรมของเขา ซึ่ง
นับเป็นความหวังอันสูงสุดในวงการวรรณคดีฝรั่งเศส เมื่อร่าง
คำร้องเรียนเสร็จ มาร์เซล อาร์ลองด์ ซึ่งเป็นนักประพันธ์
นวนิยายคนหนึ่งในสมัยนั้นก็นำไปขอลายเซ็นจากบรรดานัก

ประพันธ์ต่าง ๆ ที่ยินดีจะร่วมร้องเรียนในครั้งนี ต่อมาเมื่อวันที่ 6 กันยายน (พ.ศ. 2467) ข้อความร้องเรียนนี้ได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสาร *Les Nouvelles Littéraires* ปรากฏว่ามีลายเซ็นของนักประพันธ์ที่สำคัญ ๆ ในวงการวรรณคดีฝรั่งเศสอยู่ท้ายข้อความนี้ถึง 23 ชื่อ อาทิเช่น เอ็ดมอนด์ จาลูซ์, ริฟวิแยร์, เรย์มอนด์ กาลลิมาร์ด, ปาสกาล ปีอา, อังเดร จิด, มากซ จาคอบ, ฟรังซัวส์ โมรียาค, โมริช มาร์แตง ดู การ์ด, หลุยส์ อารากอง, อังเดร เบรอด็อง และ อังเดร โมรวีช์ เป็นต้น

ในขณะที่เกี่ยวกับที่บทความร้องเรียนขอความยุติธรรมสำหรับ อังเดร มาลโรซ์ ของนักประพันธ์ทั้งหลายในสมัยนั้นปรากฏในนิตยสารและหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ก็มีบทความของนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายตรงข้ามปรากฏออกมาเช่นกัน กล่าวหาว่า อังเดร มาลโรซ์ เป็นขโมยบ้าง เป็นพ่อค้าของโบราณบ้าง เป็นนักเผชิญภัยแสงโชคบ้าง เป็นนักฉวยโอกาสตัวงบบ้าง บทความของทั้งสองฝ่ายได้ถูกนำขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งในศาลกรุงปารีส เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม (พ.ศ. 2467) อังเดร มาลโรซ์ ตอบได้อย่างรุนแรงต่อบทความที่ตั้งข้อกล่าวหาเขานานัปการ หลังจากการพิจารณาคดีใหม่ คณะลูกขุนก็ตัดสินจำคุก อังเดร มาลโรซ์ เป็นเวลาหนึ่งปี และจำคุกหลุยส์

เซอวาซของ เป็นเวลาแปดเดือน แต่ให้รออาญาไว้ก่อน ระหว่างการรออาญานี้ ศาลอนุญาตให้อังเดร มาลโรซ์ และ หลุยส์ เซอวาซของ เดินทางกลับไปหาข้อมูลมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองที่ฝรั่งเศสเพื่อกลับคำตัดสิน ทั้งสองผู้ต้องหาได้ออกเดินทางกลับฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ปีเดียวกัน แต่จะด้วยเหตุผลใดไม่ทราบ ปรากฏว่ายังมีคนที่สองผู้ต้องหาจะได้กลับมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง คดีนี้ถูกแขงสัญญาไปจากศาลที่กรุงพนมเปญ ทั้งสองผู้ต้องหาจึงปลอดภัยจากการรับอาญาไปโดยปริยาย

สาเหตุที่คดีนี้ถูกแขงสัญญาไปนี้ ไม่มีใครทราบแน่ชัดว่า เพราะเหตุใด การตัดสินผ่อนปรนให้รอการลงอาญาไว้ก่อนนั้นมีข้ออ้างว่า อังเดร มาลโรซ์ และพรรคพวกยังอยู่ในวัยหนุ่ม ทำให้มีอาการรุนแรง และอาจจะทำการออกนอกกลุ่มนอกรทางได้ อนึ่ง การรณรงค์ช่วยเหลือ อังเดร มาลโรซ์ ของกลุ่มนักเขียนที่มีชื่อในกรุงปารีส อาจมีส่วนอย่างมากที่ทำให้ชาวฝรั่งเศสที่เกี่ยวข้องกับคดีนี้ที่กรุงพนมเปญเกรงว่าเรื่องราวจะบานปลายอ้อจาว ประกอบทั้งประวัติการทำงานในอาณานิคมของบุคคลเหล่านี้ก็ไม่ค่อยชาวสะอาดนัก

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้นับเป็นรอยต่างพริ้วในประวัติชีวิตของอังเดร มาลโรซ์ เช่นกัน แม้ว่า

เขาและพรรคพวกจะอ้างว่า ได้ไปทำการสำรวจดินแดนที่สำนักฝรั่งเศสแห่งตะวันออกไกลยังสำรวจไปไม่ถึง และแสดงความรู้สึกต่อต้านการปฏิบัติงาน และความฉ้อโกงของเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสในอาณานิคมก็ตาม แต่จุดประสงค์ของการเดินทางแสวงหา ศิลปวัตถุที่บันทึกหายศรีครั้งนี้ หาเป็นไปด้วยความรักศิลปะโดยบริสุทธิ์ใจไม่ เพราะเป็นที่ทราบกันว่าก่อนออกเดินทางสู่อินโดจีนนั้น อังเดร มัลโรซ์ ได้สูญเสียเงินก้อนหนึ่งไปกับหุ้นที่ราคาตกต่ำในปารีส และมีจุดประสงค์เพื่อนำศิลปวัตถุโบราณมาขายในยุโรป หรืออเมริกา และสิ่งของเหล่านี้กำลังเป็นที่นิยมและราคาสูงมาก

อังเดร มัลโรซ์ กักการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของชาวอินโดจีน

อังเดร มัลโรซ์ ได้เดินทางกลับฝรั่งเศสเมื่อปลายปี พ.ศ. 2467 (1 พฤศจิกายน) หลังจากเผชิญประสบการณ์อันเลวร้ายจากพวกนักปกครองชาวฝรั่งเศสในอินโดจีน แต่กระนั้นเขาก็มิได้บังเกิดความเบื่อหน่ายดินแดนอินโดจีน เขาได้ตัดสินใจที่จะเดินทางกลับไปอีก และในราวกลางเดือนมกราคมของปีต่อมา (พ.ศ. 2468) คือ เจ็ดสัปดาห์หลังจากที่ อังเดร มัลโรซ์ เดินทางกลับมาถึงฝรั่งเศส อังเดร มัลโรซ์

และคลารา ผู้ภรรยา ก็ลงเรือออกเดินทางกลับสู่อินโดจีนอีกเป็น
 การบสอง

เหตุผลของการเดินทางกลับสู่อินโดจีนของ อังเดร
 มาลโรซ์ ครั้งนี้ ก็เพื่อจะไปออกหนังสือพิมพ์ฝ่ายค้านต่อต้าน
 ความเหลวแหลกและความอยุติธรรมต่างๆของผู้ปกครองอาณานิคม
 อินโดจีนฝรั่งเศส ซึ่งก็คือเพื่อนร่วมชาติของเขานั้น
 เอง ทั้งๆที่ก่อนหน้านี้การเดินทางมาอินโดจีนครั้งแรกของ
 อังเดร มาลโรซ์ ในปี พ.ศ. 2467 นั้น เขาไม่เคยสนใจ
 เรื่องราวทางการเมืองเลย แต่ในช่วงระยะเวลาอันสั้นที่เขา
 พำนักอยู่ในอินโดจีนฝรั่งเศสนั่นเอง อังเดร มาลโรซ์ ตระหนัก
 ถึงการกดขี่ของผู้ปกครองชาวฝรั่งเศสต่อชาวพื้นเมืองอินโดจีนผู้
 เป็นเจ้าของดินแดนโดยชอบธรรม จิตสำนึกอันนี้ประกอบกับ
 ชะตากรรมที่เขาได้ถูกฟ้องร้องว่าเป็นผู้ขโมยศิลปะและความ
 พยายามของตำรวจและผู้ปกครองที่นั่นที่จะยึดยึดข้อหาการ
 เมืองให้แก่เขา ทำให้อังเดร มาลโรซ์ ตัดสินใจแน่วแน่ที่จะ
 ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการร่วมต่อสู้ปลดแอกกับ
 ชาวอินโดจีนเพื่อความเป็นอิสระจากการเป็นอาณานิคมของ
 ฝรั่งเศส

เมื่อมีความเห็นและตัดสินใจได้ดังนี้แล้ว อังเดร มาลโรซ์
 ก็ได้ปรารภถึงแผนการของเขากับเพื่อนๆทั้งชาวฝรั่งเศสและอิน

โตจีน ซึ่งมีความโกรธแค้นผู้ปกครองชาวฝรั่งเศสที่นั่น เช่นเดียวกับเขา หลังจากนั้น อังเดร มาลโรซ์และเพื่อนกลุ่มนี้ของเขาจึงตกลงแน่นอนว่าจะร่วมมือกันทำหนังสือพิมพ์ฝ่ายค้าน การปกครองอาณานิคมขึ้น เพราะเห็นว่าหนังสือพิมพ์เป็นกระบอกเสียงอันสำคัญที่จะเรียกร้องให้ประชาชนมา่วมการต่อสู้กับพวกเขา และยังเป็นเครื่องมืออันสำคัญอย่างยิ่งที่จะใช้ในการตีแผ่ความชั่วร้ายของผู้ปกครองอาณานิคมที่นั่นด้วย ในที่สุดพวกเขาได้ออกหนังสือพิมพ์ชื่อ *L' Indochine*

ผู้ที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงคนสำคัญในการริเริ่มจัดตั้งหนังสือพิมพ์ก็คือ ปอล โมแน็ง ทนายความหัวใสซึ่งเป็นนักหนังสือพิมพ์และนักการเมืองอยู่แล้วที่ไซ่ง่อน ก่อนหน้านั้น ปอล โมแน็ง เคยเดินทางไปพนมเปญด้วยเหตุผลทางการเมืองประการใดไม่ประจักษ์ชัด นอกจากนี้เขายังเคยเป็นสมาชิกของสภาอาณานิคม ซึ่งเป็นสภานิติบัญญัติที่สูงสุดของอาณานิคม และเนื่องจากเขาเป็นคนที่รักความเป็นธรรม เขาจึงได้ทำการป้องกันผลประโยชน์ของพวกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผู้ปกครองอาณานิคมซึ่งกดขี่และเอารัดเอาเปรียบ ด้วยเหตุผลดังได้บรรยายนี้จึงไม่เป็นที่น่าสงสัยเลยว่าทำไม ปอล โมแน็ง และอังเดร มาลโรซ์ ถึงได้สนิทสนมกันอย่างรวดเร็ว และได้ตัดสินใจมาทำงานร่วมอุดมการณ์กันอย่างใกล้ชิดในระยะเวลาอันสั้น

องเตร มาลโรซ์ และ คลารา เดินทางมาถึงอินโดจีน เป็นครั้งที่สองในกลางเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2468 ระยะเวลาสี่เดือนหลังจากนั้นไม่เป็นที่กระจ่างชัดว่า องเตร มาลโรซ์ ได้กระทำการสิ่งใดบ้าง เป็นที่ทราบกันเพียงเลา ๆ ว่า องเตร มาลโรซ์ คงจะได้เดินทางไปทั่วคาบสมุทรอินโดจีน และประมาณปลายเดือนเมษายนหรือต้นเดือนพฤษภาคมองเตร มาลโรซ์ ได้รับโทรเลขหนึ่งฉบับจาก ปอล โมแน็ง ขอให้ช่วยสืบเรื่องราวของเพื่อนชาวจีนคนหนึ่ง ซึ่งถูกจับกุมเพราะเคยเป็นสมาชิกของพรรคชาตินิยมจีน “ก๊กมินตั๋ง” หลังจากที่ องเตร มาลโรซ์ ได้รับโทรเลขแล้ว เขาก็เดินทางไปฮานอย และได้เข้าพบสนทนากับหัวหน้าคณะรัฐมนตรีปกครองอาณานิคม เหตุการณ์ครั้งนี้พอจะทำให้เชื่อได้ว่า องเตร มาลโรซ์ เข้ามามีบทบาทในการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านรัฐบาลฝรั่งเศสในอินโดจีนตั้งแต่เดือนแรก ๆ ที่มาถึงอินโดจีน ครั้งที่สองหรือเป็นระยะก่อนการออกหนังสือพิมพ์ของเขา

กล่าวได้ว่า ระยะสองปีในอินโดจีน (พ.ศ. 2467—2468) องเตร มาลโรซ์ ใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในการต่อต้านการปกครองอาณานิคมแบบปฏิกิริยาของผู้ปกครองชาวฝรั่งเศสในอินโดจีน ในระยะเดียวกันนั้นมีความเคลื่อนไหวด้านชาตินิยมขยายตัวกว้างขวางมากขึ้นในแคว้นตั้งเกีย แคว้นอันนัม และ

โคชินไชน่า ส่วนที่กรุงไซ่ง่อนปรากฏว่าคำเรียกร้องให้มี การปฏิรูปรัฐบาลเป็นไปอย่างแข็งขันยิ่ง บุคคลสำคัญที่เรียกร้อง การปฏิรูปทางการเมืองนี้ได้แก่ บิว กวาง เจียว หัวหน้า พรรครัฐธรรมนูญนิยมแห่งอินโดจีน เหงียน พู ไฮ ซึ่งเป็นผู้ อำนวยการหนังสือพิมพ์อิสระชื่อ *Tribune indigène* ซึ่งถูก สั่งปิดไปในที่สุด ฟานบัวโจว นักชาตินิยมที่รู้จักกันดีในขบวนการกู้ชาติชาวอินโดจีน เดอฌอง เดอ ลาบาดี นักหนังสือพิมพ์ ของ *L'Echo annamite* และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหงียน ออง แนนท์ ผู้อำนวยการหนังสือชื่อ *La Cloche fêlée* ซึ่งมีบทบาท สำคัญยิ่งในการโฆษณาเผยแพร่ระบอบประชาธิปไตย นับ ได้ว่า เหงียน ออง แนนท์ผู้นี้เป็นเสมือนผู้แสดงทัศนคติทั่วไป ของกลุ่มปัญญาชนอันนับเกี่ยวกับการครอบครองอินโดจีนของ ฝรั่งเศส เขาเป็นเพื่อนสนิทคนหนึ่งของ ปอล โมแน็งเพื่อน ร่วมงานคนสำคัญของ อังเดร มาลโรซ์ ในการเตรียมงาน ออกหนังสือพิมพ์ต่อต้านจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส

เหงียน ออง แนนท์ ไม่ได้ต่อต้านวัฒนธรรมฝรั่งเศส แต่ต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศส เขากล่าวว่ามาตรการปราบปรามและลิดรอนเสรีภาพชาวอินโดจีนที่รัฐบาลอาณานิคมใช้ อยู่ นั้นเป็นการนำชาวอินโดจีนไปสู่ความเป็นทาสอย่างแท้จริง ส่วนในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นชาวอาณานิคมไม่ได้รับผล

ประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย เพราะนโยบายทั้งหมดคือผลประโยชน์ของชาวฝรั่งเศสเป็นใหญ่ แองท์เรียกอีกต่อไปว่าเหล่าปัญญาชนชาวอันนัมปรารถนาที่จะรับความเจริญด้านวัฒนธรรมของฝรั่งเศสมาเป็นแนวทางให้แก่นักค้นคว้าและนักสร้างสรรค์ของพวกเขา เขาเห็นว่าสิ่งที่ชาวอันนัมต้องการเป็นอย่างยิ่ง คือ เสรีภาพอันสมบูรณ์ในการที่จะเลือกวิถีทางดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง นอกจากนี้แองท์ยังไม่เชื่อว่าชาวฝรั่งเศสจะมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดเหนือกว่าชาติอินโดจีน และด้วยเหตุนี้เองเขาจึงต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศส เพราะถือว่าการที่ฝรั่งเศสยึดเอาอินโดจีนเป็นอาณานิคมในปกครองได้ ไม่ได้หมายความว่ารัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสจะปกครองอินโดจีนไปได้ดีเหนือกว่าการที่ชาวอินโดจีนปกครองตนเอง เขากล่าวว่าระบอบอาณานิคมทุกรูปแบบคงอยู่ได้ก็ด้วยกำลัง และการใช้อำนาจกดขี่ปราบปรามของตำรวจหน่วยรักษาความปลอดภัยเท่านั้น ระบอบอาณานิคมแบบนี้เองที่ทำให้อาณานิคมกลายเป็น “รัฐเผด็จการ” ซึ่งไม่มีการเคารพในกฎหมายพื้นฐานของฝรั่งเศสแบบใด ๆ ทั้งสิ้น การกระทำเช่นนี้จึงถือได้ว่าเป็นการโจรกรรมสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองที่น่ารังเกียจที่สุด

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่แน่ชัดว่า อังเดร มาลโรซ์ ทำงานร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับเหงียน ออง แองท์ และชาวอินโดจีน

ผู้เป็นนักชาตินิยมคนอื่น ๆ ในระยะสี่เดือนแรกภายหลังการเดินทางกลับมาถึงอินโดจีนของเขา เนื่องจาก อังเดร มัลโรซ์ เป็นคนที่อยู่หนึ่งเฉยไม่ได้ เขาจึงตัดสินใจที่จะทำการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป ซึ่งเป็นการต่อต้านที่ได้ผลโดยตรงกว่าการออกหนังสือพิมพ์ นั่นคือการตั้งพรรคการเมืองขึ้น พรรคการเมืองที่เขาตั้งขึ้นร่วมกับชาวอินโดจีนผู้รักชาติมีฐานะที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และดำเนินการอย่างลับ ๆ มีชื่อว่า “ญวนหนุ่ม” (Jeune Annam) ในจดหมายที่ อังเดร มัลโรซ์ เขียนที่ไซ่ง่อน ในฤดูใบไม้ร่วงของปี พ.ศ. 2468 เขาเรียกตนเองว่าเป็นหัวหน้าพรรค “ญวนหนุ่ม” นี้

ในขณะที่เกี่ยวกับการเข้ามามีบทบาททางการเมือง อังเดร มัลโรซ์ ก็ร่วมมืออย่างแข็งขันกับ ปอล โมแน็ง ในการเตรียมออกหนังสือพิมพ์ไปด้วย ชื่อหนังสือพิมพ์นั้นก็คือ *L' Indochine* นั้นเอง ซึ่งฉบับแรกได้ออกวางสู่ตลาดเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2468 เป็นจำนวนห้าพันฉบับ เพื่อเป็นการแนะนำให้ประชาชนรู้จัก *L' Indochine* คณะผู้จัดทำจึงได้นำหนังสือพิมพ์สามฉบับแรกแจกจ่ายให้อ่านฟรีที่ไซ่ง่อน ฮานอย และตามหัวเมืองใหญ่ ๆ โดยสมาชิกต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมของพรรค “ญวนหนุ่ม” หนังสือพิมพ์ *L' Indochine* นี้ นับเป็นกระบอกเสียงสำคัญที่สนับสนุนความพยายามของชาวอินน์มิต์

จะปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระภาพจากฝรั่งเศส ด้วยเหตุนี้
รัฐบาลที่ปกครองอาณานิคมจึงถือว่าหนังสือพิมพ์นี้เป็นศัตรู
หมายเลขหนึ่งของตน

ดูจากรูปโฉมภายนอก หนังสือพิมพ์ *L'Indochine* ก็
เหมือนกับหนังสือพิมพ์โดยทั่วไป คือ เป็นหนังสือพิมพ์ที่มี
ความหนาแปดหน้า แต่เนื้อหาภายในเล่มนั้นทำให้ *L'Indo-
chine* เป็นระเบิดมหากภัยสำหรับพวกฝรั่งเศสที่ปกครองอาญา
นิคม ระเบิดลูกแรกส่งเสียงขึ้นตั้งแต่ฉบับที่สอง ซึ่งมีบทความ
โจมตีนายโมริซ กอนยาก ซึ่งเป็นผู้ปกครองแคว้นโคชินไชน่า
ที่ได้อาศัยตำแหน่งงานของตนเองกอบโกยเงินทองเป็น
จำนวนมหาศาล อังเดร มาลโรซ์ ก็ได้เขียนบทความลงหน้าหนึ่ง
เสียดสี ค่อนขอตโมริซ กอนยาก ไว้อย่างคมคายยิ่ง ในตอน
หนึ่งเขากล่าวว่า “ความเฉลียวฉลาดทั้งหลายของนักปราชญ์
กรีกโบราณได้มารวมอยู่ในตัวของโมริซ กอนยาก แต่กอนยาก
ใช้ความเฉลียวฉลาดนี้หากินในทางผิดศีลธรรม” อังเดร มาล-
โรซ์ เขียนบทความด้วยวาจาจากกลางและเยาะเย้ย ผลลัพธ์ที่ได้
จากการอ่านบทความนี้ของเขาก็คือ ความขบขันของพวกชาว
อินโดจีนที่ถูกกดขี่ และความโกรธแค้นอย่างยิ่งของฝ่ายปก
ครองที่ทรงอำนาจ

แม้ว่า *L' Indochine* จะถูกตีพิมพ์ออกมาเพียงสองฉบับ แต่ผู้อ่านก็พอจะเห็นแนวโน้มของมันได้ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ต่อต้านหลักการอนุรักษนิยมของพวกปกครองอาณานิคมอย่างแข็งขัน และเป็นหนังสือพิมพ์ที่กล่าวหานโยบายของผู้ปกครองอาณานิคมอย่างรุนแรง ครั้งหนึ่งอังเดร มาลโรซ์ ถึงกับกล่าวในบทความของเขาว่า “ดินแดนโคชินไชน่า เป็นดินแดนฝรั่งเศสแห่งเดียวที่เป็นที่ที่ต้องห้ามสำหรับผู้ชอบเสรีนิยมระบอบรีพับลิกัน”² ด้วยเหตุนี้แนวโน้มนี้ของหนังสือพิมพ์ *L' Indochine* จึงได้รับการต่อต้านอย่างมากจากหนังสือพิมพ์ฝ่ายตรงข้ามในกรุงไซ่ง่อน เช่น *Le Courrier saigonnais*, *Le Progrès annamite*, *Le Saigon républicain* และ *L' Impartial*

เนื่องจาก *L' Indochine* แสดงตนเป็นปฏิปักษ์อย่างเด่นชัดต่อความเหลวแหลกของการปกครองอาณานิคมอินโดจีน ทางฝ่ายนักปกครองที่นั่นจึงตัดสินใจแน่วแน่ที่จะกำจัดหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ให้ได้ และแล้วตัวเจ้าของโรงพิมพ์ก็เริ่มถูกคุกคามและข่มขู่จากการตำรวจ ตัวอังเดร มาลโรซ์เองก็เกือบจะถูกตีด้วยไม้กระบอง ฝ่าย ปอล โมเนียง นั้นมีอยู่

²“...la Cochinchine est la seule terre française où il soit interdit...de faire profession de républicanisme”

ครึ่งหนึ่งที่เขาค้นขึ้นมาก็พบตำราวจนอกเครื่องแบบอยู่ใกล้เตียงนอนของตน โดยอ้างว่ามาพิทักษ์คุ้มครองบ้านให้เขา อย่างไรก็ตามการคุกคามข่มขู่ต่าง ๆ จากทางการตำรวจฝรั่งเศสหาได้ทำให้หนังสือพิมพ์ *L' Indochine* ลดบทบาทความวิพากษ์วิจารณ์โจมตีรัฐบาลอาณานิคมลงไม่ ทางฝ่ายปกครองอาณานิคมจึงต้องใช้มาตรการอันเด็ดขาดในที่สุด คือ สั่งปิดโรงพิมพ์เสีย *L' Indochine* ฉบับสุดท้ายที่ออกเป็นฉบับประจำวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2468

หลังจากหนังสือพิมพ์ *L' Indochine* ถูกสั่งปิดองเตร มาลโรซ์ ก็ได้เดินทางไปฮ่องกงเพื่อหาแท่นพิมพ์ใหม่เพื่อกลับมาทำหนังสือพิมพ์ของเขาต่อ จนกระทั่งวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2468 เขาจึงสามารถออกหนังสือพิมพ์ใหม่อีกครั้งหนึ่งได้ โดยใช้หัวเรื่องว่า *L' Indochine Enchainée* ปรากฏว่าบรรณาธิการบทสุดท้ายของ องเตร มาลโรซ์ ปรากฏอยู่ในฉบับวันที่ 26 ธันวาคม ปีเดียวกัน ซึ่งหลังจากนั้นอีกสองสามฉบับหนังสือพิมพ์นี้ก็ล้มเลิกไป องเตร มาลโรซ์ และภรรยาเดินทางกลับฝรั่งเศสในเดือนมกราคมปีถัดมา (พ.ศ. 2469)

บทที่ 3

ผลงานหลังจากอินโดจีน

อังเดร มาลโรซ์ เดินทางกลับจากอินโดจีน เมื่อต้นปี พ.ศ. 2469 แต่ผลงานชิ้นแรกของเขา คือ นิยายเรื่อง *Les Conquérants* นั้นได้รับการตีพิมพ์ อีกสองปีต่อมา คือ พ.ศ. 2471 นิยายเรื่องที่สองคือ *La Voie royale* ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2473 และนิยายเรื่องที่สามซึ่งเป็นเรื่องเด่นที่สุดของเขา คือ *La Condition humaine* ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2476 นิยายทั้งสามเรื่องนี้เป็นผลงานเด่น ๆ ที่สืบเนื่องจากการผจญภัยของผู้เขียนในจีนและอินโดจีน ระหว่างปี พ.ศ. 2467-2468 และจากความสนใจของนักเขียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของโลกตะวันออก ดังเราจะกล่าวถึงผลงานทั้งสามนี้ตามลำดับในบทนี้

เส้นทางหลวง

(*La Voie royale*)

La Voie royale ได้รับการตีพิมพ์ออกวางตลาดหลังเรื่อง *Les Conquérants* แต่เป็นที่คาดคะเนในหมู่ผู้ที่

ศีกษางานของอังเดร มาลโรซ์ว่าเขาคงจะได้เขียน *La Voie royale* ขึ้นก่อน *Les Conquérants* เป็นแน่ คืออาจเริ่มเขียนตั้งแต่ตัวนักประพันธ์เองเดินทางไปอินโดจีนใน พ.ศ. 2467-2468 เพราะนิยายเรื่องนี้เล่าถึงการผจญภัยของนักโบราณคดี ผู้แสวงโชคในป่าอินโดจีน อันเป็นการแต่งขึ้นจากประสบการณ์ในชีวิตการผจญภัยของ อังเดร มาลโรซ์ ในป่าอินโดจีนนั่นเอง

เรื่องย่อ

โคลด วานเนค เป็นนักโบราณคดีหนุ่มที่ได้รับมอบหมายเป็นทางการจากรัฐบาลฝรั่งเศสให้ไปทำการสำรวจทางโบราณคดีในอินโดจีน เขายื่นข้อเสนอต่อทางการว่าเขาต้องการที่จะดำเนินการสำรวจเส้นทางเก่า ซึ่งเรียกชื่อว่า "*La Voie royale*" (เส้นทางหลวง) ของเขมรซึ่งเป็นส่วนที่เป็นป่าละเมาะ เชื่อมระหว่างนครวัดกับทะเลสาบลุ่มแม่น้ำโขง โคลด วานเนค มั่นใจว่าจะต้องได้พบศิลปวัตถุที่มีค่าจากบรรดาทรากรปรักหักพังของบรรดาเทวสถานฮินดูโบราณ และแน่นอนเขาตั้งใจที่จะนำศิลปวัตถุเหล่านี้ไปขาย โดยถือว่าเป็นรางวัลสำหรับการผจญภัยอันตรายในป่าครั้งนี้ ระหว่างอยู่บนเรือเพื่อมุ่งสู่อินโดจีน โคลด วานเนค ได้ทำความสนิทสนมกับนักผจญภัยชาวเดนมาร์ก ชื่อเปอร์เกิน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีใน

ประเทศสยาม ทั้งสองคนเลยตัดสินใจที่จะไปร่วมการผจญภัยครั้งนี้ด้วย โคลด วานเนค ได้เข้ารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ชาวฝรั่งเศสที่ดูแลเกี่ยวกับการค้นคว้าทางโบราณคดีที่सानอยและที่พนมเปญด้วย ปรากฏว่า การต้อนรับของเจ้าหน้าที่ทางการฝรั่งเศสในอินโดจีนต่อ โคลด วานเนค ครั้งนี้เป็นไปอย่างซาเย็น ความช่วยเหลือที่โคลด วานเนค ได้รับครั้งนี้มีเพียงแค่วัฏเขี่ยนสองสามเล่มเท่านั้น

และแล้ว โคลด วานเนค และเปอร์เกน ก็ออกเดินทางไปในป่า ผ่านอุปสรรคและอันตรายนานัปการ มีวัฏเขี่ยนเทียมมาร่วมคณะไปด้วยพร้อมคนขับ นักผจญภัยทั้งสองสามารถนำศิลปวัตตูกะสลักซึ่งมีคุณค่ามหาศาลมาได้ชิ้นหนึ่ง แต่ปรากฏว่าชาวเขมรที่ทางเจ้าหน้าที่พนมเปญให้ร่วมคณะมาติดหลัหลัง และหลบหนีไปพร้อมกับคนขับวัฏเขี่ยนทั้งหมด โคลด และเปอร์เกน จึงจำเป็นต้องทิ้งศิลปวัตตูก้อนนี้ และตัดสินใจที่จะเดินทางต่อไปยังประเทศสยาม โดยผ่านดินแดนที่กำลังพยายามแยกตนเป็นอิสระจากประเทศสยามและเขมร (เป็นดินแดนในจินตนาการของ อังเดร มาลโรซ์) ซึ่งเป็นที่ที่เปอร์เกนตั้งใจจะไปพบเพื่อนนักผจญภัยของเขาชื่อ กราโบต์ ซึ่งหนีทหารมาจากกองทัพฝรั่งเศส และตามข้อสันนิษฐานของเปอร์เกน คงจะได้เป็นหัวหน้าคนพื้นเมืองของที่นั่น แต่ทว่า

กราโบต์ ที่เปอร์เกิน และ โคลด วานเนค ได้พบในความเป็นจริงกลับกลายเป็นชายตาบอด ร่างกายพิการและถูกใช้ทำงานประดุจทาส เมื่อเปอร์เกินและโคลด วานเนคได้เห็นดังนั้น ก็ตัดสินใจที่จะพยายามเจรจาขอไถ่ตัวกราโบต์ให้เป็นอิสระ แต่กราโบต์เอง ผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นผู้กล้าหาญ กลับปฏิเสธที่จะไปกับเปอร์เกิน ต่อมาเปอร์เกินได้รับบาดเจ็บที่หัวเข่าเพราะล้มถูกหอกที่ปักพรางไว้ที่พื้นดิน แผลที่เขาได้รับกลายเป็นบาดทะยักในเวลาต่อมา ในขณะที่เดียวกับที่กองทัพประเทศที่ถูกส่งมาปราบปรามพวกกบฏเหล่านี้คืบหน้ามาทุกขณะจิต เปอร์เกินต่อสู้กับพิษไข้จากบาดทะยักอย่างทรหด และเมื่อความตายคืบคลานใกล้เข้ามาภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตปรากฏอย่างสับสนในช่วงเวลาที่เป็นห้วงสำนึกสุดท้ายของเขา และความฝันของเขาที่จะตายอย่างวีรบุรุษผู้กล้าหาญต่อหน้าฝูงชนที่ชื่นชอบเขาก็อันตรธานไปเพราะมีเพียง โคลด วานเนค เท่านั้นที่อยู่เป็นสักขีพยานในนาทีสุดท้ายของชีวิตเขา

ความสอดคล้องระหว่างนิยายเรื่อง *La Voie royale* กับเรื่องราวการผจญภัยจริง ๆ ขององต์เร มาลโรซ์ ในอินโดจีน

ในนิยายเรื่อง *La Voie royale* เราได้ทราบถึงความไม่ค่อนเป็นมิตรของเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสในอินโดจีนต่อนักโบราณคดี

หนุ่ม โคลด วานแนค จึงเป็นที่สนิษฐานกันโดยทั่วไปว่า
 อังเดร มาลโรซ์ เน้นจุดนี้ในนิยายของเขา เพราะสิ่งที่เขา
 ได้รับจากเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสที่ดูแลการค้นคว้าทางโบราณคดีใน
 อินโดจีนตอนที่เขาไปถึงนั้นก็ไม่ใช่ที่ประทับใจเลย เกวียน
 เทียมม้าเพียงไม่กี่เล่มพร้อมคนขับนำทางที่ โคลด วานแนค
 ได้รับ ใน *La Voie royale* คือสิ่งที่อังเดร มาลโรซ์ ได้รับ
 เมื่อเดินทางมุ่งไปสู่บัตันทายศรีในปี พ.ศ. 2467 นั้นเอง และ
 ความไม่เป็นมิตรของเจ้าหน้าที่ในกรุงพนมเปญ ที่ชื่อ ราแมง
 ที่โคลด วานแนค ได้รับใน *La Voie royale* ก็คือ สิ่งเดียว
 กับที่ อังเดร มาลโรซ์ ได้รับจาก เลโอนาร์ต ออรูสโซผู้รักษา
 การตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักฝรั่งเศสแห่งตะวันออกไกลที่
 ฮานอย ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลการค้นคว้าทางโบราณคดีในอิน
 โดจีนนั่นเอง

ความสอดคล้องระหว่างรายละเอียดในนิยายและประสพ
 การณ์จริง ๆ อีกข้อหนึ่งก็คือ ใน *La Voie royale* มีตัวละคร
 เขมรหนึ่งตัวชื่อว่า ส่า ซึ่งทำหน้าที่เป็นคนนำทางในป่าให้กับ
 เปอร์เกนและโคลด วานแนค และเมื่อครั้ง อังเดร มาลโรซ์
 เดินทางไปยังบัตันทายศรีเขาก็ได้มีชาวเขมรชื่อ ส่า เป็นคนนำ
 ทางคณะสำรวจของเขาเช่นกัน

แต่อย่างไรก็ตามมีอยู่แง่หนึ่งในนิยายเรื่อง *La Voie royale* ที่องเตร มาลโรซ์บรรยายผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง คือการบรรยายถึงภัยและอุปสรรคของการเดินทางไปในป่าละเมาะอินโดจีน ซึ่งให้ภาพที่ออกจะน่ากลัวเกินความจริงไปหน่อยสำหรับสมัยนั้น เช่น การกล่าวถึงอากาศซึ่งหนาวมากผสมผสานกับความร้อนแผดกล้าของแสงแดด การพรรณนาถึงบรรดาสัตว์ร้าย แมลงที่ร้ายกาจและเป็นอันตรายนานาชนิด รวมทั้งบรรดาโรคภัยไข้เจ็บร้ายแรงในป่าและเส้นทางเดิน ซึ่งเป็นหลุมบ่อและเป็นโคลนเฉอะแฉะ เป็นต้น รายละเอียดนี้ใน *La Voie royale* เช่นนี้มีผู้เห็นว่าไม่ค่อยถูกต้องกับความเป็นจริงนัก เช่น บริยัง เต ฟิทซ ได้ทำการศึกษาถึงความเป็นจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “รายละเอียดของป่าอินโดจีนใน *La Voie royale* มาจากจินตนาการของผู้เขียนมากกว่ามาจากประสบการณ์”¹ ฟิทซได้อธิบายให้รายละเอียดต่อไปอีกว่า เนื่องจากองเตร มาลโรซ์ ถือว่าการผจญภัยจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อเกิดขึ้นในสถานที่ที่อันตรายอย่างยิ่งยวด ด้วย

¹Brian T. Fitch, *Le sentiment d'étrangeté chez Malraux, Sartre, Camus et S. de Beauvoir*, Lettres Modernes, Paris, 1964, p. 29 :

“...ces descriptions de *La Voie royale* doivent plus à l'imagination de l'auteur qu'à ses expériences”

เหตุนี้สภาพป่าที่เขาบรรยายไว้ในนวนิยายเรื่อง *La Voie royale* จึงดูน่ากลัวมากสำหรับ โคลด วานแนค แต่ทว่าตามความเป็นจริงแล้ว สภาพป่าในอินโดจีนที่ อังเดร มัลโรซ์ อ้างถึงในตอนนั้นไม่มีความน่ากลัวและอันตรายสำหรับพวกฝรั่งมากถึงขนาดที่เขาบรรยายไว้ในนวนิยาย เพราะว่าในปี พ.ศ. 2467 (ซึ่งอังเดร มัลโรซ์ เดินทางไปถึงอินโดจีนครั้งแรก) ก็ปรากฏว่ามีพวกฝรั่งอาศัยอยู่ในแถบใกล้ ๆ ป่านั้นแล้ว และแม้แต่เครื่องบินของฝรั่งเศสก็ยังเคยบินลงไปให้บริการนั้นด้วย อนึ่ง เขตที่อังเดร มัลโรซ์ ได้ค้นพบบรรดารูปสลักในบันทึกทายสรีรนั้นก็ไม่ใช่ว่าจะเต็มไปด้วยภัยอันตรายขนาดที่เขาบรรยายไว้ จริงอยู่การเดินทางไปในเขตนี้จะต้องเผชิญกับพวกยูง พวกแมลงต่าง ๆ รวมทั้งไข้มาเลเรีย แต่สิ่งเหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่พบเสมอในป่าของเขตร้อนชื้น ไม่ว่าที่ไหนก็ตาม

ผู้ชนะ

(Les Conquérants)

นวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องราวของการต่อสู้ของกรรมกรชาวจีนฮ่องกงและกวางตุ้งต่อจักรวรรดินิยมอังกฤษ ซึ่งดำเนินการเอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจต่อชาวจีนมาเป็นเวลานาน

แล้ว เป็นนวนิยายเรื่องแรกของ อังเดร มาลโรซ์ ออกวาง
จำหน่ายเมื่อปี พ.ศ. 2471

เรื่องย่อ

ผู้เล่าเรื่องได้เดินทางมาถึงฮ่องกงในขณะที่มีการนัดหยุด
งานครั้งใหญ่ของพวกกรรมกรจีนในเมืองนี้ร่วมกับพวกกรรมกร
ที่เมืองกวางตุ้งประเทศจีน ขณะที่มีการนัดหยุดงานครั้งใหญ่
ของกรรมกรกวางตุ้งและกรรมกรชาวจีนในฮ่องกงก็เข้าร่วมด้วย
ผู้เล่าเรื่องได้เดินทางมาถึงฮ่องกงตอนนี้พอดีและได้พบ เจราร์ด
และได้รับการบอกเล่าว่ากรรมกรชาวจีนเริ่มมีจิตสำนึกถึงสภาพ
ชีวิตความเป็นอยู่ของเขา เริ่มดำเนินการต่อสู้เพื่อสิทธิความ
เป็นคน ทั้งที่ตามปกติแล้วชาวจีนมีลักษณะนิสัยสงบและเฉื่อย
ผู้เล่าแสดงเจตน์จำนงจะเข้าพบ การ์รินชาวสวิส และ โบโรดิน
ชาวรัสเซีย ซึ่งเป็นผู้นำสำคัญของการนัดหยุดงานครั้งนี้ด้วย
การนัดหยุดงานในฮ่องกงลุกลามใหญ่โตขึ้นจากในหมู่คนงาน
ท่าเรือและโรงไฟฟ้า ไปจนถึงเหล่านางพยาบาลในโรงพยาบาล
ทั้งหลาย และในที่สุด จนกระทั่งถึงผู้ใช้แรงงานทุกอาชีพ ซึ่ง
มีจำนวนถึงประมาณแสนคน จนกระทั่งรัฐบาลจีนต้องประกาศ
ภาวะฉุกเฉินในฮ่องกง ในขณะที่เหตุการณ์รุนแรงมากขึ้น ก็มี

การปะทะทางด้านความคิดระหว่างพวกหัวรุนแรง ซึ่งมีเด็กหนุ่มชาวจีน ชื่อ ฮง เป็นผู้นำ และพวกประนีประนอมซึ่งมีชายชราชาวจีน ชื่อ เซงไต เป็นผู้นำ ผู้เล่าได้เดินทางไปพบ การิน กับชาวเยอรมันชื่อ ไคลน์ ซึ่งเชื่อว่าสาเหตุการปฏิวัติไม่ว่าครั้งใดก็ตามมาจากการที่มีความทุกข์ยากมากเกินไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาจากสาเหตุที่ว่า ในสังคมมีบุคคลอยู่เพียงสองจำพวก คือ พวกที่ดำรงชีวิตอยู่อย่างสะดวกสบายมากและพวกคนจนที่แทบจะไม่มีสิทธิของความเป็นคนอยู่แล้ว

ต่อมาผู้เล่าได้เข้าพบกับ การิน ซึ่งประกาศตนว่า เข้าทำงานร่วมกับพวกเรียกร้องสิทธิเพื่อพิสูจน์ความสามารถของเขาเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อคนยากจน ถึงแม้ว่าผลจากการทำงานของเขาจะตกไปสู่บุคคลเหล่านั้นก็ตาม การินทำงานอยู่ในหน่วยโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญของการนัดหยุดงานครั้งนี้ เพราะเขาจำเป็นจะต้องทำให้ชาวจีนเข้าใจว่า ชีวิตของพวกเขาจำเป็นจะต้องผูกพันอยู่กับการปฏิวัติ หากไม่แล้วชีวิตพวกเขาจะหาคุณค่ามิได้

ความขัดแย้งในการดำเนินงานระหว่างกลุ่มหัวรุนแรงของฮงและกลุ่มประนีประนอมของเซงไต ทวีมากขึ้นทุกที จนโบโรดินซึ่งเป็นหัวหน้าใหญ่ มีความเห็นว่า จำเป็นต้องกำจัด

บุคคลทั้งสองเสีย ซึ่งการนี้ได้คัดค้านความคิดที่จะกำจัดฮงเต็ม
ที่ เพราะเขาเข้าใจว่าเหตุที่เด็กหนุ่มฮงมีความรุนแรงมากเช่นนี้
เพราะเขาได้เคยผจญกับความมอดอยาก ความทุกข์ยาก และ
ความกดดันมาอย่างมากในวัยเด็ก เนื่องจากเป็นลูกกำพร้า ซึ่ง
ผลจากการคัดค้านนี้ ทำให้โบโรติน ถอดเขาออกจากตำแหน่ง
หัวหน้าฝ่ายโฆษณาชวนเชื่อ

ชัยชนะในการต่อสู้ครั้งนี้เป็นของกรรมกร เพราะ
รัฐบาลและอังกฤษยินยอมรับปากว่าจะปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ทุก
คนเรียกร้อง ในขณะที่กรรมกรชาวจีนให้ร้องแสดงความยินดี
ในชัยชนะนั้น การินก็เตรียมตัวเดินทางจากฮ่องกงไปด้วยความ
ผิดหวัง และเป็นผู้แพ้ มีแต่เพียงผู้เล้าเรื่องเท่านั้นที่คงนั่งอยู่
เคียงข้างเขาในยามนี้

เราจะเห็นได้ว่าในเรื่อง *Les Conquérants* นี้ อังเดร
มัลโรซ์ แสดงอย่างเด่นชัดถึงความคิดของเขาในฐานะผู้ต่อต้าน
ความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาคทุกรูปแบบที่จักรวรรดิ
นิยมอังกฤษปฏิบัติต่อชาวจีนในฮ่องกงระหว่างการยึดครอง ถึง
แม้ว่าอังเดร มัลโรซ์ จะเป็นคนยุโรปและมาจากประเทศซึ่ง
เป็นจักรวรรดินิยมก็ตาม เขาก็รู้สึกเกลียดกลัวการเอารัดเอา
เปรียบและการกดขี่ข่มเหงของประเทศจักรวรรดินิยม ความ

รู้สึกนี้บังเกิดในใจของมาลโรซ์ตั้งแต่ก่อนเดินทางไปถึงอินโดจีน ครั้งแรกเสียอีก กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2466 ในขณะที่เรือจอดเทียบท่าเมืองจิบูตีที่แอฟริกา อันเป็นเมืองที่อยู่ในอาณานิคมฝรั่งเศส ที่นั่นอังเดร มาลโรซ์ ได้สังเกตเห็นภาพความทุกข์ยาก อันน่าสะพึงกลัวของตัวเมืองที่เป็นที่อยู่อาศัยของชาวพื้นเมือง ซึ่งแวดล้อมไปด้วยย่านที่อยู่อาศัยเล็ก ๆ แต่มั่งคั่งของชาวยุโรป

ในระหว่างปี พ.ศ. 2467—2468 ที่เขาอยู่ในอินโดจีนนั้น อังเดร มาลโรซ์ ได้มีโอกาสเห็นการกดขี่ เอารัดเอาเปรียบของผู้ปกครองชาวฝรั่งเศสในอินโดจีนมากยิ่งขึ้น ความรู้สึกต่อต้านจักรวรรดินิยมจึงรุนแรงขึ้นทุก ๆ ที ถึงกับผลักดันให้เขาร่วมทำงานใต้ดินกับชาวอินนิม เพื่อปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระจากการเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส และในราวต้นปี พ.ศ. 2468 เมื่อเขาต้องเดินทางไปฮ่องกง เพื่อหาแท่นพิมพ์ใหม่สำหรับพิมพ์หนังสือ *L' Indochine* ที่ถูกสั่งปิดไปนั้น ก็เป็นช่วงเวลาระหว่างการนัดหยุดงานครั้งใหญ่ของกรรมกรในฮ่องกงพอดี การนัดหยุดงานครั้งนี้นับเป็นการประท้วงครั้งใหญ่ของกรรมกรชาวจีนเพื่อต่อต้านการเอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจของจักรวรรดินิยมอังกฤษ หนังสือพิมพ์ *L' Indochine* ฉบับวันที่ 3 กรกฎาคม ของปีนั้น (พ.ศ. 2468) ได้บรรยาย

ข่าวว่า “...กรรมกรชาวจีนเป็นจำนวนเกือบหมื่นคนเดินทางจากฮ่องกงมุ่งสู่กวางตุ้ง ส่วนพวกที่อยู่ฮ่องกงก็คงปฏิเสธที่จะทำงานและประท้วงชีวิตอยู่ได้ด้วยเงินเล็กน้อยจากพรรคก๊กมินตั๋งที่กวางตุ้ง กิจการต่างชาติทั้งทางด้านอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมต้องหยุดชะงัก และบริษัทเดินเรือก็ต้องหยุดกิจการ เรือที่เข้าออกในท่าก็มีแต่เพียงเรือรบต่างชาติหรือเรือเดินทะเลที่กลาสีและลูกเรือไม่ใช่ชาวจีน เนื่องจากที่ท่าเรือต่าง ๆ ไม่มีกุลลิรับจ้างอยู่ บรรดาผู้เดินทางมาถึงจำต้องหอบหิ้วสัมภาระด้วยตนเอง...”

การมาถึงฮ่องกงตอนนั้น จึงนับเป็นครั้งแรกที่ อังเดร มาลโรซ์ ได้มาเผชิญกับสภาพการนัดหยุดงานครั้งใหญ่ที่แท้จริงของกรรมกรที่ฮ่องกง ร่วมกับกรรมกรจีนที่เมืองกวางตุ้ง และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อันนี้เองที่อังเดร มาลโรซ์ นำมาเป็นภูมิหลังของนวนิยายเรื่องแรกของเขาคือ *Les Conquérants* จะเห็นได้ว่าประโยคแรกในนวนิยายเรื่องนี้ก็คือ “La grève générale est proclamée à Canton (การนัดหยุดงานครั้งใหญ่ได้บังเกิดขึ้นที่กวางตุ้ง) การนัดหยุดงานร่วมกันของกรรมกรจีนในฮ่องกงและกวางตุ้งในปี พ.ศ. 2468 ครั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าในระบอบนั้นเป็นระยะที่ลัทธิบอลเชวิคได้เข้ามาแพร่หลายในเอเชีย แอฟริกาใต้จีนและประเทศจีน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่

แน่นอนว่า ฮ่องกงได้รับการเผยแพร่ปรัชญาและแนวความคิดของลัทธิบอลเชวิคด้วย

เมื่อ อังเดร มาลโรซ์ หาแท่นพิมพ์สำหรับหนังสือพิมพ์ของเขาได้แล้ว เขาก็ออกเดินทางจากฮ่องกง แทนที่จะเดินทางกลับโดยตรงไปอินโดจีน เขาแวะเยี่ยมเมืองกวางตุ้งซึ่งกำลังมีการนัดหยุดงานอยู่ เป็นที่คาดคะเนกันว่าระหว่างการแวะเมืองกวางตุ้งครั้งนี้ อังเดร มาลโรซ์ พบปะสนทนากับผู้นำคนสำคัญ ๆ ในการนัดหยุดงาน รวมทั้งโบโรดิโนซึ่งเป็นที่ปรึกษาสูงสุด ซึ่งรัสเซียส่งมาให้ ดร. ชุนยัตเซ็น ผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีในตอนนั้นด้วย (ในเรื่อง *Les Conquérants* โบโรดิโนได้กลายเป็นตัวละครสำคัญตัวหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ที่ถือทฤษฎีบอลลเชวิคอย่างเคร่งครัดมาก และเป็นหัวหน้ากลุ่มปฏิวัติในเรื่อง) หนึ่งเมื่อ อังเดร มาลโรซ์ ออกเดินทางกลับจากอินโดจีนเมื่อปลายเดือนธันวาคม พ.ศ. 2468 นั้น เขาแวะเข้าร่วมการประชุมครั้งสำคัญ ๆ ของพรรคก๊กมินตั๋งที่ฮ่องกงซึ่งมีขึ้นในเดือนมกราคม พ.ศ. 2469 จึงพอจะคาดคะเนได้ว่าเขาคงจะได้ข้อมูลมาอย่างกว้างขวางจากการทำงานของกลุ่มชาตินิยมชาวจีน และการแตกแยกทางด้านความคิดเห็นของบุคคลเหล่านี้ เขาได้นำมาเอ่ยถึงอีกในเรื่อง *Les Conquérants*

ด้วยเหตุนี้ เราจึงเห็นได้ว่า *Les Conquérants* เป็นนวนิยายที่แสดงถึงความพยายามของ อังเดร มาลโรซ์ ที่จะใช้เหตุการณ์และตัวละครในประวัติศาสตร์จริง ๆ มาเป็นภูมิหลังอย่างซื่อสัตย์ที่สุด จากนั้นเราก็ยังสามารถมองลึกซึ่งลงไปได้มากกว่านั้นว่า นวนิยายเรื่องนี้ แสดงให้เห็นถึงความเคารพอย่างสูงในคุณค่าของเพื่อนมนุษย์ของ อังเดร มาลโรซ์ ไม่ว่าจะป็นชาวเอเชียหรือยุโรป ทั้งนี้เพราะเขาถือว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างผิวไม่ว่าในด้านใด ๆ ทั้งสิ้น

สภาพมนุษย์

(*La Condition humaine*)

นวนิยายเรื่อง *La Condition humaine* ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เป็นเล่มในปี พ.ศ. 2476 เป็นนวนิยายเรื่องเด่นที่สุดของ อังเดร มาลโรซ์ เพราะได้นำชัยชนะอันยิ่งใหญ่มาสู่ตัวเขา คือเป็นนวนิยายที่ได้รับรางวัล *Goncourt* (กองกูร์ต) ซึ่งเป็นรางวัลประจำปีทางวรรณคดีประเภทนวนิยายในปีนั้นเอง

เรื่องย่อ

ที่เซียงไฮ้ ในคืนวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2470 หน่วยปฏิบัติการคอมมิวนิสต์ซึ่งประกอบด้วย เซน กีโอ และซาวรัส

เชียวผู้มีนามว่ากาตอฟ กำลังคอยที่จะเริ่มปฏิบัติการกบฏ โดยคอยการร่วมสมทบของกองทัพพันธมิตรกักมินตั้ง ภายใต้การนำของเจียงไคเช็ค ซึ่งกำลังใกล้มาถึงอยู่แล้ว คินนั้นชวนมาพ่อค้าอาวุธเถื่อนคนหนึ่ง เพื่อฉกชิงเอกสารสำคัญที่จะทำให้พวกคอมมิวนิสต์ได้อาวุธใหม่เพิ่มขึ้น และในขณะเดียวกัน ก็โอก็ตรงไปที่ที่ทำงานของบารอน เดอ คลาปปีก ซึ่งเป็นสายอยู่ในกรมตำรวจ คอยให้ข่าวกับคณะกบฏ

วันรุ่งขึ้น กองทัพของเจียงไคเช็คก็เดินทางมาถึงซานเมืองเซียงไฮ้ แต่ขณะนั้นตัวเจียงไคเช็คเกิดขัดแย้งกับพวกสหายนคอมมิวนิสต์จนเกือบถึงขั้นแตกหัก และในขณะเดียวกันก็กำลังจะหันหน้าเข้าร่วมกับฝ่ายนายทุนชาวจีนและชาวฝรั่งเศส ซึ่งสามารถให้ความสนับสนุนกับเขาได้ ทำให้เขาได้อำนาจมาเต็มที่ ต่อมาเกิดมีการนัดหยุดงานและผลที่สุดการกบฏก็เกิดขึ้น แต่ทว่ากองทัพภายใต้การนำของเจียงไคเช็คกลับชิงปฏิบัติการเสียก่อนการดำเนินงานของคณะกบฏ และเจียงไคเช็คก็เรียกร้องให้คณะกบฏมอบอาวุธแก่ตน

กิโอ เดินทางมาที่เมืองฮั่นเค้า เพื่อขอร้องให้ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ มอบอำนาจให้เขาในการต่อต้าน คัดค้านการปฏิบัติการของเจียงไคเช็ค แต่พรรคคอมมิวนิสต์สากลคิดว่ายังไม่ถึงเวลาที่จะแสดงการต่อต้านอย่างเปิดเผยกับเจียงไคเช็ค เมื่อ

ไม่สามารถทำอะไรได้ ในนามของพรรค เช่นจึงตัดสินใจที่จะ
ก่อวินาศกรรมสังหารเจียงไคเช็ค แต่ความพยายามของเซน
ล้มเหลว เขาถูกยิงตายเสียก่อน

แผนการกวาดล้างพวกคอมมิวนิสต์ได้ก่อร่างขึ้นมาอีก
คลาปเป็กได้รับข่าวมาว่า กีโอจะต้องถูกจับกุมตัว แต่เนื่องจาก
เขาขาดความตั้งใจที่แท้จริงที่จะช่วยเหลือกีโอ เขามัวไปผลิต
เพลินอยู่ในบ่อนการพนันเสียในเวลาที่เขาควรจะรีบไปบอก
กีโอให้รู้ ในที่สุด กีโอก็ถูกจับและถูกตัดสินประหารชีวิต กีโอ
หนีพ้นจากการถูกรุกรานได้โดยการกลืนไซยาไนด์เข้าไป ส่วน
กาตอฟ ชาวรัสเซีย ก็ตกอยู่ใต้เงื้อมมือของพวกทหารในเวลา
ต่อมา และได้เสียสละไซยาไนด์ที่เขามีให้แก่เพื่อนนักโทษ
ผู้ถูกตัดสินประหารชีวิตสองคนไปเพื่อฆ่าตัวตายเสียก่อนถูก
ทรมาณ โดยที่ตัวเขาขอรับการถูกเผาทั้งเป็นด้วยจิตใจอันสูงส่ง
ด้วยเหตุนี้ในตอนจบจึงเป็นชัยชนะของพวกนายทุน แต่อังเดร
มัลโรซ์ เขียนบรรยายทั้งท้ายในนวนิยายเรื่องนี้ของเขาไว้ว่า
“...สักวันหนึ่ง การปฏิวัติจะต้องหวนกลับมา และพบกับชัยชนะ
ในที่สุด”

La Condition humaine กับการปฏิวัติของจีน

นอกจากนวนิยายเรื่อง *La Condition humaine* จะ
แสดงถึงความคิดของผู้ประพันธ์เกี่ยวกับ “สภาพมนุษย์” แล้ว

ในอีกแง่หนึ่ง เราสามารถกล่าวได้ว่า *La Condition humaine* เป็นนวนิยายอิงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ยุคปัจจุบันที่ควรแก่การสนใจมากเรื่องหนึ่ง จากเรื่องราว เราพบว่าตัวละครทั้งหลายของ อังเดร มาลโรซ์ กำลังเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติ โดย อังเดร มาลโรซ์ ได้หยิบเอาเหตุการณ์ต่อนกบฏของพวกคอมมิวนิสต์ที่เซียงไฮ้ในปี พ.ศ. 2470 ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญมากตอนหนึ่งในประวัติศาสตร์การปฏิวัติของจีน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่น่าสนใจอยู่ที่จะก้าวความถึงประวัติศาสตร์ตอนนี้ของจีนไว้บ้างอย่างสังเขป พอเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของนวนิยายเรื่องนี้ ซึ่งอังเดร มาลโรซ์ กล่าวถึงแต่ละตอนให้ดีขึ้น

ตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ประเทศจีนต้องตกอยู่ในความวุ่นวายครั้งใหญ่ ราชวงศ์แมนจูซึ่งปกครองจีนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2187 ต้องประสบกับความลำบากในการปกครองประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตใต้ซึ่งมีการก่อการกบฏขึ้นหลายครั้ง ทั้งนี้เพราะประชาชนในเขตใต้ ซึ่งปกติเป็นผู้มีเลือดชาตินิยมอยู่มาก ได้ลุกฮือขึ้นมาต่อสู้กับมหาอำนาจตะวันตกซึ่งอาศัยความอ่อนแอของราชวงศ์กระทำการเหยียดสนธิสัญญาไม่เสมอภาคทั้งหลายให้แก่ประเทศจีน มีผลทำให้ประเทศจีนกลายเป็นตลาดการค้าเปิดอันมหาศาล พวกที่ลุกขึ้นมาต่อสู้ มีจุดประสงค์

ใหญ่คือต่อต้านราชวงศ์แมนจู และชาติตะวันตกผู้มาฉกชิงลิตธิอันชอบธรรมของชาวจีน

เมื่อเริ่มคริสต์ศตวรรษที่ 20 การต่อสู้ก็ขยายวงกว้างขวางขึ้นและจัดเข้าเป็นรูปขบวนการภายใต้การนำของ “ซุนยัตเซ็น” ซึ่งเป็นนักชาตินิยมและประชาธิปไตย เราสามารถกล่าวได้ว่า ชื่อของซุนยัตเซ็นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเริ่มต้นความคิดปฏิวัติในประเทศจีน เมื่อซุนยัตเซ็นได้มาตั้งรกรากที่มาเก๊าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2435 เขาได้มีโอกาสติดต่อกับสมาชิกรพรรค ซึ่งมีชื่อว่า “จีนหนุ่ม” (*La jeune Chine*) ซึ่งมีจุดประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อประชาธิปไตย ซุนยัตเซ็นได้ศึกษาผลงานของ ลมง ญากส์ รูสโซ และของนักเขียนเอ็นซีโคลบีเดียชาวฝรั่งเศสหลายคนในคริสต์ศตวรรษที่ 18 และผลที่สุดเขาก็มีความคิดอย่างแน่วแน่ตามแบบนักปฏิวัติว่า ความหวังเพียงอย่างเดียวที่เหลือสำหรับประเทศจีน คือ การโค่นล้มราชวงศ์แมนจูลงเสีย ประมาณปี พ.ศ. 2443 เขาได้ตั้งพรรคชาตินิยมขึ้นมาชื่อ “ตุงเหมงหยู”

ต่อมาปี พ.ศ. 2455 หยวนซีไซได้รับเลือกจากรัฐสภาซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนของนักปฏิวัติเป็นประธานาธิบดีของสาธารณรัฐจีน ซุนยัตเซ็นได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการการรถไฟ และในตอนนี้เองที่เขาได้ทุ่มเทชีวิตจิตใจทำงานให้พรรค

ตุงเหมงหยูซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็นก๊กมินตั๋ง หรือ “พรรคชาตินิยม
แห่งประเทศไทย” บรรดาสมาชิกของพรรคร่วมปฏิบัติงานกัน
อย่างแข็งขันยิ่งเพื่อกุศลการณณ์ และในที่สุดพรรคก๊กมินตั๋งก็
สามารถโค่นราชวงศ์แมนจูลงได้ในปี พ.ศ. 2455 นั้นเอง

บรรดาสมาชิกส่วนใหญ่ของพรรคก๊กมินตั๋งเป็นคนหนุ่ม
สาวซึ่งมีคำขวัญว่า “ทำงานเพื่อชาติ” ซึ่งหมายถึงการล้มล้าง
ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่เน่าเฟะ และสร้างประเทศจีน
ใหม่ที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเป็นประชาธิปไตย
ความเคลื่อนไหวของคนหนุ่มสาวเริ่มมีอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ.
2458 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะปลุกฝังให้คนหนุ่มสาวมีลักษณะ
เป็นคนรักอิสระภาพ เป็นผู้ที่มีหัวก้าวหน้า เป็นผู้กระตือรือร้น
มีจิตใจและความคิดกว้างขวาง เป็นผู้ทำจริง และมีความคิดเป็น
วิทยาศาสตร์²

วิวัฒนาการของกลุ่ม “จีนหนุ่ม” ซึ่งเป็นปัญญาชนเหล่านี้
ดำเนินไปเรื่อย ๆ โดยไม่หยุดยั้งและมีแนวเอนเอียงไปทาง
ลัทธิมาร์กซ์ จนกระทั่งมาประสบกับการปราบปรามครั้งใหญ่
ของเจียงไคเช็คในปี พ.ศ. 2470 ในการกบฏที่เซียงไฮ้ ซึ่ง
เหตุการณ์ตอนนั้นเองที่ อังเดร มาลโรซ์ นำมาเป็นภูมิหลัง
สำหรับนวนิยายเรื่อง *La Condition humaine*

²Lucien Bianco, *Les origines de la Révolution Chinoise*, Idées,
Gallimard, 1967, p. 71.

บทที่ 4

ปรัชญาและแนวความคิดในผลงาน ของ อังเดร มาลโรซ์

อังเดร มาลโรซ์ กับแนวความคิด “ปรัชญาไร้
สาระ” และ “ปรัชญาเอ็กซิสเต็นเชียลลิสม์”

อังเดร มาลโรซ์ เป็นนักเขียนที่ได้กล่าวถึง “ความ
ตายของพระเจ้า” และ “ความไร้สาระ” ของชีวิตมนุษย์ก่อน
ฌอง-ปอล ซาทร์ และกามูส์ ฌอง-ปอล ซาทร์ เองก็เคย
กล่าวไว้ว่า อังเดร มาลโรซ์ เป็นผู้ที่เอ่ยถึงเรื่องเหล่านี้ ก่อน
ที่เขาจะเริ่มขบคิดถึงปรัชญาเอ็กซิสเต็นเชียลลิสม์ นวนิยาย
สามเรื่องแรกที่มีภูมิหลังของเรื่องอยู่ในประเทศจีนและอินโดจีน
ของอังเดร มาลโรซ์ นั้นสะท้อนให้เห็นแนวความคิดซึ่งต่อมา
เรียกกันว่า “ปรัชญาไร้สาระ” และ “ปรัชญาเอ็กซิสเต็นเชียล-
ลิสม์” ไว้อย่างชัดเจน

เช่นเดียวกับนักเขียนฝรั่งเศสและนักเขียนในยุโรปใน
สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 20 อีกหลายท่าน สงครามโลกได้มีอิทธิพล
อย่างมากต่อวิวัฒนาการความคิด และปรัชญาชีวิตของ อังเดร

มาลโรซ์ เป็นอย่างมาก เมื่อสงครามโลกครั้งที่หนึ่งระเบิดขึ้น
 นั้นองเตร มาลโรซ์ มีอายุเพียง 13 ปี กำลังอย่างสู่วัยรุ่นซึ่งเป็น
 วัยที่เริ่มครุ่นคิดและหาเหตุผลให้แก่สิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์
 รอบตัว สงครามโลกครั้งนี้ก่อให้เกิดรอยแผลลึกฝังอยู่ในจิตใจ
 ของผู้ที่ได้ประสบพบเห็น มันได้ฆ่าชีวิตอันบริสุทธิ์ของมนุษย์
 ไปนับหมื่นนับล้านคน ทำให้สามีต้องแยกจากภรรยา ลูกต้อง
 พลัดพรากจากพ่อและแม่ ประชาชนยุโรปได้เรียนรู้ว่าความก้าว
 หน้าทางวิทยาการของมนุษย์ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องหมายความ
 เจริญของมนุษยชาติเท่านั้น หากแต่ยังเป็นเครื่องแสดงถึงความ
 โหดร้ายป่าเถื่อนที่มนุษย์ซ่อนเร้นไว้อีกด้วย มนุษยชาติได้
 อาศัยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มาเช่นฆ่าห้าพันกัน
 ครั้งใหญ่ในมหาสงครามครั้งนี้

ผลงานหลายชิ้นของนักเขียนยุโรปรุ่นที่ได้เผชิญกับ
 สงครามโลกครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง
 แรงเกี่ยวกับศรัทธาในศาสนาคริสต์ ซึ่งให้เห็นความรู้สึกนึกคิด
 ที่เป็นขบฏต่อพระผู้เป็นเจ้า เมื่อสงครามสิ้นสุดลง ในปี พ.ศ.
 2462 นั้น ประชาชนชาวฝรั่งเศสต่างพากันตื่นเต้นตั้งใจที่กลับ
 มาสู่สันติภาพอีกครั้งหนึ่ง แต่องเตร มาลโรซ์ กลับคิดว่าสังคม
 ตะวันตกนั้นได้สูญเสียอุดมการณ์และความเชื่อเก่าๆ ไปพร้อมกับ
 สงครามที่เพิ่งสิ้นสุดไปนี้ด้วย ชาวยุโรปได้เสื่อมศรัทธาและ

ความเชื่อมั่นในศาสนาคริสต์และพระเจ้าเป็นอย่างมาก พวกเขาหลายคนเริ่มตั้งคำถามว่าถ้าหากพระเจ้าทรงมีพระเมตตาอันยิ่งใหญ่ ทรงรอบรู้ในสรรพสิ่งทั้งโลก ทรงสามารถทำนายอนาคตของโลก และทรงสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้แล้ว เหตุใดพระองค์จึงไม่ทรงกระทำการอันใดอันหนึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงสงครามอันโหดร้าย เมื่อบังเกิดความเคลือบแคลงในองค์พระเจ้าเป็นเจ้าเช่นนี้ ศรัทธาก็เริ่มเสื่อมคลายลง นักเขียนกลุ่มหนึ่งหันมาสนใจในตัวของ “มนุษย์” มากขึ้น จนถึงจุดที่พวกเขามั่นใจว่า “พระเจ้าเป็นเจ้าหาไม่แล้ว” ดอสตอเยฟสกี ได้เขียนไว้ว่า “เมื่อปราศจากซึ่งพระเจ้าเป็นเจ้าแล้ว ทุกสิ่งก็เป็นไปได้สำหรับมนุษย์” ส่วน ฌอง—ปอล ซาตร์ ก็เห็นว่าผู้ที่รอดตายมาจากสงครามโลกครั้งนั้นนั้นได้สูญเสียศรัทธาปสาทะในองค์พระเจ้าเป็นเจ้าอย่างสิ้นเชิง เขากล่าวว่า

“มีคนที่เราอาจเรียกว่าเป็นพวกเดนตาย พวกเขาเหล่านี้ได้สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักเปรียบเสมือนบิดรเสมือนมิตรหรือคนรัก ชีวิตของเขาประจวบจรุงอรุณที่เศร้าสร้อยหลังจากที่ได้พบกับความตายของบุคคลอันเป็นที่รักนี้ แต่พร้อมกับความตายของเขานี้ พระเจ้า

เป็นเจ้าก็ทรงสูญสิ้นไปด้วย และยังผลให้ยุคสมัยของ
เขาอยู่รอดมาได้ตลอด”¹

การสูญสิ้นศรัทธาความเชื่อในพระเจ้าทางศาสนา
คริสต์ และการปฏิเสธชีวิตที่ถูกพรหมลิขิตนั้น ทำให้ปรัชญา
มนุษยนิยมเฟื่องฟูขึ้นอย่างมาก มนุษย์หันกลับมาสำรวจตัวเอง
อย่างใกล้ชิดและจริงจัง หนังสือความเรียงเรื่อง *La Tentation
de l' Occident* อังเดร มาลโรซ์ กล่าวว่า ชาวยุโรปนั้นมอง
มนุษย์ด้วยสายตาที่ใกล้เคียงกับชาวกรีกโบราณมาก เพราะ
“ชาวกรีกได้วาดภาพมนุษย์ว่า เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีการเกิด และ
ตาย”² ความตายเป็นสัจธรรมที่มนุษย์ต้องเผชิญอย่างไม่มีทาง
หลีกเลี่ยง นวนิยายของ อังเดร มาลโรซ์ ทุกเรื่องได้ชี้ให้เห็น
“ความไร้สาระ” ของชีวิตมนุษย์ในแง่นี้ เช่นเดียวกับกามูส์
และนักเขียนแนวเอ็กซ์ิสเท็นเชียลลิสต์คนอื่น ๆ ในระยะต่อมา

¹J.P. Sartre, *Situations*, I, pp. 152—153 :

“Il y a des hommes qu'on pourrait appeler des survivants.
Ils ont perdu, de bonne heure, un être cher, un père, un ami, une
maîtresse, et leur vie n'est plus que le morne lendemain de cette
mort (...). Et à cette mort... notre époque survit tout entière...
Dieu est mort”

²André Malraux, *La Tentation de l' Occident*, Gallimard,
1970, p. 65 :

“...Les Grecs ont conçu l'homme comme un homme, un
être qui naît et qui meurt.”

ตัวละครในผลงานของนักเขียนเหล่านี้ล้วนมีจิตสำนึกว่า มนุษย์นั้นเป็น “สัตว์ชนิดเดียวที่รู้ว่าตนเองไม่เป็นอมตะ”³ เมื่อถือว่าการความตายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น ตัวละครของอังเดร มาลโรซ์จึงรู้สึกคุ้นเคยกับความคิดเรื่องความตาย ดังเช่นในเรื่อง *La Condition humaine* เฮมเมลริช เมื่อเห็นภาพภรรยาถูกควั่นท้องนอนตายอยู่กับลูกชายของตนนั้นไม่ได้แสดงความตระหนกตกใจเลย อังเดร มาลโรซ์ เขียนบรรยายว่า

“ความตายไม่ได้ทำให้เราประหวั่นพรหวั่นพริ้ง มันคู่ควรแล้วกับชีวิต”

วัยชราเป็นยามที่มนุษย์ต้องทรมานใจมากที่สุด เพราะเป็นเวลาที่มนุษย์มองเห็นความตายรออยู่ข้างหน้า แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อหาความหมายให้แก่ชีวิต “ร่างกาย” จึงเปรียบเสมือน “คุก” ที่ขังตัวเราไว้เมื่อยังมีลมหายใจอยู่ ในเรื่อง *La Voie royale* เปอร์เกน กล่าวว่า “เราไม่รู้ว่าความตายคืออะไรเมื่อเรายังอยู่ในวัยหนุ่มสาว” ตัวเขาเองซึ่งเปรียบเสมือนไม้ใกล้ฝั่งแล้วนั้น ตระหนักดีว่าการเป็น “นัก

³ บทนำของ André Malraux . ในหนังสือรวบรวมผลงานของ Rouault ค.ศ. 1927.

“...le seul animal qui sache qu'il n'est pas éternel.”

โทษที่ติดคุกชีวิตของตนเอง”⁴ นั้นมีสภาพเป็นอย่างไร มนุษย์
 เรียนรู้ชะตากรรมของตนได้จากความตายของบุคคลรอบข้าง
 ตัวละครขององเดร มาลโรซ์ จึงไม่เกรงกลัวต่อความตายเพราะ
 พวกเขาเห็นว่าความตายเป็นจุดอวสานที่ไม่มีบุคคลใดจะพลิก
 พัน การตระหนักถึงสังขารมรณนี้แทนที่จะทำให้ให้นักเขียนรุ่น
 หนุ่มสาวในยุโรปขณะนั้นท้อแท้ กลับทำให้พวกเขาเกิดมาคิด
 ถึง “ความเป็นคน” ของพวกเขา ในบทนำหนังสือชื่อ “เพียง
 หยดน้ำตาในมหาสมุทร” (*Qu’ une larme dans l’
 océan*) ของ มาแนส สเปนอร์เบอร์ องเดร มาลโรซ์ ได้
 เขียนว่า

“คนหนุ่มสาวชาวยุโรปรู้สึกสนใจในสิ่งที่โลกอาจ
 เป็นไปได้มากกว่าในสิ่งที่โลกเป็นอยู่... พวกเขาถามตนเอง
 ว่าโลกที่จะเป็นตัวแทนของฉันทันนั้นจะมีโฉมหน้าเช่นไร”⁵

ด้วยเหตุนี้ ความสนใจหลักของหนุ่มสาวชาวยุโรป จึง
 มุ่งอยู่ที่บทบาทของตนต่อสังคม พวกเขาตั้งความหวังที่จะให้
 บทบาทของเขาในวันนี้ ก่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดีที่สุดในภายหน้า

⁴ *La Voie royale* pp. 37, 57 :

“...On ne sait pas ce qu’est la mort quand on est jeune...”

“...être prisonnier de sa propre vie...”

⁵ Manès Sperber, *Qu’ une larme dans l’océan*, Calmann—Lévy, 1952, Préface p. XX.

ศักดิ์ศรีของความเป็นคนและการปฏิวัติ

ความปรารถนาอันสูงสุดของตัวละครของอังเดร มาลโรซ์ คือการประกอบกรรมดี เพื่อที่จะได้รับการจารึกไว้เป็น “อมตะ” ในประวัติศาสตร์ เฮอร์เกน พระเอกของเรื่อง *La Voie royale* ดำเนินชีวิตเป็นนักผจญภัยที่ไม่หวั่นต่อความตาย เพราะเขาคิดว่าการผจญภัยที่เสี่ยงต่อความตาย และภัยอันตรายนานัปการเท่านั้นที่จะทำให้ชื่อของเขาได้รับการถ่ายทอดจากปากหนึ่งไปสู่ปากหนึ่งโดยไม่มีวันจบ แม้ว่าชีวิตเขาจะหาไม่แล้วก็ตาม ส่วนในเรื่อง *Les Conquérants* และ *La Condition humaine* นั้น ตัวละครเอกก็ได้แสดงออกถึงการเสียสละด้วยเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อมวลชนผู้ยากไร้และถูกกดขี่ รวมทั้งการต่อสู้ท่ามกลางสภาพอากาศของลุ่มนักปฏิวัติทั้งหลาย เพราะเขาเหล่านั้นเชื่อมั่นว่าความเสียสละของพวกเขา^๕ นั้นเองที่จะกลายเป็นวีรกรรม “อมตะ” ในประวัติศาสตร์

จากเรื่องราวและปรัชญาความคิดของ อังเดร มาลโรซ์ ที่ปรากฏในงานของเขานั้น เราอาจกล่าวได้ว่าเขาไม่ใช่นักประพันธ์แบบปัจเจกนิยมเช่นในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ในบันทึกความทรงจำเล่มแรกของเขา (*Antimémoires, Vol, 1*) เขาได้กล่าวถึงจุดยืนของเขาไว้อย่างแน่ชัดว่า “...สิ่งที่สำคัญเฉพาะสำหรับตัวฉันจะมีความสำคัญอะไรกับฉัน (...que m’

importe ce qui n'importe qu'à moi?) ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือว่า วรรณกรรมของ อังเดร มาลโรซ์ ไม่ได้มุ่งที่จะแสดงถึงความรู้สึกนึกคิดเฉพาะตน ของตัวละครตัวหนึ่งตัวใดเป็นพิเศษ หากแต่มุ่งที่จะแสดงถึงความทุกข์ยาก ความหิวโหยของมวลมนุษย์ซึ่งตัวละครเอกของเขาได้ค้นพบ และด้วยจิตใจอันกว้างขวางและสูงส่งของเขาจึงพยายามต่อสู้และหาทางทำให้ดีขึ้น เขากล่าวไว้ในบันทึกความทรงจำเล่มแรกนี้ว่า

“สิ่งที่ข้าพเจ้าสนใจในตัวของแต่ละบุคคลก็คือ ‘สภาพความเป็นคน’ ในตัวของมหาบุรุษก็คือ วิธีทางการขึ้นมาสู่ความยิ่งใหญ่ และลักษณะความยิ่งใหญ่ในตัวนักบุญก็คือ ลักษณะความเป็นนักบุญ”⁶

จากข้อความข้างบนนี้ เราจะเห็นได้ว่าสิ่งที่อยู่ในความสนใจของอังเดร มาลโรซ์ เป็นอย่างยิ่งก็คือ “คน” นั่นเอง ซึ่งหัวข้อที่เราใคร่จะกล่าวถึงในที่นี้ก็คือเรื่อง “ศักดิ์ศรีของความเป็นคน” (*La dignité humaine*) ซึ่งเขาถือว่ามีควมสำคัญยิ่งยวด

⁶ *Antimémoires*, vol 1, Gallimard, 1967, p. 10 :

“... ce qui m'intéresse dans un homme quelconque, c'est la condition humaine ; dans un grand homme, ce sont les moyens et la nature de sa grandeur ; dans un saint, le caractère de sa sainteté”

“ศักดิ์ศรีของความเป็นคน” เป็นสิ่งที่ อังเดร มาลโรซ์ เรียกอย่างแข็งขันตลอดมา เขากล่าวว่า โลกตะวันตกไม่สามารถแสวงหาหับดาไม่เห็นความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ได้ เพราะเขาถือว่า ความพยายามต่อสู้ให้หลุดพ้นจากความไม่มีแก่นสารของโลกนี้ และให้พ้นจากความเปล่าเปลี่ยวในโลกแห่งความทุกข์ที่สิ้นหวังนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นมากกว่าการจะมานั่งนึกถึงเรื่องภพหน้า⁷

อังเดร มาลโรซ์ ได้สร้างตัวละครในนิยายหลายเรื่อง ซึ่งได้ต่อสู้และพลีชีวิตให้ได้มาซึ่ง “ศักดิ์ศรีของความเป็นคน” ตัวอย่างเช่นในเรื่อง *Les Conquérants* ตัวละครหนุ่มผู้มีนามว่า ฮัง มิวยเด็กอันแสนเชื่องและอดอยากในแหล่งเสื่อมโทรมของเมืองจีนได้กล่าวว่า “คนจนนั้นไม่สามารถ (แม้แต่) จะนับถือตัวเอง”⁸ ดังนั้น ฮังจึงถือว่าเขาและสหายของเขามีหน้าที่อันหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องยืนหยัดต่อคนจนและต่อகுலிผู้ทุกข์

⁷ André Malraux, *Les Voix du Silence*, la Galerie de la Pléiade, 1951, p. 280 :

“... quelque chose ait été plus nécessaire même que l'autre monde : échapper à l'absurdité et à la solitude de la douleur sans espoir...”

⁸ *Les Conquérants*, p. 224 :

“Un pauvre... ne peut pas s'estimer”

ยากเหล่านี้ว่าเขา “มีชีวิตอยู่”⁹ และอังเดร มอลโรซ์ ถือว่าหน้าที่ที่จะเรียกร่อง “ศักดิ์ศรีของความเป็นคน” ที่เสมอภาคกันไม่ว่าจะกำเนิดเป็นคนจนหรือคนรวยนั้นเป็นหน้าที่สำคัญของ “นักปฏิวัติ” ทุกคน

อังเดร มอลโรซ์ ถือว่าความหิว ความอดอยากที่ยังคงมีอยู่ในโลก เป็นสิ่งหนึ่งที่ชี้ให้เห็นสภาพความไร้สาระของชีวิตมนุษย์ เพราะคนที่พอมหรืออดโซ่นั้นจะไม่มีเวลามาคิดถึงการต่อสู้ การสร้างสรรค์ หรือแสดงสติปัญญาใดๆ ปัญหาเรื่องปากท้องคือปัญหาหลักที่หนักอึ้ง ทำให้มีสภาพไม่แตกต่างกันไปจากสัตว์ ในภาวะเช่นนี้ “ศักดิ์ศรีของความเป็นคน” จึงเป็นเรื่องที่ห่างไกลเสียเหลือเกิน อังเดร มอลโรซ์ ได้บรรยายไว้ใน *Les Conquérants* ว่า

“สำหรับคนเหล่านี้ ผู้ซึ่งมีความกังวลอยู่เพียงสิ่งเดียวคือการได้มาซึ่งเศษอาหาร นับได้ว่าเขาคงอยู่ในสภาพเสื่อมทรามอย่างรุนแรงจนกระทั่งเขาไม่สามารถแม้แต่จะมีความเกลียดชังใดๆได้อีก เรื่องของความรู้สึก

⁹Ibid., p. 120 :

“... qu'ils existent, simplement, qu'ils existent”

หัวใจ ศักดิ์ศรีทุกสิ่งทุกอย่างนับได้ว่าพังพินาศไปสิ้นแล้ว”¹⁰

ยัง ตัวละครตัวหนึ่งของเรื่องนี้ ได้พบพานและร่วมชีวิตกับเหล่าคนดังกล่าวมาแต่กำเนิด เขาเคยเห็นคนป่วย คนชรา คนที่อดโซ่ คนที่ตายด้วยความหิว ตลอดจนคนอีกเป็นจำนวนมากที่คงมีชีวิตอยู่เพียงเพื่อหาอาหารเช่นอาหารสัตว์ประทังชีวิตไปวัน ๆ หนึ่ง

สภาพความอดอยากในแหล่งเสื่อมโทรมอันยากจน ที่อ็องเดร มาลโรซ์ ได้กล่าวไว้ในเรื่อง *Les Conquérants* นั้น ไม่ใช่เรื่องเสกสรรคิดปั้นแต่งขึ้นมา สภาพสังคมของเมืองจีนในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2462 ถึง พ.ศ. 2470 นั้นก็เหมือนสภาพสังคมอื่น ๆ ที่เพิ่งผ่านการปฏิวัติอุตสาหกรรมก่อนที่จะกลายมาเป็นสังคมแบบนายทุน กรรมกรและผู้ใช้แรงงานตามโรงงานอุตสาหกรรมมีสภาพความเป็นอยู่แร้นแค้นและขาดสุขลักษณะ สภาพแร้นแค้นขัดสนของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมระยะต้นนี้ นับเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการ

¹⁰*Les Conquérants*, p. 224:

“... Pour ceux-la, dont l'unique souci est de parvenir à s'assurer quelque pitance, la déchéance est presque toujours si complète qu'elle ne laisse pas même place à la haine. Sentiments, coeur, dignité, tout s'est écroulé...”

ปฏิวัติของประชาชนในจีน ฌอง เชสโน (Jean Chesneaux) ผู้ศึกษาเกี่ยวกับเมืองจีนในช่วงนี้ได้เล่าถึงสภาพกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ในประเทศจีนยุคนี้ เช่น โรงงานไม้ ชีตไฟ โรงงานพรม โรงงานแก้ว โรงงานทอผ้า ฯลฯ ว่ามีสภาพไม่ผิดแผกจาก “นรก” คนงานตัวเล็กและผอมเกร็ง ต้องอยู่ในที่แออัดและมัวช้า จนกระทั่งสี่ทุ่มก็ยังไม่เลิกงาน พวกเขาจะหยุดทำงานก็เฉพาะเวลาอาหาร ซึ่งต้องรับประทานอาหาร ณ ที่ปฏิบัติงาน หรือไม่กี่ในบริเวณลานอันสกปรก เต็มไปด้วยเศษขยะ และสิ่งปฏิกูล ครั้นถึงเวลาเลิกงานคนงานเหล่านี้ก็เหน็ดเหนื่อยสายใจแทบขาด ต้องนอนรวมกันสะเปะสะปะภายในห้องพักใต้หลังคาหรือไม่กี่ในโรงงานนั่นเอง มีสภาพไม่ต่างไปจากสุนัขที่ถูกล่ามโซ่¹¹

ในนวนิยายเรื่องเอกคือ *La Condition humaine* ก็โอ ซึ่งเป็นตัวละครเอกและเป็นนักปฏิวัติที่แท้จริง ก็มีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะทำทุกอย่าง เพื่อให้ชนผู้ยากไร้แต่ละคนซึ่งความหิวโหยกำลังปลิดชีวิตประดุจโรคระบาดที่คุกคามอย่างเชื่องช้า มีศักดิ์ศรีในตัวของเขาเอง¹² ความตั้งใจอันแน่วแน่ของก็โอ

¹¹Lucien Bianco, *Les Origines de la Révolution Chinoise*. Gallimard, 1967, p. 142.

¹²*La Condition humaine*, p. 225 :

“donner à chacun de ces hommes que la famine, en ce moment même, faisait mourir comme une peste lente, la possession de sa propre dignité...”

ที่จะต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่ง “ศักดิ์ศรีของความเป็นคน” ของชน
ผู้ยากไร้และถูกกดขี่นั้น มีอยู่มั่นคงตลอดเวลาในตัวของกิโอ แม้
เขาจะถูกข่มขู่ด้วยความตาย หลังจากพวกกบฏที่เชียงใหม่ใช้ถูก
ปราบปราม และตัวเขาเองถูกจับ ตำรวจถามเขาว่า

“สิ่งที่คุณเรียกว่าศักดิ์ศรีนั้นคืออะไร ?”

กิโอสวนตอบอย่างฉับพลันโดยไม่ลังเลเลยว่า

“คือสิ่งที่ตรงข้ามกับการดุด่าข่มขู่”¹³

ชีวิตของผู้ถูกกดขี่ ผู้ที่ไม่มีทางต่อสู้หรือต่อรองเป็นชีวิต
ที่มีค่าอันประมาณไม่ได้สำหรับกิโอ เขาถือว่าตนเป็นของคน
เหล่านี้ เขาถือว่าเขาเป็นคนของชาวนาผู้ซึ่งเขาต่อสู้ปลดปล่อย
ให้เป็นอิสระจากนายทุนเงินกู้ กิโอกล่าวว่า “อันที่จริงแล้ว ชาวนา
ที่ยากจนส่วนมากนั้นเป็นเจ้าของที่นา หากแต่ทำงานเพื่อนายทุนเงินกู้”¹⁴ ในขณะเดียวกัน กิโอ ก็ประกาศตนเป็นคน
ของเหล่ากรรมกร เพราะเหล่าศัตรูของเหล่ากรรมกรก็คือ ศัตรู
ของเขา และเขาก็ต่อสู้เพื่อกรรมกรเหล่านี้ด้วย กิโอ คิดว่า

¹³Ibid., p. 422 :

“—Qu’ appelez—vous la dignité ?
—Le contraire de l’humiliation”

¹⁴Ibid., p. 422 :

“...Plus concrètement : beaucoup de paysans très pauvres
sont propriétaires, mais travaillent pour l’usurier...”

“ความมีศักดิ์ศรีหรือความมีชีวิตอยู่อย่างแท้จริง เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ไม่ได้สำหรับคนที่ทำงานสิบสองชั่วโมงต่อวัน โดยไม่รู้วาทนเองทำงานนั้นเพื่ออะไร”¹⁵ ในขณะที่ผู้ที่เข้ามาร่วมขบวนการปฏิวัติ ต่างก็มีจุดประสงค์ต่างกันออกไปเช่น เช่นนั้นต้องการร่วมขบวนการปฏิวัติก็เพื่อหลบหนีจากความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยว ส่วนนักโสมิจุดประสงค์แน่ชัดในการเข้ามาสู่ขบวนการปฏิวัติ คือ การปฏิวัติจะต้องต่อสู้ นำมาซึ่งศักดิ์ศรีของคน และความมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะได้รับความสุขในชีวิต

กล่าวได้ว่า บรรดาตัวละครซึ่งเป็นนักปฏิวัติในนวนิยายของ อังเดร มาลโรซ์ ได้แสดงให้เห็นให้เราประจักษ์ว่า สภาพของคนนั้นไม่ใช่สภาพที่จมอยู่ในปลักอีกต่อไป หากแต่เป็นสภาพที่เปี่ยมไปด้วยความหวัง ในการนัดหยุดงานครั้งใหญ่ของกรรมกร และผู้ใช้แรงงานในเมืองกวางตุ้งและฮ่องกง ในเรื่อง *Les Conquérants* เราพบความหวังของชาวจีนในความพยายามที่จะปลดแอกตนเองจากจักรวรรดินิยมอังกฤษ ในบรรดานักปฏิวัติที่ร่วมก่อการกบฏที่เซี่ยงไฮ้ เราพบความหวังที่จะได้รับความสุข

¹⁵Ibid., p. 289 :

“Il n’y a pas de dignité possible, pas de vie réelle pour un homme qui travaille douze heures par jour sans savoir pour quoi il travaille”

และความยุติธรรมในชีวิตมากกว่าแต่ก่อน ถ้าหากว่าพวกคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะในการปฏิวัติ

สำหรับตัวละครเอกของ อังเดร มาลโรซ์ การปฏิวัติเท่านั้นที่ให้ความหวังแก่ชาวจีนว่า ยังมีชีวิตอื่นที่ดีกว่าชีวิตอันล้าเคี้ยวของพวกเขา ในเรื่อง *La Condition humaine* เซนซึ่งเป็นเด็กหนุ่มที่เข้าร่วมทำงานปฏิวัติ เห็นว่าชนชั้นกรรมกรเท่านั้นที่เป็นความหวังในการสร้างโลกใหม่¹⁶ ซึ่งจะเป็นโลกที่มนุษย์มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน ความเชื่อเช่นนี้ชักนำให้ผู้เข้าร่วมปฏิวัติที่เมืองเซียงไฮ้ทุกคน ร่วมกันต่อสู้ด้วยชีวิตและวิญญาณไม่ประหวั่นต่ออันตรายหรือความตาย พวกเขามั่นใจว่านี่คือการหาความหมายให้แก่ชีวิตมนุษย์ ก็โอ กล่าวถึงการต่อสู้ของพวกเขาว่าเป็น “การตายเพื่อตาย เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์”¹⁷

ตัวละครเอกของ อังเดร มาลโรซ์ ล้วนแล้วแต่เป็นผู้รังเกียจการยอมจำนนต่อชะตากรรมที่สังคมไม่เป็นธรรมหยิบยื่นให้ สำหรับพวกเขาแล้ว มีแต่ “สภาวะธรรมชาติเท่านั้นที่

¹⁶Ibid., pp. 255–256.

¹⁷Ibid., p. 302 :

“... crever pour crever, autant que ce soit pour devenir des hommes...”

ได้รับการกำหนดตายตัว มนุษย์ย่อมไม่จำนนต่อสภาพพรหม
ลิขิต”¹⁸ ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงสมควรกล้าหาญลุกขึ้นมาต่อสู้
ความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ครอบงำสังคมที่เขา
ดำรงชีวิตอยู่ รูปแบบของการต่อสู้นั้นมีมากมาย และสำหรับ
อังเดร มาลโรซ์แล้ว ปลายปากกาก็คืออาวุธของเขา เขากล่าว
ว่าการที่เขาเลือกแสดงภาพชีวิตของกลุ่มคนผู้ยากไร้นั้น นับ
เป็นการตั้งข้อกล่าวหาต่อโลกที่เราอยู่ “การตั้งข้อกล่าวหาต่อ
สภาพสังคมอันเลวร้าย ย่อมนำไปสู่การทำลายล้างรากฐานของ
ระบบอันชั่วร้ายนี้ในที่สุด”¹⁹

มนุษย์ย่อมเกิดมาเพื่อการต่อสู้เพื่อคุณงามความดี และ
ความเป็นธรรม ในบทนำหนังสือเรื่อง *Saint-Just et la
force des choses* อังเดร มาลโรซ์ ได้เขียนไว้ว่า “มือของ
มนุษย์สร้างมา ก็เพื่อทำงานบนผืนแผ่นดิน และเพื่อจับอาวุธ
เท่านั้น”²⁰ ความไม่ยอมจำนนนี้เองที่เป็นบ่อเกิดความเป็นนัก
ปฏิวัติ ในการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนและผู้สนใจในผลงาน

¹⁸ Avriel Goldberger, *Visions of a New Hero*, Lettres Mo-
dernes, 1965, p. 167 :

“Nature is fatal, man is not.”

¹⁹ André Malraux, *Les Voix du Silence*, La Galerie de la
Pleiade, 1951, p. 538.

²⁰ Albert Ollivier, *Saint-Just et la force des choses*, Gallimard
1954, p. 18.

ของเขา เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2472 นั้น อังเดร มาลโรซ์ ได้กล่าวถึงปรัชญาความคิดที่เขาสอดแทรกไว้ในเรื่อง *Les Conquérants* ในการนี้เขาได้อธิบายถึงกำเนิดของนักปฏิวัติทั้งหลายว่า

“สำหรับข้าพเจ้า นักปฏิวัติถือกำเนิดมาจาก ผู้ที่มีวิญญูณต่อต้าน เมื่อบุคคลผู้หนึ่งเกิดจิตสำนึกใน ความอยุติธรรม และความไม่เสมอภาคบางรูปแบบของ สังคมแล้วก็เกิดความทุกข์ใจอย่างสาหัส นั่น ไม่เป็นการ เพียงพอที่จะทำให้เขากลายเป็นนักปฏิวัติไปได้ ทั้งนี้ เพราะว่า การที่เขาต้องเผชิญหน้ากับความทุกข์ยากนั้น อาจทำให้เขากลายเป็นคริสเตียนที่แกร่งกล้า อาจทำให้ เขาปรารถนาที่จะอุทิศตนแบบนักบุญสืบเนื่องจากความ เชื่อในการทำบุญสุนทานแบบคริสเตียน โดยที่เขาไม่มีวันที่จะกลายเป็นนักปฏิวัติเลยก็เป็นได้ ด้วยเหตุนี้จึง มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่ เขาจะต้องเกิดวิญญูณต่อต้านอย่างจริงจัง ในขณะที่เขาเผชิญกับสภาพความทุกข์ยากดังกล่าว”²¹

²¹ André Malraux, “La Question des conquérants,” *Variétés*, no. 6, 15 october, 1929, p. 434.

ตัวละครตัวหนึ่งได้กล่าวว่า “สภาพสังคม คือความ
 บัดจบ”²² ๕ ๕ ทงนเพราะมีแต่คนรวยเท่านั้นที่มีชีวิตอยู่อย่างคน
 ได้ ส่วนคนยากจน ผู้ถูกกดขี่นั้น พวกเขาเพียงแต่ดำรง
 ชีวิตอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ อย่างทุกข์ทรมาน ไคลน์ (Klein) ตัว
 ละครชาวเยอรมันในเรื่อง *Les Conquérants* ได้กล่าวที่เมือง
 กวางตุ้งว่า

“ผมไม่ทราบว่าคุณอื่น ๆ ให้คำนิยามคำว่า
 ปฏิวัติไว้เช่นไร แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งคือคำถามที่ว่าสาเหตุ
 แห่งการปฏิวัตินั้นได้แก่อะไร ผมจะบอกให้ก็ได้ว่า ไม่
 มีใครทราบทั้งหมดหรอก แต่เหตุประการแรกก็คือ
 ผู้คนนั้นยากไร้จนเกินไป ไม่ใช่เพียงการขาดแคลน
 เงินทอง แต่ทว่า...หมายถึง การที่คนรวยเท่านั้นที่มี
 สิทธิในความเป็นคน ในขณะที่คนอื่น ๆ ไม่มีเลย...”²³

²²*Les Conquérants*, p. 227 :

“Tout état social est une saloperie”

²³*Ibid.*, p. 150 :

“La Révolution, pour eux, tout le monde, qu'est-ce que
 c'est ? La *Stimmung* de la Révolution—tellement important ! —
 qu'est-ce que c'est ? Je vais te dire : on ne sait pas. Mais c'est
 d'abord parce qu'il y a trop de la misère, pas seulement manque
 d'argent, mais... toujours, qu'il y a ces gens riches qui vivent et les
 autres qui ne vivent pas.”

ด้วยประการฉะนี้ การปฏิวัติจึงนับเป็นหนทางเดียวในสายตาของ อังเดร มาลโรซ์ที่จะนำศักดิ์ศรีความเป็นคนกลับมาสู่ทุก ๆ คนในสังคม การิน ได้กล่าวว่า “เราไม่สามารถโยนคำว่าปฏิวัติทิ้งลงกองไฟได้ เพราะอะไรก็ตามที่ไม่ใช่การปฏิวัตินั้นย่อมเลวร้ายไปเสียยิ่งกว่า”²⁴ การเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติจึงเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบของมนุษย์ต่อตนเอง ต่อสังคมและโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้ถูกกดขี่ ในนวนิยายเรื่อง *L'Espoir* ซึ่งกล่าวถึงการต่อสู้ของพวกกริ๊ปปลิกันชาวสเปนต่อจอมพลเผด็จการฟรังโกนั้น อังเดร มาลโรซ์ ได้เขียนไว้ตอนหนึ่งว่า นับตั้งแต่มนุษย์สูญเสียสันติภาพในพระผู้เป็นเจ้าแล้ว มนุษย์ได้เกิดความหวังอันสูงส่งขึ้นมาอย่างหนึ่ง ความหวังอันนี้มีกำเนิดมาจากการปฏิวัติ และจะบรรลุได้ก็ด้วยการปฏิวัติ²⁵

คุณธรรมมีบทบาทสำคัญมากในหมู่ตัวละครที่เป็นนักปฏิวัติของ อังเดร มาลโรซ์ การ์เซีย เคยกล่าวใน *L'Espoir* ว่า “เราไม่เล่นการเมืองด้วยคุณธรรม แต่เราก็ไม่เล่นการ

²⁴Ibid., p. 237 :

“... La Révolution, on ne peut pas l'envoyer dans le feu : tout ce qui n'est pas elle est pire qu'elle...”

²⁵André Malraux, *L'Espoir*, Gallimard, p. 237.

เมืองโดยปราศจากคุณธรรม”²⁶ คุณธรรมที่เขากล่าวถึง ได้แก่ คักดิ์ศรีของมนุษยชาติ ความรัก และภราดรภาพ คุณธรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ยึดมั่นของนักปฏิวัติในอุดมคติของ อังเดร มาลโรซ์ อย่างมากพอ ๆ กับประสิทธิภาพในการทำงาน พวกเขาคิดว่า การต่อสู้เพื่อสิ่งที่ถูกต้องอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ การต่อสู้ นั้นจักต้องนำมาซึ่งชัยชนะด้วย และเพื่อจะได้มาซึ่งชัยชนะ อังเดร มาลโรซ์ กล่าวว่า เหล่านักปฏิวัติต้องสู้ด้วยภราดรภาพ อันแข็งแรง ภราดรภาพที่มั่นคงอยู่แม้กระทั่งยามตาย

ภราดรภาพในการต่อสู้

“หน้าที่ของผู้เขียนนวนิยายไม่ใช่การมาแสดงปรัชญา แต่คือการแสดงให้เห็นความเข้มแข็งของมวลมนุษย์ และบรรดาสรรพสิ่ง”²⁷ คำพูดนี้เป็นของนักประพันธ์ชาวฝรั่งเศส ชื่อ อังเดร มาลโรซ์ ปรากฏในบทนำหนังสือเรื่อง *Métamorphose*

²⁶Ibid., p. 215.

²⁷Pierre de Boisdefire, *Métamorphoses de la littérature de Barrès à Malraux*, Edition Alsatia, 1950, p. 9:

“...La fonction du romancier n'est pas d'exposer une philosophie, mais de lui donner la solidarité des êtres et des choses.”

de la littérature de Barrès à Malraux เพื่อแสดงและชี้
 นำให้เห็นว่า เหตุใด อังเดร มาลโรซ์ จึงได้ยกย่องความคิด
 เกี่ยวกับ “ภราดรภาพ” ไว้อย่างมากมายในผลงานของเขา
 ไม่ว่าจะเป็นในผลงานด้านนวนิยาย หรือผลงานการเขียนด้าน
 อื่น ๆ ในนวนิยายสามเรื่องแรกที่เขียนภายหลังจากที่เขาเดินทาง
 กลับจากอินโดจีนนั้น เราพบว่าเขาได้เน้นถึงความสัมพันธ์ของ
 ตัวเอกกับสังคมที่เขาดำรงชีวิตอยู่ร่วมอย่างมาก อังเดร มาลโรซ์
 เคยกล่าวว่า คนเป็นจำนวนพันๆ อาจมารวมกันโดยมี “ศรัทธา”
 หรือ “ความเชื่อมั่น” เหมือนกัน “โดยมีความหวังในการ
 ปฏิวัติร่วมกัน” ในกรณีหลังนี้คนที่มารวมกันจะไม่เป็นแต่เพียง
 “ฝูงชน” ธรรมดา แต่จะเป็น “เพื่อนมนุษย์” ที่ถือว่า
 “กิจกรรม” ที่เขาต้องการกระทำร่วมกันนั้นสำคัญกว่า “ตนเอง”²⁸
 คำกล่าวอันนี้เองที่เป็นข้ออธิบายพื้นฐานของคำว่า “ภราดรภาพ”
 ในผลงานของอังเดร มาลโรซ์ และบทบาทของกลุ่มคนที่มา
 รวมกันในนิยายของเขานั้น ก็มีอยู่ทั้งในการต่อสู้เพื่อสิทธิและ
 ความเสมอภาคใน “ความเป็นคน” หรือเพื่อ “ชีวิตที่ดีกว่า” และ
 มีอยู่ใน “ความตาย” อันเป็นรูปการเสียสละอันสูงสุดของผู้ที่
 ต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม

²⁸ *Les Voix du Silence*, pp. 513–514.

เนื่องจากอังเดร มาลโรซ์คิดว่า “พระเจ้าสวรรคตไปแล้ว” และเมื่อคนเราประสบความผิดหวังและล้มเหลวในความพยายามของเขาที่จะแสวงหา “เหตุจูงใจที่จะดำรงชีวิตอยู่” จากพระเจ้า จึงอาจเป็นไปได้ที่เดียวว่าคนเราอาจพบเหตุจูงใจที่จะดำรงชีวิตอยู่นี้จากการเข้ามามีความสัมพันธ์กับชุมชน หรือกับสังคมที่เขาอยู่ และความสัมพันธ์นี้ก็นับเป็นแบบอย่างหนึ่งของ “ภราดรภาพ” ที่อังเดร มาลโรซ์พรรณนาไว้ในผลงานของเขา

เนื่องจาก อังเดร มาลโรซ์ มีความเชื่อดังกล่าวบรรยายมาแล้ว เขาจึงปฏิเสธ “ลัทธิปัจเจกชนนิยม” (*Individualisme*) จากเรื่อง *La Voie royale* เปอร์เกน ซึ่งเป็นตัวเอกต้องประสบความผิดหวังอย่างรุนแรงจากความจริงที่เขาได้พบ คือ ความฝันที่เขาจะกลายเป็นหัวหน้าเผ่าคนป่าต่าง ๆ กลับต้องล้มเหลวทั้งนี้เพราะความฝันของเปอร์เกนนั้นตั้งอยู่ในวงแคบ คือ มุ่งแสวงหาแต่ “ความยิ่งใหญ่ของตนเอง” ความฝันของเปอร์เกนที่จะตายอย่างวีรบุรุษ ต่อหน้าฝูงชนที่ชมชื่น ความกล้าหาญของเขาก็พังทลาย เขาต้องตายอย่างทนทุกข์ทรมาน และโดดเดี่ยวในป่า เพราะอังเดร มาลโรซ์ คิดว่า การกระทำทุกอย่างที่มุ่งเพื่อตนเองเป็นหลักนั้นจะยืนยงอยู่และสถาปนาสุญไปพร้อมกับบุคคลนั้น ๆ เอง จะค้นหาความยิ่งใหญ่และความเป็นอมตะย่อมเป็นไปได้ หรือจะพูดอีกนัยหนึ่งก็คือ อังเดร

มาลโรซ์เชื่อว่าคนเรานั้นจะประสบชัยชนะไม่ได้หากมีแต่เพียง “จิตสำนึกถึงตนเอง” เขาจะต้องมี “จิตสำนึกที่เกี่ยวพันไปถึงสังคม และเพื่อนมนุษย์ทั้งมวล” ด้วย เนื่องจากเหตุนี้ ก็ไอตัวเอกในเรื่อง *La Condition humaine* จึงเป็นบุคคลที่มีค่าและความหมาย เพราะการกระทำทุกอย่างของเขามีจุดหมายปลายทางอยู่ที่มวลชนผู้ยากไร้ และถูกกดขี่เป็นจำนวนมหาศาลในจีนระยะนั้น

สิ่งที่ผู้ประพันธ์ *La Condition humaine* ต้องการแสดงก็คือ ภาพของคนที่มาวมกันต่อสู้ด้วย “ภราดรภาพ” อันแข็งแกร่งต่อ “ทุกสิ่งที่ถูกยึดเยียดให้กับเขา” หรือที่เราเรียกว่า “พรหมลิขิต” เมื่อสงครามโลกครั้งที่หนึ่งสิ้นสุดลงใหม่ ๆ นั้น อังเดร มาลโรซ์ มีศรัทธาเชื่อมั่นอย่างสูงใน “การปฏิวัติ” และการปฏิวัตินี้ก็ยังมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับลัทธิคอมมิวนิสต์ เพราะเขาคิดว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นเสมือนพื้นดินที่จะช่วยให้ “ภราดรภาพ” เติบโตเบ่งบานอย่างเต็มที่

เมื่อมีการอภิปรายในปี พ.ศ. 2472 ในหัวเรื่องเกี่ยวกับนวนิยายเรื่อง *Les Conquérants* ซึ่งปรากฏตีพิมพ์ปีก่อนหน้านั้น อังเดร มาลโรซ์ กล่าวในตอนหนึ่งว่า

“ลัทธิบอลเชวิก ดึงดูดความสนใจของเราในแง่ที่ลัทธินี้ต่อต้านการเอนยอบปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะของคริสต์ศตวรรษที่ 19 ในแง่ที่ลัทธินี้ได้เสนอการดำเนินชีวิตในแนวตรงข้ามกับของชนชั้นกฏุมพี... ก่อนอื่นใดลัทธิคอมมิวนิสต์ในความหมายของ เฮเกล ก็คือ ข้อสมมติฐานที่ตรงข้ามกับชนชั้นกฏุมพี”²⁹

คำกล่าวของอังเดร มาลโรซ์ ข้างบนนี้ชี้ให้เห็นลักษณะที่เหมือนกันระหว่าง “จุดประสงค์ของนักปฏิวัติ” และ “ลัทธิคอมมิวนิสต์” นั่นเอง การต่อต้านพวกปัจเจกชน ในความหมายของคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งหมายถึงพวกชนชั้นกฏุมพี (bourgeoisie) ด้วยเหตุนี้ นักปฏิวัติและลัทธิคอมมิวนิสต์จึงมีความเชื่อว่า คนเราอยู่ร่วมกันอย่างมีภราดรภาพ ซึ่งหมายถึงภราดรภาพในการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของความเป็นคนนั่นเอง

ภราดรภาพในการต่อสู้ที่ปรากฏในผลงานของอังเดร มาลโรซ์ นั้น ไม่มีข้อจำกัดเรื่องพรมแดน เชื้อชาติ และ

²⁹“La question des Conquéants,” *Variétés*, Op.cit., pp. 431-432 :

“La mesure dans laquelle le bolchevisme nous intéresse sur le plan de l'esprit est la mesure dans laquelle il s'oppose à l'apologie de l'individu qui a été la caractéristique du XIXe siècle....Le communisme est d'abord l'antithèse—au sens hégélien de la bourgeoisie.”

ชนชั้น ดินแดนที่เป็นฉากการต่อสู้ของเขาเหล่านี้อยู่ทั้งใน
 ตะวันออกและตะวันตก เช่น ฮังการี จีน อินเดีย สเปน
 และเยอรมัน ส่วนตัวละครนั้นก็มักทุกชาติทุกภาษา ตัวอย่าง
 เช่น กิโอบีเป็นลูกครึ่งผสมจีนญี่ปุ่น ฮังและเซเนเป็นชาวจีน
 ไคลน์เป็นชาวเยอรมัน การ์ริน เป็นชาวสวิส การ์เซียเป็น
 ชาวสเปน ฯลฯ คนที่เข้ามาร่วมการต่อสู้มาจากทุกชนชั้นของ
 สังคม นับตั้งแต่บรรดาลูก ๆ ของพวกชนชั้นกลาง พวก
 ชาวนา กรรมกร และผู้ใช้แรงงาน ความแตกต่างของชาติ
 กำเนิดไม่มีความสำคัญแต่อย่างใดเลย ในเมื่อทุกคนร่วมกันสู้
 เพื่อสังคมใหม่ เพื่อชีวิตที่ดีกว่าเดิม กาเอตัง ปีกง กล่าวไว้
 ในหนังสือ *Malraux par lui-même* ว่า

“การที่มัลโรซ์ ยึดถือมนุษย์เป็นสากลนั้น ทำให้เขา
 ไม่พิจารณาว่ามนุษย์ชั้นอยู่เฉพาะกับสังคมใดสังคมหนึ่ง
 เท่านั้น... การที่เขามีความเชื่อในกาลเวลาอันยาวนาน
 ในประวัติศาสตร์ ทำให้เขาไม่ยึดถือความเชื่อของ
 Spengler ที่ว่าวัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ นั้น ไม่มี
 วันประสานกันได้ จำต้องแยกออกจากกัน”³⁰

มีข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่ง คือ แม้ว່องแตร์ มัลโรซ์
 จะพยายามนำเอาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์มาเป็นภูมิหลังของ

³⁰Gaëtan Picon, *Malraux par lui-même*, Seuil, 1953, p. 111.

นวนิยายก็ตาม แต่นวนิยายของเขาก็ไม่มีคุณสมบัติเป็นผลงานแบบพงศาวดาร หรือประวัติศาสตร์อย่างใด นอกจากนั้นตัวผู้ประพันธ์เองก็ไม่เคยกล่าวบรรยายคู่ต่อสู้ทั้งสองฝ่าย ในเรื่อง *Les Conquérants* อังเดร มาลโรซ์ ไม่ได้กล่าวถึงตัวละครที่เป็นตัวแทนของจักรวรรดินิยมอังกฤษเลย ในเรื่อง *La Condition humaine* ผู้อ่านก็พบแต่นักสู้ผู้นำของพวกเขาที่เมืองเซียงไฮ้ ซึ่งเป็นฝ่ายพระเอก ไม่มีการกล่าวถึงตัวละครที่เป็นพวกทหารของเจียงไคเช็คอย่างเป็นทางการเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาเลย เช่นเดียวกับในเรื่อง *L'Espoir* นักเขียนก็ไม่ได้บรรยายถึงตัวละครที่เป็นพวกของนายพลฟรังโก เลยแม้แต่คนเดียว

ยิ่งไปกว่านั้น ในบรรดาตัวละครที่เป็นฝ่ายคุณธรรมนั้น อังเดร มาลโรซ์ ก็เลือกบรรยายถึงเฉพาะตัวละครที่มีคุณสมบัติดีเด่นเป็นพิเศษ ปอล กายยาร์ด กล่าวว่า “มาลโรซ์ไม่ชอบกล่าวถึงพวกคนโง่และคนต่ำช้า... เขาไม่ได้เขียนหนังสือเพื่อก่อความรำคาญให้แก่ตัวเอง และเขาก็ไม่ต้องการก่อความรำคาญให้กับผู้อ่านหนังสือของเขาด้วย”³¹

เราจึงอาจกล่าวได้ว่า นักปฏิวัติของอังเดร มาลโรซ์ ไม่ได้เป็นเพียงแค่นักต่อสู้เท่านั้น แต่ยังเป็นพวกปัญญาชนอีกด้วย อดีตประธานาธิบดี จอร์จ ปอมปีดู ก็ตั้งข้อสังเกตนี้ไว้

³¹Pol Gaillard, *L'Espoir*, Hatier, 1970, p. 57.

เช่นกัน เมื่อครั้งยังเป็นครู เขาเคยตั้งคำถามในข้อสอบวรรณคดีฉบับหนึ่งว่า

“มาลโรซ์ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่าง บัญญาชนและประชาชนสามัญโดยทั่วไปอย่างไรบ้าง จงยกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า มาลโรซ์นั้นมองประชาชนทั่วไปไปด้วยสายตาที่มองคนรุ่นดึกดำบรรพ์ที่ยังไม่มีวิวัฒนาการ จงให้เหตุผลว่าทำไม”³²

ข้อสังเกตอันนี้ของ จอร์จ ปอมปีดู หาดตัวอย่างมาสนับสนุนได้ไม่ยากนัก เช่น ในเรื่อง *La Voie royale* ประชาชนสามัญที่ปรากฏตามท้องเรื่องก็เป็นเพียงกลุ่มคนป่าเถ่าหนึ่งซึ่งผู้เขียนไม่ได้บรรยายให้เห็นชัด พวกเขาปรากฏอยู่เป็นเพียงฝูงชนจำนวนมากเท่านั้นเอง ความสลับซับซ้อนทางด้านความคิดปรัชญา และจิตวิทยา จะปรากฏอยู่เฉพาะที่ตัวละครเอกคือ เปอร์เกนเท่านั้น เช่นเดียวกับในเรื่อง *Le Temps du Mépris* กาสเนอร์ได้นึกถึงประชาชนส่วนใหญ่ในแง่ที่พวกเขาเป็นเพียงมนุษย์ที่สืบเผ่าพันธุ์ต่อ ๆ กันมาเท่านั้นเอง เป็นมวลชนที่ไม่มีบทบาทสำคัญอันใดปรากฏเด่นชัด ยิ่งเมื่อจะมองในแง่บทบาทและความรู้สึกนึกคิดของมวลชนเหล่านี้ เทียบกับของตัวละคร

³²Pierre Juquin, “Malraux et le roman”, in *Les Critiques de notre temps et Malraux*, Garnier Freres, 1970, p. 152.

เอกในเรื่อง ก็จะเห็นว่า มวลชนนั้นไม่ได้แสดงบทบาท และความรู้สึกนึกคิดออกมาแต่ประการใดเลย

ตรงกันข้าม พระเอกต่างๆ กลับมีโครงสร้างจิตวิทยาอันซับซ้อน มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดพอๆ กับความเก่งกาจในการสู้รบหรือการต่อสู้ ปอล กายยาร์ดกล่าวถึงการ์เซีย (Garcia) ตัวละครเอกในเรื่อง *L'Espoir* ว่า การ์เซียนั้น คือรูปแบบพระเอกอมตะของทุกยุคทุกสมัย ความเฉลียวฉลาดของเขา ก็คือ การรู้เห็นแจ้ง (lucide) และนำไปปฏิบัติได้ (pratique) เขาไม่ใช่เป็นเพียงวีรบุรุษในการต่อสู้ของพวกกริปป์ลิกันในสนามรบสเปนเมื่อปี พ.ศ. 2479 (ค.ศ. 1936) เท่านั้น หากแต่เขายังอาจเป็นผู้นำทางการเมืองไม่ว่าในยุคใดๆ ได้อีกด้วย ถ้าแม้ว่ามีแบบฉบับพระเอกของคริสต์ศตวรรษที่ 17 แล้ว การ์เซียก็คือ พระเอกในอุดมคติของคริสต์ศตวรรษที่ 20 กล่าวคือเป็นบุคคลที่มีความรู้สูง หัวก้าวหน้า และเป็นอภิชาตบุตร³³

นอกจากกลุ่มนักปฏิวัติ นักสู้ ในนวนิยายของอังเดร มาลโรซ์ จะกอปรไปด้วยผู้ที่มีคุณสมบัติดีเด่น ฉลาดแหลมคมแล้ว เรายังสามารถกล่าวได้ว่าตัวละครที่เป็นเด็กและสตรีเกือบจะไม่ปรากฏอยู่ หรือมีอยู่แต่ก็ไม่ได้รับความสำคัญเลยใน

³³Pol Gaillard, *L'Espoir*, Op. cit., p. 56.

ผลงานของนักเขียนท่านนี้ จะมียกเว้นก็เฉพาะในเรื่อง *La Condition humaine* ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวถึงภรรยาของ กิโอ ผู้มีนามว่า เมย์ (May) ด้วยความยกย่อง เมย์เป็นสตรีนักปฏิวัติคนเดียวในผลงานทั้งหมดของเขา เธอมีความกล้าและแข็งแกร่งประดุจทหาร มีสติปัญญาเฉียบแหลม ความตั้งใจแน่วแน่ มีความสามารถสูง บทบาทนายแพทย์หญิงที่ทำงานกับพวกปฏิวัติที่เมืองเซียงไฮ้ของเธอนั้น ทำให้เธอไม่เหมือนภรรยาของเฮมเม็ลริช ซึ่งเป็นแม่บ้านและหญิงเงินที่ยึดมั่นในการยอมจำนนต่อสามี และจาริตประเพณีของสังคมโดยสิ้นเชิง แต่อย่างไรก็ตาม นับว่าอังเดร มาลโรซ์ มีเหตุผลที่จะสร้างเมย์ ให้เป็นตัวละครหญิงที่ผิดแผกไปจากตัวละครหญิงอื่น ๆ เพราะเมย์เป็นหญิงตะวันตกที่มีการศึกษา และประสบการณ์ต่อสู้ท่ามกลางนักปฏิวัติ เมื่อกิโอสิ้นชีวิตในคุกเมืองเซียงไฮ้ เมย์หนี ไปอยู่ที่ญี่ปุ่น และได้ประกาศสืบทอดเจตนารมณ์การปฏิวัติของสามี และเราก็เชื่อมั่นว่า เธอย่อมทำได้ เพราะเธอเป็นสตรีที่ฉลาดและกล้าหาญดังได้กล่าวมาแล้ว ด้วยเหตุนี้ จึงมีนักวิจารณ์หลายท่าน กล่าวว่า กิโอและเมย์ นับเป็นคู่สามีภรรยาที่เป็นแบบฉบับของคู่สามีภรรยาปัญญาชนในคริสต์ศตวรรษที่ 20

อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของความรักในผลงานของอังเดร มาลโรซ์ กว้างไกลกว่าความรักฉันสามีภรรยามากนัก ความรักนั้นคือ ความรักในมิตรสหาย ในมวลชนและในหมู่เพื่อน ที่ได้ร่วมต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม ความรักก็คือคำ ๆ เดียวกับ คำว่า ภราดรภาพ อันไม่มีขอบเขตเรื่องเชื้อชาติ ภาษา และชนชั้น ภราดรภาพคือ สิ่งที่มีค่าเหนือความมั่งคั่ง และความมีอำนาจทั้งมวล ผู้ที่มุ่งหวังแต่อำนาจส่วนตนโดยทอดทิ้งมวลชนย่อมมีแต่ความโดดเดี่ยวและพ่ายแพ้ แต่ผู้ที่มีจิตใจผูกพันอยู่กับเพื่อนร่วมอุดมการณ์นั้นย่อมมีพลังจิตเข้มแข็ง แม้ในยามถูกคุมขัง หรือยามพ่ายแพ้ กาสเนอร์ (Kassner) ตัวละครในเรื่อง *La Temps du Mépris* เมื่อถูกขังและทรมานอยู่ในคุกของนาซีเยอรมันนั้นยังคงมีจิตใจแข็งแรงแรงอยู่ได้ ก็เนื่องด้วยความเชื่อมั่นในภราดรภาพนี้เอง อังเดร มาลโรซ์เขียนไว้ในเรื่อง *L'Espoir* ว่าภราดรภาพนั้นคือสิ่งที่แสดงถึงความมีจิตใจสูงส่งของมนุษย์ เมื่อเขาบรรยายถึงกองรบอากาศของพวกเขา รีบับลิกันสเปนเขาเขียนไว้ว่า

“เช่นเดียวกับคนที่อาจอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ผู้คนเหล่านี้ได้เข้ามาอยู่ร่วมกันด้วยความหวังและด้วยการต่อสู้เพื่อบรรลุถึงสิ่งที่เขาไม่อาจจะได้มาโดยลำพังตนได้

หน่วยรบอากาศหน่วยนี้จึงส่งไปยังนัก³⁴

อันที่จริงแล้ว เรื่อง *L'Espoir* นี้ ได้แรงบันดาลใจมาจากประสบการณ์จริงในชีวิตของ อังเดร มาลโรซ์ เขาได้เคยรู้จัก ภราดรภาพในการต่อสู้มาแล้ว เมื่อเขาเข้าร่วมในกองรบทางอากาศของพรรครีพับลิกันสเปนในปี พ.ศ. 2479 หน่วยรบนี้มีสภาพไม่ผิดไปจากหน่วยรบที่เขาบรรยายไว้ใน *L'Espoir* กล่าวคือ เป็นหน่วยรบที่มีกำลังและอาวุธอยู่ในขีดจำกัดยิ่ง ทหารของหน่วยรบอดีตไม่มีแม้แต่เครื่องบินจะสวมใส่ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ทุกคนในหน่วยรบก็ร่วมทำงานและร่วมรบกันด้วยจิตใจกล้าหาญ ทุกคนพร้อมจะพลีชีพเพื่อการต่อสู้ของพวกตน นักบินคนอื่นๆ เช่น มาญูแย็ง (Magnin) สกาลิ (Scali) มาร์เซลลิโน (Marcelino) ต่างก็เป็นผู้กล้าทุกคน พวกเขาขับเครื่องบินที่มีสภาพตัวถังและเครื่องเก่าสู่สนามรบ เสี่ยงชีวิตในการต่อสู้ทางอากาศกับทหารของนายพลฟรังโก โดยไม่เกรงกลัวต่อความตาย บาร์กา (Barca) ชายชราผู้ซึ่งไร้ร่องุ่นมาร่วมต่อสู้กับพวกรีพับลิกัน ได้กล่าวกับมานู-

³⁴*L'Espoir*, p. 327 :

"....Les hommes unis par l' espoir et par l'action accèdent, comme les hommes unis par l'amour, à des domaines auxquels ils n'accèdent pas seuls. L' ensemble de cette escadrille est plus noble que ceux qui la composent."

เอ็ล (Manuel) ตอนหนึ่งว่า “สิ่งที่ตรงข้ามกับการถูกเหยียดหยามไม่ใช่ความเสมอภาค หากแต่เป็นภราดรภาพ”³⁵

อย่างไรก็ดี การต่อสู้นั้นไม่อาจจบลงในชั่วชีวิตของคนเพียงคนเดียว อังเดร มาลโรซ์ ให้ความสำคัญกับภราดรภาพ ในยามต่อสู้ และในยามตาย มากกว่าที่จะเน้นถึงความสำคัญของชัยชนะ ตัวเขาเองก็ต้องถอนตัวเองออกจากสเปนกลับสู่ฝรั่งเศสในที่สุด ฝ่ายนายพลฟรังโกต่างหากที่เป็นฝ่ายประสพชัยชนะ ฝ่ายรีบับลิกันนั้นต้องพ่ายแพ้อย่างยับเยิน ทั้งในเหตุการณ์จริงๆ และในนวนิยายเรื่อง *L'Espoir*

ตายอย่างวีรชน

...จิตใจและความมุ่งมั่นอันแรงกล้าของวีรชนนั้นหลีกเลี่ยงสิ่งหนึ่งไม่พ้น สิ่งนั้นก็คือความตาย ตัวละครของ อังเดร มาลโรซ์ ตระหนักดีถึงความจริงข้อนี้ ตัวละครเอกของเขาซึ่งแสวงหา “ความหมาย” ให้กับสิ่งที่คนเราหลีกเลี่ยงไม่พ้นสิ่งนี้ จึงพยายามที่จะตายอย่างน่าสรรเสริญที่สุด อังเดร มาลโรซ์ คิดว่า “การตายอย่างวีรชน” เป็นวิถีทางเดียวที่คนเราจะรู้สึก

³⁵Ibid., p. 102 :

“...Et voilà ce que je peux te dire, Manuel : le contraire de ça, l'humiliation... c'est pas l'égalité... c'est la fraternité”

ซึ่งถึงคำว่า “เสรีภาพ” ซึ่งเราและพวกพ้องได้ร่วมต่อสู้มาเป็นวิถีทางเดียวที่คนเราจะรู้สึกได้ว่าเราได้ปลดแอกตนเองเป็นอิสระจากชะตากรรมอันหลีกเลี่ยงไม่ได้ และ “การตายอย่างวีรชน” นี้ก็คือการตายในการต่อสู้เพื่อมวลชนและอุดมการณ์ ตัวอย่างของเรื่องนี้ก็คือ การตายของวีรชน กิโอะ และกาตอฟ ในเรื่อง *La Condition humaine*

เมื่อการกบฏของพวกคอมมิวนิสต์ที่เซี่ยงไฮ้ได้ถูกปราบอย่างทารุณและนองเลือดด้วยฝีมือเจียงไคเช็คและพรรคพวกนั้น กิโอะ และกาตอฟ ก็ถูกจับกุมตัวพร้อมกับสหายร่วมต่อสู้ของเขา ในขณะที่บุคคลเหล่านี้คอยทำความเข้าใจที่ตำราของเจียงไคเช็คคนนั้นเป็นผู้หยิบยื่นให้มา กิโอะค้นพบว่า “การตายในการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของความเป็นคนไม่ใช่การตายที่โดดเดี่ยว” ถึงแม้ว่าเขาไม่มีโอกาสได้พบหน้าภรรยาของเขาคือ เมย์ ก่อนตาย เขาก็ตายโดยมีเพื่อนร่วมอุดมการณ์อยู่เคียงข้าง และสิ่งที่สำคัญที่สุดที่เขาจะได้พบในวาระสุดท้ายนี้ก็คือ “ความหมายของการต่อสู้และความหมายของชีวิตเขา” และนี่เป็นสิ่งที่อธิบายว่าชีวิตเขาแม้จะจากโลกนี้ไป แต่การต่อสู้ในแนวทางเดียวกับเขาจะต้องดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง โดยสหายร่วมอุดมการณ์ของเขา อังเดร มาลโรซ์บรรยายถึงห้วงความคิดของกิโอะในตอนนั้นว่า

“เขาคงจะต่อสู้เพื่อสิ่งที่มีความหมายสูงสุด และเพื่อสิ่งที่เป็ความหวังอันยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิตของเขา เขาจะตายท่ามกลางผู้คนเหล่านี้ ซึ่งเขาเลือกอยู่ร่วมด้วย (ถ้าหากเขายังมีชีวิตอยู่) เขาก็คงจะตายในวิถีทางเดียวกับสหายทั้งหลายของเขาที่นอนอยู่นี้ หลังจากที่ได้พบความหมายในชีวิตแล้ว ชีวิตนี้มีค่าในหากไม่ยอมรับซึ่งความตาย มันเป็นการง่ายอยู่หรือที่จะตาย เมื่อเราไม่ได้ตายอย่างโดดเดี่ยวแต่เป็นการตายที่เต็มไปด้วยเสียงของเพื่อนมนุษย์ ท่ามกลางผู้พ่ายแพ้ที่ฝูงชนจะต้องตระหนักถึงความเสียสละอันเจ็บปวดของพวกเขาในวันหนึ่ง ตำนานอันนองเลือดนี้จะกลายเป็นตำนานสีทอง ทำไมเล่าในขณะที่รอความตายนี้เขาจึงจะไม่ได้ยินเสียงกระซิบจากการเสียสละของเพื่อนมนุษย์ที่ร้องบอกเขาว่า หัวใจที่แก่ล้าของเราหนักคือ ที่พักพิงในยามตายซึ่งมีค่ายิ่งเสมอด้วยวิญญาณ”³⁶

³⁶*La Condition humaine*, pp. 436—437 :

“Il aurait combattu pour ce qui, de son temps, aurait été chargé du sens le plus fort et du plus grand espoir; il mourait parmi ceux avec qui il aurait voulu vivre; il mourait, comme chacun de ces hommes couchés, pour avoir donné un sens à sa

เราจะเห็นได้ว่า อังเดร มาลโรซ์ ปรจนาข้อความข้างบนนี้ไว้อย่างไพเราะงดงามมาก ความตายของกิโเป็นความตายที่เป็นแบบอย่าง ซึ่งอังเดร มาลโรซ์ยอมรับ ตัวละครผู้เป็นพ่อของกิโคือ จิซอร์ รู้สึกสะเทือนใจอย่างยิ่ง แต่เขาก็คิดว่า “มีบางสิ่งบางอย่างที่งดงามในความตาย”³⁷ เพราะว่ามันเป็นความตายในภราดรภาพท่ามกลางสหായร่วมอุดมการณ์

เช่นเดียวกัน กาดอฟก็ได้รู้จักกับภราดรภาพในกลุ่มนักปฏิวัติที่ดีที่สุดในขณะที่เขากำลังจะตาย ภายหลังที่พวกคอมมิวนิสต์พ่ายแพ้ในการต่อสู้ที่เซียงไฮ้แล้ว กาดอฟถูกจับพร้อมกับผู้ร่วมอุดมการณ์ของเขา ซึ่งถูกนำตัวมาขึ้นรถไฟและถูกบริวารของเจียงไคเช็ค ถีบตกจากรถไฟขณะวิ่งเต็มที่ไปที่ละคน ๆ ภาพการฆ่าอย่างทารุณนี้สร้างความหวาดกลัวมากให้กับ

vie. Qu'eût valu une vie pour laquelle il n'eût pas accepté de mourir? Il est facile de mourir quand on ne meurt pas seul. Mort saturée de ce chevrottement fraternel, assemblée de vaincus où des multitudes reconnaîtraient leurs martyrs, l'égende sanglante dont se font les légendes dorées. Comment déjà regardé par la mort, ne pas entendre ce murmure de sacrifice humain qui lui criait que le coeur viril des hommes est un refuge à mort qui vaut bien l'esprit?”

³⁷Ibid, p. 445 :

“Il y a quelque chose de beau à être mort.”

สหายชาวจีนสองคนซึ่งนั่งอยู่ข้าง ๆ เขา ด้วยจิตใจอันเปี่ยมไปด้วยภราดรภาพของกาตอฟ เขาจึงยื่นยาพิษไซยาไนด์เม็ดเดียวที่เขาถืออยู่ให้แก่สหายทั้งสอง เพื่อให้ปลิดชีวิตตนเองก่อนที่จะได้รับความทรمانแบบเดียวกับคนอื่นๆ กาตอฟยินยอมรับโทษนั้นเองโดยดุษฎีภาพ

ชาร์ลส เมิลเลอร์ นักวิจารณ์วรรณคดีผู้เคร่งในคริสต์ศาสนา กล่าวถึงการเสียสละของกาตอฟครั้งนั้นว่า แสดงถึง “หัวใจของกาตอฟที่เวทนาปราณิผู้อื่น กอปรด้วยไมตรีจิตอันแข็งแกร่ง นุ่มนวล ละเมียดละไม ซึ่งกาตอฟได้นำมาแทรกไว้ในความรุนแรงของการปฏิวัติ”³⁸

เมื่ออังเดร มาลโรซ์ ไม่เชื่อในพระเจ้าแล้วนั้นเขา หันกลับมาเชื่อใน “คน” ผู้ซึ่งจะมีค่าด้วย “การกระทำ” “การกระทำ” ในที่นี้มุ่งเฉพาะการต่อสู้เพื่อมนุษยชาติ อันจะนำมาซึ่งความเป็น “อมตะ” ให้แก่คนเราซึ่งมีสรีระที่แตกดับ สลายไปกับกาลเวลา ความเป็น “อมตะ” นี้คงอยู่ใน “กาลเวลาแห่งประวัติศาสตร์” ดังที่เราเห็นแล้วว่าการกระทำของบุคคล

³⁸ Charles Moeller, *Littérature du XXe siècle et christianisme*, t. 3, Casterman, 1967, p. 53 :

“... ouvre le coeur de Katow à la pitié pour les autres, à l'amitié virile, tendre, délicate qu'il introduit dans la violence révolutionnaire.”

สำคัญทั้งหลายที่ต่อสู้เสียสละเพื่อมวลชนนั้นยังจำสืบทอดมาถึงคนรุ่นแล้วรุ่นเล่าไม่มีวันจบสิ้น ในงานเขียนของอังเดร มาลโรซ์ นั้นเราจะพบว่า เขาอ้างถึงชื่อและการต่อสู้ของบุคคลสำคัญ ๆ ในประวัติศาสตร์ของโลกไว้มาก เช่น ความตายของ นักบุญช็อง แซงต์ จุสต์ บันทึบทหาร การต่อสู้อันยาวนานของเนห์รูในคุกก การฆาตกรรมคานธี การต่อสู้ของ เมาเซตุง และกองทัพประชาชนของเขา และการผจญภัยของลอเรนซ์ แห่งอาราเบีย เป็นต้น ชื่อและการกระทำของบุคคลเหล่านี้ยังคงเป็น “อมตะ” ใน “กาลเวลาแห่งประวัติศาสตร์” ซึ่งเป็นที่ไผ่ฝันของตัวละครเอกทั้งหลายของอังเดร มาลโรซ์ ที่คิดถึง “การมีชีวิตอยู่ท่ามกลางมหาชนอย่างยืนนาน”³⁹ และความตั้งใจของพวกเขาที่ว่า “ฉันต้องการทิ้งรอยสะเก็ดไว้บนแผนที่”⁴⁰ ซึ่งแน่นอน “รอยสะเก็ด” นี้ก็คือ “การกระทำที่เป็นอมตะ” ซึ่งมวลชนรุ่นหลังจะรำลึกถึงสืบทอดต่อไป อย่างไม่มีวันจบสิ้นนั่นเอง

³⁹ *La Voie royale*, p. 59 :

“Exister dans un grand nombre d’hommes, et peut-être pour longtemps”

⁴⁰ *Ibid* :

“Je veux laisser une cicatrice sur cette carte”

บทที่ 5

อังเดร มาลโรซ์กับการต่อต้าน เผด็จการฟาสซิสต์

เมื่อฮิตเลอร์ขึ้นครองอำนาจนั้น อังเดร มาลโรซ์ตระหนักดีถึงภัยที่ยุโรปกำลังเผชิญหน้าอยู่ เพราะอำนาจหิมพ์ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนกำลังเข้าครอบงำเยอรมัน นับเป็นสัญญาณภัยสำหรับอารยธรรมยุโรปทั้งมวลและผู้ที่เป็นเสมือนภัยอันนี้ก็คือตัวฮิตเลอร์นั่นเอง

เมื่อบทแรก ๆ ของ *La Condition humaine* เริ่มลงใน *La Nouvelle Revue Française* ฉบับเดือนมกราคม พ.ศ. 2476 นั้นฮิตเลอร์ ดำรงตำแหน่ง Chancelier ของไรช์ และในระยะหกเดือนต่อมา ในขณะที่ทุกคนเฝ้ามองเหตุการณ์ที่กรุงเบอร์ลินด้วยความหวาดกลัวนั้น *La Condition humaine* ตอนต่อ ๆ มาก็ดำเนินสู่สายตาชาวฝรั่งเศสอยู่เรื่อย ๆ ความสอดคล้องของสถานการณ์จริง ๆ ในเยอรมันและเรื่องราวของนวนิยายเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ เพราะใน *La Condition humaine* เราจะสังเกตเห็นสถานการณ์ปฏิวติที่คล้ายคลึงกับ

สถานการณ์เกิดขึ้นในเยอรมันซึ่งพวกนักปฏิวัติคอมมิวนิสต์ถูกปราบปรามอย่างหนัก ไม่เป็นการยากเลยที่จะวาดภาพ เช่น กิโอะ และจิซอร์ ให้เป็นคอมมิวนิสต์ชาวเยอรมันที่พยายามจะทำลายล้างฮิตเลอร์ เจียงไคเช็คอาจเป็นภาพของฮิตเลอร์และเซียงไคก็อาจเป็นภาพของเมืองแฮมเบิร์กได้อย่างดีเยี่ยม พวกคอมมิวนิสต์ถือว่าอังเดร มาลโรซ์ เป็นพันธมิตรสำคัญคนหนึ่ง แต่ในขณะที่พวกนั้นก็ตระหนักดีว่า อังเดร มาลโรซ์ ไม่ได้รู้ซึ่งถึงคัมภีร์คอมมิวนิสต์เลย สิ่งที่อังเดร มาลโรซ์ คิดและเขียนไว้ใน *La Condition humaine* นั้นแสดงถึงปรัชญาของพวกหัวรุนแรง (anarchistes) มากกว่า

คอมมิวนิสต์ชาวเยอรมันที่หนีจากการปราบปรามของไรช์ ได้มาเยี่ยมเยียนและสนทนากับอังเดร มาลโรซ์ เป็นครั้งคราว และได้พบว่านอกจากเรื่องการเมืองแล้ว อังเดร มาลโรซ์ มีความรักและสนใจในศิลปะเป็นอย่างมาก บุคคลที่มาพบ อังเดร มาลโรซ์ บ่อยครั้ง และแต่ละครั้งมักจะสนทนาอยู่ด้วยเป็นเวลานานก็คือ กุสตาฟ เรเกลอร์ และมาแนส สเปอร์เบอร์ บุคคลทั้งสองนี้มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับ อังเดร มาลโรซ์ กล่าวคือ กุสตาฟ เรเกลอร์ เป็นนักประพันธ์นวนิยายและกวี ซึ่งมีความรักในศิลปะเป็นอย่างยิ่ง และมีปณิธานแน่วแน่ที่จะใช้ชีวิตต่อสู้กับเผด็จการฟาสซิสต์ ส่วนมาแนส สเปอร์เบอร์นั้นเป็น

มาร์กซิสม์ที่มีความรักในศิลปะ หนังสือ และมีความเชื่อมั่นในหลักมนุษยธรรม บุคคลทั้งสองนี้ชื่นชอบในตัวของ อังเดร มาลโรซ์มาก และในขณะเดียวกัน อังเดร มาลโรซ์ ก็มีความนิยมชมชื่นในตัวบุคคลทั้งสองนี้มากเช่นกัน

นอกจากนี้ อังเดร มาลโรซ์ ยังมีความสนิทสนมเป็นอันดีกับอังเดร จิต (André Gide) นักเขียนฝรั่งเศสซึ่งในขณะนั้นมีชื่อเสียงและได้รับการยกย่องมาก จากการพบปะสนทนากัน ปรากฏว่า บุคคลทั้งสองมีความคิดเห็นทางการเมืองทำนองเดียวกัน ทั้งคู่เห็นด้วยกับการต่อต้านลัทธิเผด็จการฟาสซิสต์ของโซเวียต แต่ทั้งจิต และมาลโรซ์ ก็ไม่ได้นิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์ ครั้งแรกที่อังเดร จิต อ่าน *La Condition humaine* เขาไม่ได้ชื่นชมกับงานชิ้นนี้เลย เขาวิจารณ์ว่าเป็นงานที่อิงประวัติศาสตร์มากเกินไป และมีความคิดยากเกินไป ด้วย แต่ต่อมาเมื่ออังเดร จิต อ่าน *La Condition humaine* อีกครั้ง เขาจึงพบว่าลักษณะอิงประวัติศาสตร์ของนิยายเรื่องนี้เป็นจุดประสงค์อันมีเหตุผลของผู้เขียน และความคิดความอ่านที่ปรากฏอยู่ในนิยายเรื่องนี้นั้นเองที่ทำให้ผลงานนี้มีคุณค่า

ในตอนนี้ อังเดร มาลโรซ์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพิมพ์กาลลิมาร์ด์ (Gallimard) ซึ่งเป็นผู้พิมพ์ *La Condition humaine* เงินเดือนที่เขาได้รับนับว่าน้อย ถึงกระนั้นเขาก็ได้

บริจาคเงินจำนวนมากให้แก่สมาพันธ์แห่งโลกต่อต้านลัทธิเหยียด
 ยิว (Ligue mondiale contre l'antisémitisme) และยังได้
 บริจาคเงินส่วนตัวและหาเงินทุนช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของ
 พวกนาซีด้วย ในการรณรงค์ต่อต้านการปราบปรามยิวของ
 นาซีครั้งนี้ อังเดร มัลโรซ์ กล่าวคำปราศรัยในที่สาธารณะ
 หลายครั้ง เขาพูดเก่งขึ้นมากในระยะนี้ มีวิธีการพูดราวกับนัก
 พูดอาชีพ และที่สำคัญก็คือในการพูดแต่ละครั้งทุกคนต่างชื่นชม
 ในความฉลาดหลักแหลมของเขา ในการปราศรัยต่อต้านลัทธิ
 นาซีแต่ละครั้ง เขาอาจเริ่มต้นคำปราศรัยโดยการเรียกผู้ฟังว่า
 “สหาย” (camarades) และแล้วเขาก็เริ่มปราศรัยด้วยวิจรรณ-
 ญาอันก่อปรด้วยความสมเหตุสมผล เนื้อหาของคำปราศรัยก็
 จะเป็นคำเรียกร้องให้เห็นถึงความจำเป็นในอันที่จะรักษาอารย-
 ธรรมตะวันตกไว้ให้คงรอดปลอดภัย และกล่าวสดุดีผู้ที่รอด
 ชีวิตมาจากการตามล่าของเหล่านาซี ตลอดเวลาเขาจะกล่าวต่อ
 ด้านระบบฟาสซิสต์ที่ปรากฏอยู่ทุกรูปแบบไม่ว่า ณ ที่ใด ระยะ
 นี้อังเดร มัลโรซ์ ได้เข้าร่วมประชุมกับพวกคอมมิวนิสต์บ่อย
 ครั้งทีเดียว แต่พวกคอมมิวนิสต์ก็ไม่ได้มอบความไว้วางใจให้
 กับเขาเต็มที่นัก เพราะพวกคอมมิวนิสต์พิจารณาเห็นว่า อังเดร
 มัลโรซ์ ไม่ใช่บุคคลที่สามารถจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับ
 ของพรรคได้ และนอกเหนือไปจากนั้น พวกคอมมิวนิสต์ยัง

ตระหนักว่า อังเดร มาลโรซ์ ไม่มีวันที่จะยอมให้พรรคมาออกคำสั่งกับเขา ทั้งนี้เพราะ อังเดร มาลโรซ์ มีลักษณะนิสัยชอบกระทำสิ่งที่เขาปรารถนาจะทำเท่านั้น และไม่ชอบที่จะอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์อะไรที่ตายตัว

แต่กระนั้นก็ตาม พวกคอมมิวนิสต์ที่เฉลียวฉลาด เช่น เรเกลอร์ และอิลียา เอห์รอนบุร์ก ก็ยังเชื่อว่า อังเดร มาลโรซ์ ยังคงเป็นพันธมิตรที่มีค่าอยู่ ในขณะที่เดียวกันพวกคอมมิวนิสต์รุ่นเก่า ๆ ก็กลางแคลงใจอยู่เสมอว่า อังเดร มาลโรซ์ เป็นศัตรูปลอมตัวมา ครั้งหนึ่งวาซิลี กวีฮาวรัสเซียน ได้ตั้งคำถามกับเรเกลอร์ว่า อังเดร มาลโรซ์ จะซื่อสัตย์ตลอดไปกับการปฏิวัติหรือไม่ เรเกลอร์ตอบว่าเป็นเรื่องเหลวไหลที่จะมาพูดถึงความซื่อสัตย์หรือความไม่ซื่อสัตย์ พรรคคอมมิวนิสต์ควรจะต้องคิดว่าตนโชคดี ที่ได้พันธมิตรคนสำคัญอย่างอังเดร มาลโรซ์ ซึ่งมีค่ากว่า หลุยส์ อารากอง¹ ถึงสิบสองเท่า

ปลายปี พ.ศ. 2476 หนังสือ *La Condition humaine* ของอังเดร มาลโรซ์ ได้รับรางวัลกอร์กูร์ต และหลังจากนั้นหนังสือเล่มนี้ก็ขายดีเป็นหน้าตาหน้าในฝรั่งเศส ฐานะการเงินของอังเดร มาลโรซ์ กระเตื้องขึ้นกว่าแต่ก่อนในตอนนั้น

¹ หลุยส์ อารากอง เป็นกวีและนักประพันธ์นวนิยาย ชาวฝรั่งเศส ที่ประกาศตนอย่างเปิดเผยว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เกิดเมื่อ ค.ศ. 1897

การประชุมนักเขียนที่กรุงมอสโคว์

ในฤดูร้อนของปี พ.ศ. 2477 ได้มีการประชุมนักเขียนขึ้นที่กรุงมอสโคว์ ในครั้งนี้ อังเดร มาลโรซ์ ได้รับเชิญให้ไปร่วมประชุมด้วยพร้อมกับประพันธ์กรชาวฝรั่งเศส เช่น อารากอง ปอล นิซัง และวลาดีมีร์ ปอชเนอร์ สมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งฝรั่งเศส และนักเขียนเอียงซ้าย เช่น ฌอง ริชาร์ด บลอส ซึ่งได้เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสในตอนหลัง

ก่อนที่ อังเดร มาลโรซ์ จะเดินทางไปถึงมอสโคว์ นั้น ปอล นิซัง เคยเขียนบทความลงพิมพ์ใน *Littératurenaia Gazeta* ของรัสเซียเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2476 ไว้ว่า “มาลโรซ์ไม่ใช่คนเขียนที่เป็นนักปฏิวัติ... เขาเป็นคนหนึ่งในบรรดานักเขียนหนุ่ม ๆ ที่มีชื่อเสียงที่เมื่อพาดหัวออกจากชนชั้นกฏุมพีที่เขาถือว่าตายไปแล้วโดยธรรมชาติ แล้วก็เข้ามาเป็นพันธมิตรกับชนชั้นแรงงาน แต่การเข้าร่วมเป็นพันธมิตรครั้งนี้เป็นไปตามเหตุผลส่วนตัว โดยไม่มีเหตุผลเกี่ยวข้องกับการปฏิวัติ”

ตัวมาลโรซ์เองก็ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับตัวเขาเอง ใน *Littératurenaia Gazeta* ฉบับวันที่ 16 มิถุนายน ปีเดียวกันว่า “อันที่จริงความรู้สึกรังเกียจสงครามจักรวรรดินิยมและการได้

ทำความเข้าใจด้วยตนเองกับ “สิทธิ” ของชนชั้นกฏุมพีฝรั่งเศสที่ “ปรากฏ” อยู่ในอินโดจีน ได้เป็นสาเหตุอันลึกซึ้งที่ทำให้ตัวข้าพเจ้ากลายเป็นนักเขียนหัวปฏิวัติ แต่ข้าพเจ้าไม่ใช่พวกรักสันติ...ถ้าสงครามระเบิดขึ้น และข้าพเจ้าก็คิดว่าประเทศญี่ปุ่นเองที่จะเริ่มสงคราม ข้าพเจ้าก็จะเป็นคนแรกที่จะทำงานให้หน่วยทหารต่างชาติ และเข้าร่วมแนวรบถือปืนสู้ด้วย ข้าพเจ้าจะป้องกันสหภาพโซเวียตประเทศแห่งเสรีภาพ”²

ในการประชุมครั้งนี้ นักเขียนชาวรัสเซีย อาทิ เอห์-รอนบูร์ก ซึ่งชาวรัสเซียถือว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญทางวรรณคดียุโรปตะวันตก ได้พูดถึงความเสื่อมอันแก้ไขไม่ได้ที่ได้บังเกิดขึ้นในยุโรปตะวันตก และแม็กซิม กอร์กี้ ได้ให้ทัศนะของเขาเกี่ยวกับวรรณคดีว่า

“วรรณคดีที่แท้จริง สัจจะที่แท้จริงย่อมสถิตย์อยู่ในตัวเอกของประชาชน ตัวเอกในอดีตซึ่งยังคงปรากฏอยู่จนกระทั่งปัจจุบันล้วนแสดงสภาพชนชั้นแรงงาน เช่น โปเมเช ซิวตาคอร์ อิวางเลอแซมปล เปโตรชกา และเลนิน เขาเหล่านั้นล้วนแต่ถือกำเนิดมาจากประชาชนแทบทั้งสิ้น..”³

²“Autour d'un discours de Malraux,” J. Leiner, *La Revue des lettres modernes*, nov. 1972, pp. 133-134.

³Robert Payne, *Malraux*, p. 158.

ในการประชุมครั้ง^๕นี้ กอร์กี้ได้พูดถึงพวกนิยายนักสืบ
 ด้วยว่า เป็นผลผลิตของเหล่านายทุนเพื่อที่จะกีดกันไม่ให้จิต
 สำนึกเกี่ยวกับชนชั้นเกิดขึ้น กอร์กี้เสนอว่า

“เราต้องสร้างตัวเอกในหนังสือของเราให้มาจาก
 ชนชั้นกรรมากร... และยกฐานะของชนชั้นชนมาสู่ชน
 ศิลปะ”⁴

ในด้านนักเขียนฝรั่งเศสก็มี ฌอง ริชาร์ด บลอส
 เป็นกระบอกเสียงของฝ่ายสนับสนุนชนชั้นกฏุมพี มีอารากอง
 ซึ่งพูดถึงกวีนิพนธ์และสรรเสริญความสามารถของประพันธ์กร
 และศิลปิน เช่น แร็งโบต์ โซลา เซซาน และกูร์เบต์

ต่อมาก็ถึงการอภิปรายของ อังเดร มาลโรซ์ ซึ่งลุกขึ้น
 พูดด้วยน้ำเสียงจะฉานกับชาวรัสเซียเจ้าของบ้านโดยไม่เกรงใจ
 ว่าคนส่วนมากมีภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับรัสเซียเพราะประวัติ
 ศาสตร์ชี้ให้เห็นว่ารัสเซียได้ต่อสู้เพื่อมนุษยชาติ แต่บรรดา
 นักเขียนรัสเซียกลุ่มหนึ่งกำลังปฏิเสธที่จะพูดถึงเรื่องจิตใจของ
 คนในผลงานของเขา ซึ่งตัวเขาเองไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เขากล่าว
 สรุปว่า “การปฏิเสธเรื่องจิตใจในศิลปะนำไปสู่ลัทธิปัจเจกนิยม
 ที่เหลวไหลอย่างที่สุด... ผลงาน ซึ่งพวกท่านนิยมชมชอบที่สุด
 คืองานของ แม็กซิม กอร์กี้ นั้น ไม่เคยหยุดยั้งเลยที่จะแสดงถึง
 เรื่องจิตใจ และบทกวี ซึ่งข้าพเจ้าขอเรียกร้อง ณ ที่นี้”⁵

⁴Ibid.

⁵Commune, septembre 1934.

จากคำพูดข้างบนนี้ เราจะเห็นได้ว่า อังเดร มาลโรซ์ มีความเชื่อมั่นในตัวมนุษย์และสนใจมนุษย์ทั้งในแง่ “สังคม” และ “จิตใจ” นี้แสดงว่า อังเดร มาลโรซ์ ไม่เห็นด้วยกับพวก เรียลลิสต์สังคมนิยม (réalisme socialiste) ซึ่งเดินตามแนวทางของมาร์กซ์ที่กล่าวว่า “คนนั้นคือสิ่งที่เขาทำไม่ใช่สิ่งที่เขาคิด” เขากล่าวว่า สตาลิน ไม่สามารถเป็นอัจฉริยะทั้งในด้านกวีนิพนธ์และโลหะกรรมพร้อม ๆ กันได้

การลุกขึ้นคัดค้าน วรรณคดีของพวกเรียลลิสต์สังคมนิยมของ อังเดร มาลโรซ์ ได้ถูกตอบโต้อย่างหนักจากนักเขียนสังคมนิยมว่าการที่เขาเน้นในเรื่องความคิดและนามธรรม แสดงว่าเขาไม่ได้คิดถึงเพื่อนมนุษย์ตามความเป็นจริงมากเท่าที่ควร อังเดร มาลโรซ์ ตอบโต้ข้อกล่าวหาเห็นว่า ถ้าเขาคิดว่าการเมืองอยู่เหนือวรรณคดีแล้ว เขาก็คงจะไม่เข้าร่วมกับอังเดร จิต ในการรณรงค์ป้องกันดิมิทรอฟในฝรั่งเศส เขาคงจะไม่เดินทางไปเบอร์ลิน ในฐานะตัวแทนของพรรคคอมมิวนิสต์รัสเซียเพื่อป้องกันดิมิทรอฟ และในที่สุดเขาก็คงจะไม่มาอยู่ ณ ^{ที่} 6

ในการเดินทางมามอสโคว์ครั้งนี้ นอกจากจะร่วมประชุมนักเขียนแล้ว อังเดร มาลโรซ์ ยังได้พบปะกับ แชรซ์

6 “Autour d'un discours de Malraux”.

ไอเซนสไตน์ ซึ่งกำลังเขียนบทภาพยนตร์จากนิยายเรื่อง *La Condition humaine* ของอังเดร มาลโรซ์ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าผลที่สุดงานสร้างภาพยนตร์เรื่องนี้ล้มเลิกไปโดยไม่ทราบสาเหตุ ไม่มีใครทราบว่าเนื่องมาจากคำพูดต่อต้านเรียลลิสม์สังคมนิยมของอังเดร มาลโรซ์ระหว่างการประชุมนักเขียนที่มอสโคว์คราวนี้หรือไม่

การรณรงค์เพื่อการปลดปล่อยติมิทรอฟและเตลมานน์

อังเดร มาลโรซ์ ไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะถูกเรียกตัวจากโคมินเทอร์น หรือองค์การคอมมิวนิสต์สากลครั้งที่สาม ให้มารณรงค์ต่อต้านการจับกุมศัตรูตัวสำคัญของพวกนาซีสองคน คือ เตลมานน์ ซึ่งเป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เยอรมัน และติมิทรอฟ ชาวบัลกาเรีย ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขานุการของการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์สากลครั้งที่สาม ซึ่งถูกจับตัวหลังเพลิงไหม้ครั้งใหญ่ที่ Reichstag ซึ่งเป็นที่ทำการรัฐสภาเยอรมันสมัยฮิตเลอร์ เตลมานน์ถูกจับกุมตัวโดยพวกเกสตาโปเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2476 และติมิทรอฟ ตั้งแต่ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ ปีเดียวกัน

เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2476 ศาลสูงสุดเริ่มไต่สวนคดีมิทรอฟและเพื่อนร่วมงานของเขาสามคนที่กรุงเบอร์ลิน และในเวลาเดียวกันที่ลอนดอนและที่ปารีสก็มีการต่อต้านการไต่สวนคดีนี้อย่างกว้างขวาง เมื่อถึงปลายเดือนธันวาคมปรากฏว่ามิทรอฟได้รับการตัดสินว่าบริสุทธิ์ แต่ยังคงถูกจำคุกอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดคณะกรรมการที่จะดำเนินการเรียกร้องให้ปล่อยตัวมิทรอฟขึ้นมา ซึ่งอังเดร มาลโรซ์ก็ได้เข้าร่วมเรียกร้องด้วยอย่างแข็งขันเคียงข้างกับอังเดร จิต

เมื่อต้นปี พ.ศ. 2477 พวกคณะกรรมการนี้ได้เห็นพ้องกันว่าควรส่งผู้แทนไปขอพบฮิตเลอร์ เพื่อยื่นคำเรียกร้องให้ปล่อยตัวมิทรอฟ ซึ่งยังคงถูกกักขังตัวอยู่แม้ศาลจะพิจารณาว่าบริสุทธิ์แล้วก็ตาม ที่ประชุมขอให้อังเดร มาลโรซ์ เป็นคนถือคำเรียกร้องนี้ไปยื่นต่อฮิตเลอร์ โดยมีอังเดร จิต ไปเป็นเพื่อนนักเขียนทั้งสองออกเดินทางเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2477 ปรากฏว่าเมื่อไปถึงเบอร์ลิน ฮิตเลอร์ ปฏิเสธที่จะให้นักประพันธ์ทั้งสองคนเข้าพบ อันที่จริงก็เป็นสิ่งที่พวกเรียกร้องได้คาดคิดมาก่อนแล้ว อย่างไรก็ตาม มิทรอฟก็ได้รับอิสรภาพในปลายเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2477 ซึ่งเมื่อมีโอกาสได้พูดถึงเรื่องนี้อีกเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2515 อังเดร มาลโรซ์ ก็กล่าวอย่างคาดคะเนว่า การที่ผู้นำของเยอรมันยอมปล่อยตัว

ดิมิทรอฟเมื่อต้นปี พ.ศ. 2477 โดยดี อาจเป็นไปได้ว่าได้มีการตกลงอย่างลับ ๆ ระหว่างฮิตเลอร์และสตาลินตั้งแต่ตอน
๕ 7
นั้น

การรณรงค์เพื่ออิสรภาพของเทลมานันท์ก็ได้กระทำไปพร้อม ๆ กับการรณรงค์เพื่อปลดปล่อยดิมิทรอฟ การรณรงค์นี้ได้เริ่มเปิดฉากขึ้นเมื่อมีการประชุมคณะกรรมการระหว่างชาติเพื่อปลดปล่อยตัวพวกต่อต้านฟาสซิสต์ชาวเยอรมันที่ถูกขังคุกหรือที่มิชชื่อว่า “คณะกรรมการเทลมานันท์” ซึ่งมี อังเดร จิต และอังเดร มัลโรซ์ เป็นประธาน ในตอนหนึ่งของการปราศรัยครั้งนี้ อังเดร มัลโรซ์ ได้กล่าวเรียกร้องให้พวกนาซีคืนอิสรภาพให้แก่เทลมานันท์

เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2477 อังเดร มัลโรซ์ และอังเดร จิต ได้เป็นประธานอีกครั้งหนึ่งในการประชุมเพื่อการปลดปล่อยเทลมานันท์และเพื่อต่อต้านการจัดตั้ง “ศาลประชาชน” ของฮิตเลอร์ ซึ่งมีเจตนาจะยกเลิกการมีสิทธิอุทธรณ์ในคดีที่ผู้ต้องหาเป็นพวกต่อต้านฟาสซิสต์ อีกสิบห้าวันต่อมา อังเดร มัลโรซ์ ก็ได้เข้าร่วมประชุมการต่อต้านฟาสซิสต์แห่งชาติอีกครั้งหนึ่งที่ Cirque d' Hiver กรุงปารีส

⁷จากการพบปะสนทนา ระหว่าง André Malraux ใน Jean Lacouture, *André Malraux. Une Vie dans le siècle*, p. 176.

จากคำบอกเล่าของจูเลียง เช็กแนร์ ซึ่งภายหลังได้กลายเป็นเพื่อนสนิทคนหนึ่งของอังเดร มาลโรซ์ ในสงครามกลางเมืองสเปน เขาเล่าว่าเขาพบอังเดร มาลโรซ์ เป็นครั้งแรกเมื่อมีการประชุมเพื่อการปลดปล่อยตัวเตลมานันท์ ที่บรัคแซลส์ ในปี พ.ศ. 2477 ตอนนั้น อังเดร มาลโรซ์ ได้พูดคุยอย่างกึ่งทักทาย และกล่าวสนับสนุนพวกคนหนุ่มสาวคอมมิวนิสต์ชาวเบลเยียม เช็กแนร์กล่าวว่า อังเดร มาลโรซ์ เป็นนักพูดชั้นเยี่ยมที่กล่าวสดุดี “การปฏิวัติ” ได้น่าฟังมาก

Le Temps du Mépris หรือเวลาแห่งการถูกเหยียดหยาม

เมื่อฮิตเลอร์ได้ขึ้นเถลิงอำนาจนั้น กล่าวได้ว่าอารยธรรมยุโรปต้องประสบกับโศกนาฏกรรมครั้งยิ่งใหญ่ คุณของพวกนาซีเต็มไปด้วยนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม พวกยิวอพยพหนีออกจากเยอรมันเป็นจำนวนมาก หนังสือและสิ่งตีพิมพ์ที่แสดงความคิดเห็นตรงข้ามก็ถูกเผาทิ้ง นับเป็นเวลาแห่งการถูกเหยียดหยามครั้งยิ่งใหญ่ของมวลมนุษย์ เป็นเวลาแห่งการพยายามทำลายมนุษย์ครั้งยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ ในครั้งนั้นศัตรูของพวกนาซีไม่เพียงแต่จะถูกเช่นฆ่าเท่านั้น หากแต่ยังถูกเหยียดหยามอย่างรุนแรง ถูกพร้าเอาความเป็นคนไปจนหมดสิ้น

นิยายเรื่อง *Le Temps du Mépris* มีเจตนาที่จะ แฉความโหดร้ายของคุกนาซี และความน่าอับยศของเหล่านาซี ที่ได้กระทำต่อเพื่อนมนุษย์ ข้อมูลที่อังเดร มาลโรซ์ นำมา เขียนลงในหนังสือเล่มนี้นั้นเขาได้มาจากความทรงจำของ มาแนส สเปอร์เบอร์ และกุสตาฟ เรเกลอร์ สหายชาวเยอรมันของเขา รวมทั้งจากคำบอกเล่าของเบรเดล ผู้หนีมาจากคุกนาซีที่อังเดร มาลโรซ์ ได้มีโอกาสพบปะสนทนาด้วย ณ กรุงมอสโคว์ นอกจากนี้ เขาก็ยังได้ข้อมูลมาจากการรวบรวมเรื่องราวที่ได้เห็นและได้ฟังมาเมื่อครั้งเขาเดินทางไปกรุงเบอร์ลิน เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2497 เพื่อเรียกร้องให้ฮิตเลอร์ปล่อยตัวมิททรอพ และเตลมานน์ “หนังสือเรื่อง *Le Temps du Mépris* เป็นเรื่องการต่อสู้ของตัวเอกผู้มีนามว่า กาสเนอร์ ผู้มีสายเลือดเยอรมันผสมฝรั่งเศส และเป็นผู้นำคอมมิวนิสต์ กาสเนอร์ ได้ถูกจับขังอยู่ในคุกนาซี และต่อมาสหราชอาณาจักรคนหนึ่งได้ช่วยเหลือเขาให้ออกจากคุกได้ โดยสหชาตินั้นได้แสดงว่าตนคือ กาสเนอร์ตัวจริง

หนังสือเล่มนี้ประสบความสำเร็จล้นหลามในแง่วรรณคดี แต่ทว่านับเป็นกุญแจสำคัญที่บอกให้ทราบถึงความคิดของ อังเดร มาลโรซ์ ในระยะนี้เราสามารถมองเห็นได้ตั้งแต่คำอุทิศซึ่งเขาเขียนไว้ก่อนเริ่มเรื่องว่า

“แต่เหล่าสหายชาวเยอรมัน ซึ่งได้ถ่ายทอดให้ข้าพเจ้าได้ทราบถึงความทุกข์ทรมานที่พวกเขาได้รับ และถึงสิ่งที่พวกเขาได้รักษาไว้ หนังสือเล่มนี้เป็นของเขาเหล่านั้น”

อังเดร มาลโรซ์ เขียนหนังสือเล่มนี้เพื่อเล่าถึงความรู้สึกนึกคิดของนักโทษที่ถูกคุมขังจากจินตนาการของเขา และโดยเฉพาะจากเรื่องราวที่เขาได้ฟังมา เขาได้มาจากประสบการณ์ที่แท้จริงของเขาไม่ หากหนังสือเล่มนี้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรอาจมาจากสาเหตุนี้ด้วยก็ได้ จากเรื่องราวในหนังสือเราพอสรุปได้ว่า อังเดร มาลโรซ์ ได้วาดภาพการถูกคุมขังว่าเป็นประสบการณ์ที่น่ากลัว ไร้เหตุผล และโหดร้ายทารุณ ไม่มีใครเลยที่จะออกมาจากคุกนาซีได้โดยมีสภาพจิตใจหรือร่างกายดีเหมือนเดิม

กาสเนอร์ ตัวเอกของเรื่องนี้เป็นชายร่างสูง เป็นลูกชายของคณงานเหมืองแร่ที่ได้รับทุนมาศึกษาในชั้นมหาวิทยาลัย เขาได้จัดทำละครเพื่อประชาชนขึ้นมาเรื่องหนึ่ง ต่อมาเมื่อเขาถูกจำคุกอยู่ในรัสเซีย เขาได้มีโอกาสเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับพวกคอมมิวนิสต์ เขาได้มีบทบาทอยู่ในกองทัพแดง กาสเนอร์ดำเนินชีวิตด้วยการเขียนหนังสือ และเป็นนักปฏิวัติ เขาเคยเป็นผู้นำการนัดหยุดงานของพวกกรรมกรแถบลุ่มแม่น้ำ

รุห์ มีผู้ตั้งข้อสังเกตในตอนนั้นว่าที่แท้ตัวละครกาสเนอร์ ก็คือตัวอังเดร มาลโรซ์ ผสมกับกุสตาฟ เรเกลอร์ นั่นเอง หรืออาจกล่าวได้ว่า กาสเนอร์มีลักษณะคล้ายการ์นในเรื่อง *Les Conquérants* และคล้ายกิโอะในเรื่อง *La Condition humaine* ก็ได้ คือเป็นรูปแบบของปัญญาชนนักปฏิวัติที่ไม่เกรงกลัวความตาย

ความทรمانที่กาสเนอร์ได้รับ ออกจะเป็นทางจิตใจมากกว่าทางร่างกาย เสียงไซ้ตรวนที่ล้ามนักโทษที่ถูกนำมาขัง และเสียงร้องครวญครางด้วยความเจ็บปวดของนักโทษที่ถูกพวกทหารนาซีทรمانนั้นเข่าขวัญ ทารุณจิตใจกาสเนอร์ยิ่ง สภาพของนักโทษตอนนี้กลายเป็นสภาพที่ไร้ซึ่งความเป็นมนุษย์โดยสิ้นเชิง ดังที่อังเดร มาลโรซ์ ได้ยกคำพูดของปาสกาล (นักเขียนชาวฝรั่งเศสสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 17) มาอ้างว่า

“ขอให้นึกถึงภาพคนจำนวนมากที่ถูกตรึงไว้ด้วยโซ่ และทุกคนต้องโทษประหาร ส่วนหนึ่งของคนเหล่านี้จะถูกนำไปเชือดคอต่อนักคนอื่น คนที่ยังมีชีวิตอยู่ย่อมมองเห็น ชะตากรรมของตน จากชะตากรรมของเพื่อนมนุษย์ของเขานั้นเอง”

สิ่งที่ไม่น่าจะทนทานได้นานของสภาพการถูกจำคุกก็คือความโดดเดี่ยวและความไร้บทบาทโดยสิ้นเชิงภายในห้องขังเล็กๆ

พอดกกลางคืน ความรู้สึกโดดเดี่ยวจะพลุ่งขึ้นจนกลายเป็น
ความสิ้นหวัง กาสเนอร์ถึงกับรำพันออกมาว่า

“ฉันได้ทำอะไรลงไปหรือ ตัวฉันเอง.....ตัวฉันเท่านั้น
ที่ได้กระโจนลงมาในการผจญภัยครั้งนี้ ฉันมีสิทธิที่จะไม่ทำ
เช่นนั้น แต่เดี๋ยวนี้ฉันอยู่ที่นี้ ต่อนี้ไปฉันจะได้รับแต่ความ
ทรมานและความตายเท่านั้น”

แต่ทว่าในที่สุด กาสเนอร์ก็สามารถพาดตัวออกมาจาก
ความรู้สึกสิ้นหวังได้ เขาคิดถึงพวกต่อต้านเยอรมัน พวกฝรั่งเศส
เสรี (Résistants) ทั้งหลายที่ต้องต่อสู้กับสภาพทรมานทางจิตใจ
ด้วยการพยายามสร้างสรรค์ อาจเป็นบทกวี บทสุภาษิต บท
เพลง หรือแม้แต่วิธีการเล่นหมากรุกแบบใหม่ๆ อังเดร มัลโรซ์
กล่าวบรรยายถึงความคิดของกาสเนอร์ตอนนั้นว่า

“ฉันรู้ว่าจำเป็นต้องมีพลังเพื่อสร้างความคิดที่มีค่า
ฉันรู้อีกด้วยว่าไม่มีอะไร ที่จะมาชดใช้ความทรมานที่
พวกเรามากมายได้รับอยู่ ณ ที่นี้ นอกจากชัยชนะ แต่
ทว่าอย่างน้อยที่สุดถ้าเราจะได้ชัยชนะ ก็ขอให้เราแต่
ละคนยังมีชีวิตอยู่ในที่สุด.....”⁸

จากความรู้สึกสิ้นหวัง กาสเนอร์กลับมาพบความหวัง
และในที่สุดเขาก็พบกับอิสระภาพ เนื่องจากสหายคอมมิวนิสต์

⁸Le Temps du Mépris, p. 108.

คนหนึ่งเข้ารับสมอ้างว่าเขาคือกาสเนอร์ตัวจริง โดยมีหลักฐานแสดงต่อตำรวจนาซี ทั้งนี้เพื่อให้กาสเนอร์ได้มีโอกาสออกไปดำเนินการต่อสู้เพื่อพวกเขาได้อีก เรื่องราวตอนนี้แสดงให้เห็นว่า อังเดร มอลโรซ์ ยังมีความผูกพันกับ “ภราดรภาพ” ในการต่อสู้อย่างมั่นคง เช่นเดียวกับที่เขาได้เคยบรรยายไว้ใน *La Condition humaine* ผลที่สุดกาสเนอร์ก็ได้มีโอกาสเดินทางกลับมาหาภรรยาและบุตรของเขา และที่แน่นอนที่สุดเขาได้กลับมาสู่การต่อสู้ร่วมกับสหายของเขาอีกครั้งหนึ่ง

อังเดร มอลโรซ์ ในสงครามกลางเมืองสเปน

เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2479 พรรคการเมืองฝ่ายซ้ายของสเปน คือ พรรคแนวประชาชน (Fronte Popular) ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งยิ่งใหญ่ และสามารถเข้าจัดตั้งรัฐบาลได้ ผลการเลือกตั้งครั้งนี้สร้างความตกตลึงให้แก่ผู้สนใจการเมืองทั่วโลก แต่อีกสามเดือนต่อมา ประชาธิปไตยของสเปนซึ่งอยู่ในกำมือของพรรคแนวประชาชนนั้น กลับไม่มั่นคง เพราะมีการแทรกแซงทางการเมืองจากต่างประเทศตลอดเวลา ดังจะเห็นได้จากการที่มุสโสลินีจอมเผด็จการผู้นำอิตาลี และฮิตเลอร์ จอมเผด็จการผู้นำเยอรมัน ได้ให้การสนับสนุนผู้นำฝ่ายขวาชาวสเปน คือ นายพลฟรังโก อย่างเปิดเผยเต็มที่เพื่อ

ที่จะเข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลของพรรคแนวประชาชน หรือ
 พรรครีพับลิกันสเปน เมื่อวันที่ 17 และ 18 กรกฎาคม พ.ศ.
 2479 การต่อสู้ระหว่างทหารรีพับลิกันของรัฐบาลกับทหาร
 ของนายพลฟรังโก ซึ่งได้รับเงินและอาวุธสนับสนุนจาก
 มุสโสลินีและฮิตเลอร์จึงเกิดขึ้น นั้นหมายความว่าสงคราม
 กลางเมืองได้ระเบิดขึ้นแล้วในสเปนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กอง
 ทักษ์ฝ่ายรัฐบาล ซึ่งขาดแคลนทหารนั้นจำเป็นต้องจัดตั้งกองทัพประ-
 ชาชนขึ้น ปรากฏว่าอาวุธที่รัฐบาลนำมาแจกจ่ายให้กับประชา-
 ชนนั้น มีประสิทธิภาพต่ำกว่าอาวุธของฝ่ายกบฏเป็นอันมาก
 แต่กระนั้นกองทัพรัฐบาล อันมีทหารประชาชนเข้าร่วมก็ยัง
 สามารถต้านทานฝ่ายกบฏไว้ได้เป็นอย่างดี สามารถรักษาพื้นที่
 ส่วนใหญ่ของประเทศ และตรึงเมืองสำคัญทั้งสามของสเปนไว้
 ได้ คือ เมืองมาดริด บาซีโลน่าและบิลเบา

สงครามกลางเมืองที่ระเบิดขึ้นในสเปนนี้ ก่อความตระ-
 หนักให้แก่ผู้นำประเทศค่ายประชาธิปไตยในยุโรป เช่น ฝรั่งเศส
 เติสและอังกฤษ เป็นต้น ว่ากันที่จริงแล้ว การเรียกสงคราม
 ระหว่างชาวสเปนครั้งนี้ว่าเป็นสงครามกลางเมือง อาจไม่ค่อย
 ถูกต้องนัก เพราะว่าฟรังโกนั้นได้รับความช่วยเหลือกำลังทาง
 อากาศและภาคพื้นดินโดยตรง และเปิดเผยจากฮิตเลอร์และ
 มุสโสลินี นอกจากนี้การต่อสู้ของฟรังโกนั้นไม่สามารถตีความ

หมายเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการต่อสู้เพื่อบรรดาเผด็จการ และเพื่อตัวของเขาเอง กองทัพของฝรั่งเศสนั้นนับว่าเกรียงไกร กว่ากองทัพรัฐบาลรีพับลิกันสเปน ซึ่งได้รับความช่วยเหลือเพียง เล็กน้อยจากสหภาพโซเวียต และประเทศค่ายประชาธิปไตย ในยุโรปซึ่งในระยะนั้นก็ให้สเปนได้เพียงแต่ความเห็นอกเห็นใจ เท่านั้น

หลังจากสงครามกลางเมืองสเปนระเบิดเพียงห้าวัน อังเดร มาลโรซ์ ก็จับเครื่องบินไปสเปนพร้อมกับภรรยาเขาทันที หนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทมส์ ฉบับวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2479 เขียนรายงานข่าวไว้ว่า อังเดร มาลโรซ์ นักเขียนรางวัลกอร์กอร์ต์ ทางด้านวรรณคดี ผู้เป็นนักบิน และประธาน คณะกรรมการต่อต้านสงครามและลัทธิฟาสซิสต์ ได้ออกเดินทางจากปารีสโดยเครื่องบินมุ่งสู่กรุงมาดริด โดยมีภรรยาเขาร่วมเดินทางไปด้วย เขาได้ประกาศว่า หน้าที่ที่เขาได้รับมอบหมายมา คือ นำ “ข่าวความเห็นใจจากชาวฝรั่งเศสทุกคนที่คอยดูการต่อสู้ของประเทศสเปนอย่างใจจดใจจ่อ” มามอบให้ แต่แนวประชาชนสเปน เขายังได้ชี้ว่า เขาจะมาหาข่าวเพื่อทำเป็นรายงานให้ชาวฝรั่งเศสทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในสเปนด้วย

ข่าวเกี่ยวกับ อังเดร มาลโรซ์ ที่ลงในนิวยอร์กไทมส์ ครั้งนี้นับว่าตรงกับความจริง เพราะแรกทีเดียวนั้น อังเดร

มาลโรซ์ มีความตั้งใจเพียงไปหาข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ในสเปนเพื่อมาเขียนรายงานเท่านั้น แต่ว่าเมื่อเขาเดินทางไปถึงสเปนแล้ว และเห็นความเสียหายเปรียบในด้านอาวุธ และกำลังคนในกองทัพฝ่ายรีพับลิกันสเปน อังเดร มาลโรซ์ จึงเปลี่ยนความตั้งใจที่มีอยู่ ช่วยพวกรีพับลิกันทำสงครามกับพวกฟรังโก เนื่องจากเคยเป็นนักบิน เขาจึงอาสาสมัครเข้าอยู่ในกองทัพอากาศ

เมื่อเริ่มสงครามนั้น กองทัพอากาศของฝ่ายรีพับลิกันสเปน มีเครื่องบินแบบฟ็อกเกอร์ และ เบรเกต์ เพียงเจ็ดสิบลำ เครื่องบินของบริษัทการค้า L.A.P.E. ประมาณสิบสองลำ สถานการณ์ด้านกำลังทางอากาศของพวกรีพับลิกันสเปนจึงเป็นที่น่าสิ้นหวังมาก แม้ว่ากำลังทางพื้นดินยังจะพอมีสู้รบกับพวกฟรังโกก็ตาม ด้วยเหตุนี้ อังเดร มาลโรซ์ จึงรู้สึกกังวลใจที่จะตั้งหน่วยบินพิเศษขึ้นมา (ในตอนต้น) เพราะเขาเห็นว่าอนาคตของสงครามน่าจะตัดสินใจได้จากผลการรบทางภาคพื้นดินมากกว่า

แต่อย่างไรก็ตาม อังเดร มาลโรซ์ ก็ได้เข้าร่วมมือกับสเปน และสามารถจัดตั้งหน่วยบินเล็ก ๆ ขึ้นได้ในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2479 หน่วยบินเล็กนี้มีชื่อว่าหน่วยบินแอสปานญา มีฐานตั้งอยู่ใกล้เมืองเมอเดลแลง ซึ่งเป็นเป้าหมายการโจมตีต่อไป

หลังจากที่กองทัพของฝรั่งเศสได้เข้ายึดเมืองเมอริดาซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กันได้แล้ว

ผลงานของหน่วยบินแอสปานญา คือการเข้าช่วยรบทางอากาศตามเมืองที่ขอความช่วยเหลือมา เช่นที่เมอเดิลแลงที่โตเลโด เป็นต้น นักบินที่ทำงานอยู่ในหน่วยบินนี้ส่วนมากเป็นทหารรับจ้าง ได้รับเงินเดือนประมาณเดือนละหนึ่งหมื่นห้าพันฟรังก์ ทหารรับจ้างเหล่านี้ถือสัญชาติต่าง ๆ กัน เช่นเยอรมัน อเมริกัน อิตาลี ฝรั่งเศส รัสเซีย และอัลจีเรีย เป็นต้น อังเดร มาลโรซ์ เป็นหัวหน้าคัดเลือกรับทหาร โดยมี จูเลียง เช็กเนอร์ เป็นผู้ช่วยอย่างใกล้ชิด

อังเดร มาลโรซ์ เดินทางกลับปารีสทุกเดือนเพื่อติดต่อขอเครื่องบินรบใหม่ๆ จากฝรั่งเศส และจากประเทศอื่น ๆ ในยุโรป แต่ความช่วยเหลือที่ได้มีน้อยมาก ว่ากันที่จริงแล้วหน่วยบินแอสปานญามีเครื่องบินที่ใช้การได้จริงๆ เพียง หกถึงเก้าลำเท่านั้น นอกจากนั้นความปลอดภัยของนักบินที่ขับเครื่องบินเหล่านี้มีน้อยมาก จึงนับว่านักบินในหน่วยบินแอสปานญานี้มีความเสียสละอันสูงทีเดียว

ต่อมาราวต้นเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1936 นั้นเอง หน่วยบินแอสปานญาจำเป็นต้องย้ายฐานที่ตั้งจากเมืองเมอเดิลแลงไปเมืองวาเลนเซีย ตอนนั้นเครื่องบินที่มีสภาพใช้การได้ใน

หน่วยบินเหลือเพียงสี่ลำ ที่เมืองวาเลนเซียนี่เองที่ อังเดร มาลโรซ์ ได้แสดงให้เห็นประจักษ์ถึง “ภราดรภาพ” อันสูงสุดที่ เขามีต่อเพื่อนร่วมรบ ทั้งนี้เพราะก่อนหน้านี้เขาออกจะคิดและ ทำอะไรโดยอิสระมากไป อิลียา เอห์ร็องบวร์ก นักเขียนชาว รัสเซีย เขียนถึงอังเดร มาลโรซ์ที่เขาพบ ณ เมืองวาเลนเซียว่า

“ระหว่างฤดูหนาว (พ.ศ. 2479—2480) ข้าพเจ้าพบกับมาลโรซ์บ่อยครั้งที่วาเลนเซีย หน่วย บินของเขาตั้งอยู่ใกล้ ๆ ที่นั่น เขาเป็นคนที่มีความสนใจที่มีลักษณะพิเศษ ข้าพเจ้ารู้จักเขาตอนที่เขากำลัง ชื่นชมโลกตะวันออกตามรอย ดอสตอเยฟสกี (Dostoevski) และโพล์คเนอร์ (Faulkner) และต่อมา ก็ชื่นชอบในภราดรภาพที่เขามีต่อเหล่ากรรมกร และ ในการปฏิวัติที่วาเลนเซีย เขาพูดถึงแต่เรื่องที่จะทิ้ง ระเบิดพวกฟาสซิสต์ และเมื่อข้าพเจ้าเอ่ยถึงเรื่อง วรรณคดีเขาจะทำหน้าย่น และเงิบเสียง”⁹

การรบระหว่างกองทัพรีบบลิกัน และกองทัพของฟรังโก ยังคงดำเนินต่อไป เมื่อถึงเดือนกุมภาพันธ์ปีรุ่งขึ้น คือ พ.ศ. 2480 ฝ่ายรีบบลิกันยังคงสามารถดำเนินการรบต่อไปได้อีก แม้ว่ากองทัพของฟรังโกจะได้ชัยชนะในหลาย ๆ แห่ง แต่มาลโรซ ก็ยังคงเป็นของฝ่ายรีบบลิกันอยู่ ตอนนี้นักบินเอสปานญา

⁹*Mémoires* (1921—1941), pp. 395—396.

ใกล้พบจุดอวสานเต็มที เพราะขาดทั้งนักบินและเครื่องบินที่มีประสิทธิภาพ วันสุดท้ายที่หน่วยบินนี้ออกปฏิบัติการคือ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2480 หลังจากนั้นหน่วยบินนี้ก็สลายตัวไป ส่วนตัวองเตร มาลโรซ์ นั้นก็เดินทางกลับปารีส

การรณรงค์ต่อต้านฟาสซิสต์ในอเมริกา

เมื่อต้นเดือนมีนาคม พ.ศ. 2480 องเตร มาลโรซ์ ได้รับเชิญไปอเมริกา ผู้เชิญเขาในครั้งนั้นก็คือ มหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น เบิร์คเลย์ ปรีนซ์ตัน และฮาร์วาร์ด ฯลฯ กลุ่มนักแสดงละครและภาพยนตร์นิยมชายของฮอลลีวูด และนิตยสารแนวโน้มนักคอมมิวนิสต์ ชื่อเดอะเนชั่น ของกรุงนิวยอร์ก

ในสายตาของชาวอเมริกัน องเตร มาลโรซ์ เป็นนักเขียนที่มีแนวโน้มนคล้ายคลึงกับ เฮมมิงเวย์ แต่บรรดาปัญญาชนหนุ่มสาวที่นั่นมีความเห็นว่า บทบาททางการเมืองขององเตร มาลโรซ์ เมื่อเดินทางมาอเมริกาครั้งนี้ในฐานะผู้ดำเนินการหาเงินทุนเพื่อซื้อรถพยาบาลและหุยกยารักษาโรค เพื่อช่วยเหลือพวกรีบับลิกันในสเปน และในฐานะประธานสมาคมปัญญาชนต่อต้านพวกฟาสซิสต์ ซึ่งในฐานะหลังนี้ เขามีเจตนาที่ว่าจะขยายการเคลื่อนไหวต่อต้านฟาสซิสต์ ให้เข้ามามีรากฐานอันแข็งแกร่งอยู่ในอเมริกาด้วย

เมื่อเดินทางมาถึงกรุงนิวยอร์ก อังเดร มาลโรซ์ ได้ให้สัมภาษณ์ถึงสถานการณ์ในสเปน เขากล่าวว่า ความหวังที่จะได้รับชัยชนะในสนามสงครามของพวกรีพับลิกันมีน้อยมาก ทั้งนี้เพราะกองทัพที่นำโดยนายพลฟรังโกแข็งแกร่งมาก แต่อย่างไรก็ตาม อังเดร มาลโรซ์ เห็นว่า ชาวสเปนซึ่งมีเป็นจำนวนมากนั้นจะเป็นผู้ชี้ชะตาของการต่อสู้ครั้งนี้ หนังสือพิมพ์รายวันของ นิวยอร์กที่มีชื่อว่า *World Telegram* ที่ออกในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2480 ได้ตีพิมพ์บทสัมภาษณ์อังเดร มาลโรซ์ ในตอนหนึ่งว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดของสเปนก็คือปัญหาของชาวนา ฟรังโกได้ให้คำมั่นสัญญาที่คัดค้านกันเองต่อพวกเจ้าของที่ดินและพวกชาวนา แต่เมื่อฤดูการเก็บเกี่ยวมาถึงเหล่าชาวนาก็จะเรียกร้องสิทธิในที่ดินและเครื่องมือเพื่อทำการเพาะปลูก และฟรังโกซึ่งเป็นพันธมิตรของพวกอนุรักษนิยมก็จำเป็นจะต้องปฏิเสธข้อเรียกร้องเหล่านี้ของชาวนา และเขาก็จะสูญเสียแรงสนับสนุนเหล่านี้ ซึ่งเป็นแรงเดียวที่เขาได้จากฝ่ายประชาชน

ในสุนทรพจน์ที่ อังเดร มาลโรซ์กล่าวที่กรุงนิวยอร์ก ภายหลังจากงานอาหารค่ำในงานเลี้ยงรับรองที่โรงแรมแห่งหนึ่ง ซึ่งจัดโดยหนังสือพิมพ์ *The Nation* เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2480 อังเดร มาลโรซ์ กล่าวถึงระบอบฟาสซิสต์ว่า

“สิ่งที่ระบอบฟาสซิสต์นำมาคือ การยกย่องความแตกต่างขั้นพื้นฐานที่ลบล้างไม่ได้และคงอยู่ตายตัว ดังเช่น ผิวพรรณและเชื้อชาติ... โดยธรรมชาติระบอบฟาสซิสต์มีลักษณะตายตัวและเป็นอัตโนมัติ ระบอบประชาธิปไตยและระบอบคอมมิวนิสต์แตกต่างกันในประเด็นที่เกี่ยวกับเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ แต่ไม่ได้แตกต่างกันในคุณค่าขั้นพื้นฐาน ... พวกเรานี้มีจุดประสงค์ที่จะธำรงไว้ หรือที่จะสรรค์สร้างสิ่งที่มีค่า ไม่ใช่เป็นอัตโนมัติหรือตายตัว แต่เป็นสิ่งที่อยู่ในชั้นมนุษยชาติ — ไม่ใช่คนเยอรมันหรือคนนอร์ดิก คนโรมันหรือคนอิตาลีเลย แต่เป็นเพียงแต่คนเท่านั้น... ความแตกต่างระหว่างนักรบคอมมานโดชาวเยอรมันและชาวเยอรมัน อยู่ตรงที่สภาวะธรรมชาติของชาวนาซีมีชีวิตอยู่ในระบอบนายทุน ส่วนทหารนั้นมีชีวิตอยู่นอกระบบนี้ ชุมชนที่มีลักษณะฟาสซิสต์แท้จริง มีเฉพาะในหมู่ทหาร นี่เป็นเพียงเหตุผลว่า ทำไมระบอบฟาสซิสต์จึงนำไปสู่การจัดประเทศให้เป็นระบอบอำนาจทหารโดยสิ้นเชิง เช่นเดียวกับศิลปะแบบฟาสซิสต์ ซึ่งถ้ามีก็จะเป็นการทำสงครามให้เป็นศิลปะ... เมื่อเราตัดสินใจที่จะต่อสู้เพื่อป้องกันเหตุการณ์มีชีวิตอยู่ของ

พวกเรา เราปฏิเสธที่จะทำให้การต่อสู้นี้กลายเป็นคุณค่าพื้นฐาน เราต้องการปรัชญา โครงสร้างทางการเมือง และความหวังที่จะนำไปสู่สันติภาพ ไม่ใช่สงคราม...”¹⁰

จากนิวยอร์ก อังเดร มาลโรซ์ เดินทางต่อไปยังฮอลลิวูด ที่นี่เขาได้กล่าวสุนทรพจน์สามครั้งเพื่อเรียกรายเงินเพื่อส่งไปช่วยโรงพยาบาลในสเปน และยังได้มีโอกาสสนทนากับนักเขียนชาวอเมริกันกลุ่มหนึ่งที่มหาวิทยาลัยปรินซ์ตันด้วย จากนั้นเขาก็เดินทางต่อไปยังซานฟรานซิสโก เบิร์คเลย์ และก่อนเดินทางกลับปารีส เขาได้แวะเยี่ยมคานาดาโดยไปที่เมืองโตรอนโต และมونتเรอัล หลังจากทีกลับมาถึงปารีสแล้วในฤดูร้อน ปี พ.ศ. 2480 เขาได้กลับไปสเปนอีกครั้งนี้เพื่อไปร่วมประชุมนักเขียนนานาชาติครั้งที่ 2 ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงมาดริด

L'Espoir หรือความหวังในการต่อสู้กับฟาสซิสต์ ในสเปน

ดังที่เราได้กล่าวมาตั้งแต่ตอนต้นแล้วว่า หนังสือของอังเดร มาลโรซ์ ส่วนใหญ่เขียนมาจากประสบการณ์ในชีวิตจริงของผู้เขียนเอง ดังนั้นจากประสบการณ์ของเขาในสงคราม

¹⁰The Nation, 20 mars 1937.

กลางเมืองสเปนเราจึงได้อ่านนวนิยายเรื่อง *L'Espoir* โดย
 ที่ผู้เขียนได้นำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาเป็น ภูมิหลังของ
 เรื่องอีกครั้งหนึ่ง หลังจากเรื่อง *Les Conquérants* และ
La Condition humaine และครั้งนี้ตัวผู้ประพันธ์เองได้มี
 โอกาสเข้ามามีบทบาทในประวัติศาสตร์ตอนนี้อย่างเต็มที่ด้วย

อังเดร มาลโรซ์ ได้เคยอ่านและศึกษานวนิยายเรื่อง
 “สงครามและสันติภาพ” ของตอลสตอยอย่างลึกซึ้ง เป็นที่น่า
 สงเกตว่าลักษณะการเขียนของ อังเดร มาลโรซ์ ใน *L'Espoir*
 คล้ายคลึงกับลักษณะการเขียนของตอลสตอยในเรื่อง “สงคราม
 และสันติภาพ” มาก กล่าวคือ นวนิยายปรากฏออกมาเป็น
 บทสั้น ๆ เล่าถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ นักเขียนทั้งสอง
 ได้สอดแทรกความคิดของตนลงไปในแต่ละบทสั้น ๆ เหล่านี้
 ตอลสตอยได้สอดแทรกการถกปัญหาการเมืองและเศรษฐกิจ
 รวมทั้งเรื่องปรัชญา ศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ เกษตรกรรม
 กโบายและยุทธวิธีทางการทหาร ส่วนอังเดร มาลโรซ์ ก็ได้
 กำหนดให้ตัวละครของเขาสนทนาและถกเถียงเกี่ยวกับสภาพ
 ชีวิตในสงคราม และหน้าที่ที่ทุกคนพึงปฏิบัติต่อสหายร่วมรบ
 และที่น่าสนใจมากก็คือ การบรรยายถึงสภาพความยากจนของ
 ชาวสเปน และความรู้สึกขบถต่อพระเจ้าและผู้กดขี่ของบุคคล
 เหล่านี้ ดังเช่น ในตอนหนึ่งนักบินผู้มีนามว่า สกาลีได้พูด

กับสหายร่วมรบของเขาคนหนึ่งว่า “ผมตกลงใจมาสวมเครื่องแบบนี้ก็เพราะว่าผมต้องการเห็นสภาพชีวิตของชาวสเปนเปลี่ยนแปลง”¹¹ และการเปลี่ยนแปลงนี้ก็คือ การหลุดพ้นจากการกดขี่เหยียดหยาม ดังเช่นคำประกาศของผู้เฒ่าบาร์กาต่อสหายหนุ่ม ๆ ในกองทัพรีบลิกันที่ว่า “พูดสั้น ๆ ก็คือ ผมไม่ต้องการให้ใครมาเหยียดหยามผม”¹² ดังนั้นเราจึงเห็นได้ว่าความหวังของพวกรีบลิกันในสงครามกลางเมืองสเปน สำหรับอังเดร มาลโรซ์ นั้นไม่ใช่เพียงแค่ได้มาซึ่งชัยชนะต่อระบอบฟาสซิสต์ของฝรั่งเศสและบริวารเท่านั้น หากแต่หมายถึงชัยชนะในการได้มาซึ่ง “ศักดิ์ศรีของความเป็นคน” ด้วย

สงครามกลางเมืองสเปนระเบิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2479 และยืดเยื้อต่อมาอีกนับเป็นปี ๆ ส่วนใหญ่พวกฝรั่งเศสได้รับชัยชนะ สามารถยึดเมืองเตรูเอลในปี พ.ศ. 2481 และยึดเมืองบาร์ชีโลนา และมาดริด ซึ่งเป็นเมืองหลวงได้ในปี พ.ศ. 2482 จากนั้นฝรั่งเศสก็ครอบครองสเปนมาเรื่อยจนกระทั่งเสียชีวิต *L'Espoir* หรือ ความหวัง ของอังเดร มาลโรซ์ ที่ตั้งไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2479 ยังคงไม่ได้กลายเป็นความจริง ระบอบเผด็จการได้กดขี่ชาวสเปนมานานเกือบครึ่ง

¹¹*L'Espoir*, p. 87.

¹²*Ibid.*

ศตวรรษ การกตัญจะคงดำเนินอยู่ต่อไปจนกว่าชัยชนะจะกลับมาเป็นของผู้กตัญี่ชาวสเปนที่ไม่เคยสิ้นหวังในการต่อสู้กับเผด็จการ

นวนิยายเรื่อง *L'Espoir* ได้รับการพิมพ์ออกมาเป็นรูปเล่มเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2480 บรรดาสหราชอาณาจักรของอังเดร มาลโรซ์ ชื่นชมกับผลงานชิ้นนี้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาชื่นชมในความสามารถของนักเขียนที่ได้สอดแทรกปรัชญา และความคิดไว้ในตัวละครผู้เป็นนักรบรีบลิกัน

ในฝรั่งเศสนั้นเป็นที่แน่นอนว่า *L'Espoir* ย่อมได้รับคำชมเชยจากฝ่ายซ้าย และคำตำหนิจากฝ่ายขวา และในสายตาของนักเขียนด้วยกันก็มี อองรี เดอ มองแรร์ลองด์ ผู้กล่าวว่า การที่มีบุคคลหลายคนวิจารณ์ว่าหนังสือเล่มนี้มีลักษณะเป็นบันทึกข่าวแบบหนังสือพิมพ์มากกว่าจะเป็นวรรณคดีนั้น เขาเห็นว่าอันที่จริงแล้ว การที่จะบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ ด้วยภาษาที่ไพเราะนั้นนับเป็นศิลปะที่ยาก และอังเดร มาลโรซ์ ก็ได้แสดงแล้วว่า เขาสามารถใช้ศิลปะและความเฉลียวฉลาดของเขาเพื่อเล่าประสบการณ์ในชีวิตจริงของเขาออกมาในรูปนวนิยาย คือเรื่อง *L'Espoir*

หลุยส์ อารากอง กวีและนักเขียนนิยมซ้ายได้เขียนบทความเกี่ยวกับนิยายเรื่อง *L'Espoir* ลงในนิตยสารอเมริกันชื่อ *New Republic* ฉบับเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2481 ว่า

“*L'Espoir* เป็นหนังสือสำคัญเล่มหนึ่งในสมัยนี้ เป็นหนังสือที่แสดงให้เห็นว่าอุดมคติอันสูงสุดของเราได้เผชิญหน้ากับความเป็นจริงอันริบดวงที่สุด... เป็นหนังสือที่สะท้อนความรู้สึกนึกคิดของเราในยุคนี้ ซึ่งหนังสือเล่มอื่น ๆ ไม่สามารถทำได้ดีเท่า ความยิ่งใหญ่ของ มาลโรซ์ ไม่ได้อยู่ที่การอธิบายถึงสงครามสเปน แต่อยู่ที่การที่เขาได้พาตัวเขาเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น ตั้งแต่เรื่อง *La Condition humaine* การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ได้เกิดขึ้นกับมัลโรซ์ เหตุการณ์ไม่ได้เป็นเพียงข้ออ้างหรือฉากสำหรับเขากต่อไป หากแต่สามารถชักนำตัวเขาเข้าไปร่วมด้วย มัลโรซ์เป็นคนเรียลลิสต์ในแง่ที่เขาเอาชนะความเป็นจริง ตัวผู้ประพันธ์ได้กล่าวกับข้าพเจ้าเองว่า *L'Espoir* เป็นหนังสือแนวใหม่เอี่ยมของเขา เขากล่าวกับข้าพเจ้าในขณะที่เขียนงานชิ้นนี้ว่าเป็นเพราะ “เป็นครั้งแรกที่เขาได้ข้อมูลมากมายจนไม่สามารถนำมาใช้ได้หมด”

กลับสู่มาตุภูมิในสงครามโลกครั้งที่สอง

อังเดร มาลโรซ์ ต้องเดินทางจากสเปน ภายหลังจากที่พวกฟาสซิสต์ภายใต้การนำของฟรังโกได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาด อย่างไรก็ตาม การพ่ายแพ้ต่อฟาสซิสต์ไม่ได้หมายความว่าความตั้งใจอันแน่วแน่ที่จะต่อสู้กับฟาสซิสต์ของอังเดร มาลโรซ์ ต้องสลายไป ตรงกันข้ามความตั้งใจนี้กลับเด็ดขาดมากขึ้น เมื่อฟาสซิสต์ได้เข้าประชิดมาตุภูมิของตน

เมื่อกองทัพเยอรมันเริ่มการรุกรานโปแลนด์ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2482 นั้น มาลโรซ์ กำลังพักผ่อนอยู่ที่เมืองแกร์ซี (Quercy) ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของฝรั่งเศส ข่าวคราวของการเปิดฉากสงครามของเยอรมันครั้งนี้ ก่อความสนใจให้กับอังเดร มาลโรซ์ อย่างยิ่งยวด หลังจากได้ข่าวแล้วในบ่ายวันนั้นเอง อังเดร มาลโรซ์ ก็ออกเดินทางไปทีเมือง โบลิเยอ ชูร์ ดอร์ดอญ (Beaulieu-sur-Dordogne) ทันที ที่เมืองนี้เขาได้อ่านพบใบประกาศรับอาสาสมัครเพื่อไปรบในนามกองทัพฝรั่งเศส จากนั้นเขาก็รีบมุ่งตรงไปที่ปารีส เพื่อขอเป็นอาสาสมัครในกองทัพฝรั่งเศส เราจะเห็นได้ว่า อังเดร มาลโรซ์ ได้กลับสู่มาตุภูมิ และรบเพื่อมาตุภูมิในที่สุดเมื่ออายุได้ถึงสี่สิบปี ภายหลังจากที่ได้ใช้ชีวิตในการต่อสู้ต่างแดนมาเป็นเวลานาน กระนั้นก็ตามเราก็ไม่อาจกล่าวได้ว่า อังเดร มาลโรซ์ ไร้ซึ่ง

วิญญานชาตินิยมโดยสิ้นเชิง ในแง่นี้เราจะยืนยันได้จากกา
สนทนาระหว่างเขากับ जानิน มอสซุส ผู้ศึกษาชีวประวัติของ
เขากับลัทธินิโกลิสต์ เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2511 มัล
โรซ์ได้กล่าวในตอนหนึ่งว่า “ภาพชีวิตที่มีอิทธิพลประทับใจใน
วัยเด็กนั้น ไม่สามารถจะลบเลือนไปได้”¹³

ภาพที่ประทับใจอันหนึ่งในวัยเรียนของเขานั้นก็คือภาพ
การปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส ในปี พ.ศ. 2332 ข้อสันนิษฐานนี้
คงจะพอรับฟังได้พอสมควรถ้าจะพิจารณาจากคำพูดเขาที่ว่า
“ชาตินั้นคงจะถือกำเนิดมาพร้อมกับการปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศส”¹⁴
และต่อมาในบทนำหนังสือชีวประวัติของแซนต์จัสต์ (Saint Just)
นักชาตินิยมคนสำคัญคนหนึ่งในประวัติศาสตร์ฝรั่งเศสตอนปฏิ
วัติครั้งใหญ่ อังเดร มัลโรซ์ ก็ได้เขียนสรุป “ชาติ” ไว้ว่า
“ชาตินั้นเปรียบประดุจราชินีองค์เดียว”¹⁵

เมื่ออังเดร มัลโรซ์ มีวิญญานรักชาติเสมอมาเช่นนี้
เมื่อสงครามระเบิดขึ้นในเดือนกันยายน พ.ศ. 2482 เขาจึงได้
พยายามที่จะมีส่วนเข้าป้องกันฝรั่งเศสด้วย ในขั้นแรกเขาได้ยื่น

¹³Janine Mossuz, *André Malraux et le gaullisme*, Armand
Colin, Paris, 1970, p. 262.

¹⁴*Nouvelle Frontière*, no. 5, 5 janvier 1964, p. 2.

¹⁵Albert Ollivier, *Saint-Just et la force des choses*,
Gallimard, 1954, p. 12.

ความจำนงเพื่อเป็นอาสาสมัครในกองทัพอากาศ แต่ปรากฏว่าไม่สำเร็จเพราะขาดคุณสมบัติและความรู้ทางด้านนี้ อนึ่ง อังเดร มาลโรซ์เห็นว่าสงครามครั้งนี้คงจะเป็นสงครามภาคพื้นดินอย่างมากด้วย ก็เลยพยายามอีกหนโดยไปยื่นความจำนงขอเป็นอาสาสมัครในกองทัพบก ซึ่งคราวนี้ก็สำเร็จ อังเดร มาลโรซ์ ใช้เวลา 9 เดือนในการเข้าฝึกหัดรบในกองทัพ และในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2483 จึงได้มีโอกาสเข้าสู่สนามรบในหน่วยรถถัง ซึ่งจะต้องเคลื่อนผ่านแคว้นฟลองดร์ (Flandres) ไปสู่ที่ตั้งของพวกเยอรมัน ผลจากการรบครั้งนี้คือตัวเขาถูกศัตรูจับได้และถูกจับส่งไปที่ค่ายกักกันเมืองซองส์ (Sens) ในเดือนมิถุนายน แต่เขายอมรับการกักกันที่นั่นได้ไม่นาน ปรากฏว่าในเดือนพฤศจิกายน เขาก็สามารถหนีออกมาสู่อิสระภาพได้สำเร็จพร้อมกับพระองค์หนึ่ง ซึ่งต่อมาได้เป็นเจ้าอาวาสอยู่ที่เมืองแวร์์กอร์ส ซึ่งเหตุการณ์ตอนนั้น เราสามารถจะอ่านได้ในบันทึกความทรงจำเล่มแรกของเขา

เมื่ออังเดร มาลโรซ์ กลับมาสู่อิสระภาพนั้น เขาตั้งใจไว้ว่าจะเดินทางไปที่ลอนดอน เขาได้เขียนจดหมายฉบับหนึ่งส่งไปให้นายพลเดอโกล ซึ่งอยู่ในอังกฤษตอนนั้น แต่ปรากฏว่าเขาไม่ได้รับคำตอบเลย เขาก็เลยอยู่ในฝรั่งเศสต่อไป ปรากฏ

ว่าตอนปี พ.ศ. 2484 อังเดร มาลโรซ์ คงใช้ชีวิตสงบอยู่กับครอบครัวของเขา คือ โจแซต โคลติส ภรรยาคนที่สองของเขา และลูกชาย ในระหว่างนี้เขาก็ใช้เวลาทุ่มเทให้กับการเขียนนวนิยายของเขา ซึ่งจะปรากฏออกมาภายใต้ชื่อว่า *Les Noyers de l'Altenburg* ซึ่งเป็นผลงานที่หนักไปทางด้านความคิด และปรัชญามากกว่าจะเป็นนวนิยายเพื่อความบันเทิง

ส่วนสถานการณ์ทางด้านสงครามนั้นจะเห็นได้ว่า เมื่อต้นปี พ.ศ. 2484 ขบวนการ “ฝรั่งเศสเสรี” (*La France Libre*) ภายใต้การนำของนายพล เดอโกล ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก ต่อมาในปลายปีเดียวกันนี้ อเมริกาได้เข้าร่วมกับฝ่ายพันธมิตร หลังเหตุการณ์ที่เพิร์ลฮาร์เบอร์ และตั้งแต่เริ่มปี พ.ศ. 2485 เป็นต้นมา กองทัพของฝ่ายอักษะก็อ่อนกำลังลงทุกที ที่สตาลิน-กราด รัสเซียได้รับชนะเยอรมันโดยเด็ดขาด ส่วนตัวของอังเดร มาลโรซ์เองนั้น ก็ไม่ปรากฏว่าเขาได้มีกิจกรรมอะไรเป็นพิเศษ ในปีรุ่งขึ้น คือ พ.ศ. 2486 อังเดร มาลโรซ์ ก็ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับครอบครัวของเขา เพราะโจแซต โคลติส ได้ให้กำเนิดบุตรชายคนที่สองแก่เขาในปีนั้นเอง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2487 เราถึงได้พบ อังเดร มาลโรซ์ กลับมามีบทบาทอีกครั้งหนึ่งในการตั้งหน่วยรบอัลซาส-ลอร์เรนขึ้นมา

อังเดร มาลโรซ์ และหน่วยรบอัลซาส-ลอร์เรน

ประมาณปลายเดือนมีนาคม พ.ศ. 2487 อังเดร มาลโรซ์ ได้ออกเดินทางอย่างเงียบ ๆ จากแซงต์ ซามองต์มุ่งสู่ หุบเขา ลา ดอร์ดอญ ซึ่งเป็นหลักแหล่งปฏิบัติการใต้ดินของพวกฝรั่งเศสเสรี ส่วนโจแซต โคลติสและลูกชายทั้งสองของเขาได้เดินทางติดตามเขามาในภายหลัง ตอนนี อังเดร มาลโรซ์ ได้รับฉายาเป็นพันเอก แบร์เฌ ซึ่งเป็นชื่อตัวละครตัวหนึ่งของเขาในนิยายเรื่อง *Les Noyers de l'Altenburg* (เขียนเมื่อ พ.ศ. 2486) เขาได้เป็นผู้นำของหน่วย F.P.I. (Les Forces Françaises de l'Intérieur) ที่ปฏิบัติการในเมืองโลด์ ลา ดอร์ดอญ และลา กอร์แรช และในระหว่างนี้เองที่นักประพันธ์ของเราได้สามารถทำความเข้าใจจนเป็นที่ชื่นชอบของสหายร่วมรบทั้งหลายในขบวนการฝรั่งเศสเสรี

ต่อมาในวันที่ 7 มิถุนายน ปีเดียวกัน กองทหารอาสาไรซ์ของพวกเยอรมันบุกมาถึงเมือง กาออสต์ แล้วเดินทางมาถึง ลา ดอร์ดอญ และซุชยัค (Souillac) พวกฝรั่งเศสเสรี และพวก F.P.I. ทั้งหมดประมาณพันห้าร้อยคนต้องร่วมกันต่อต้านกองทัพเยอรมันนี้ไม่ไห้สามารถรุกคืบหน้าต่อไปอีก ปราบกฏว่าในการรบครั้งนี้ อังเดร มาลโรซ์ ได้รับบาดเจ็บในการรบที่

เมือง โลต์ และถูกจับมาขังที่คุกแซงต์-มิเชล ที่เมืองตูลูส คราวนี้เขาไม่สามารถแหกคุกออกไปได้ เลยต้องถูกจองจำอยู่จนกระทั่งเมืองตูลูสได้รับการปลดปล่อยโดยฝ่ายพันธมิตรเอง ในบันทึกประวัติชีวิต (*Antimémoires*) เล่มแรก อังเดร มาลโรซ์ ได้เขียนเล่าอย่างละเอียดถึงขบวนการที่พวกเกสตาโปสอบสวนเขาหลังจากถูกจับกุมใหม่ ๆ นอกจากนี้เขายังได้เล่าถึงชีวิตในคุกแซงต์-มิเชล จนกระทั่งการเข้าปลดปล่อยนักโทษของเหล่าพันธมิตรในคุกแห่งนี้ด้วย¹⁶

หลังจากออกจากคุกแล้ว อังเดร มาลโรซ์ ก็ได้รับข่าวว่าพวกฝรั่งเศสเสรีที่มีรกรากจากแคว้นอัลซาส—ลอแรน กำลังจัดหน่วยรบของพวกเขาสืบ และตอนนั้นแบร์นาร์ด เมทซ กับบาดหลวงปีแยร์ บอคเกล กำลังเสาะหาผู้นำหน่วยรบที่ตั้งขึ้นนี้ ตอนนั้นพันเอกจากโกต์ ได้เสนอชื่อ อังเดร มาลโรซ์ให้แก่พวกอัลซาส—ลอแรน ปรากฏว่าเป็นที่พอใจของพวกนี้ แบร์นาร์ด เมทซ จึงได้เชิญอังเดร มาลโรซ์ เข้ารับตำแหน่งนี้ ซึ่งแน่นอนว่านักประพันธ์ของเราก็เฝ้าปากรับคำอย่างลึงโลดใจเป็นที่สุด เพราะตอนนี้มาตุภูมิได้กลายเป็นดาวประจำใจของเขาไปเสียแล้ว

เมื่อรับปากว่าจะเป็นผู้บัญชาการหน่วยรบอัลซาส—ลอ

¹⁶ *Antimémoires*, I, pp. 202–242.

แรนนั้น อังเดร มาลโรซ์ ได้ตั้งข้อแม้ไว้ว่า หน่วยรบนี้จะต้องเป็นอิสระแก่ตัวเอง และเรียกร้องให้ได้รับการแต่งตั้งเป็นทางการ ซึ่งข้อแม้เหล่านี้ได้รับการตกลงด้วยเป็นอย่างดี

ในหน่วยรบอัลซาส—ลอแรน ซึ่งอังเดร มาลโรซ์บังคับบัญชา นั้นแยกออกเป็นหมวดย่อยได้อีกสามหมวด คือ หมวดเมืองเมทซ์ สตราสบูร์ก และเมืองมุลุส ทุก ๆ คนในหน่วยรบเรียก อังเดร มาลโรซ์ โดยใช้นามของตัวเอกจากเรื่อง *Les Noyers de l' Altenburg* คือ พันเอกแบร์ฌे ปรากูว์ว่าผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชารักเขามาก เพราะเขาเป็นคนที่ให้ความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจลูกน้องเป็นอย่างดี ทุก ๆ คนเป็นเสมือนเพื่อนของเขา เมื่อมีโอกาสเขาก็จะไต่ถามถึงทุกข์สุขและข่าวคราวจากทางบ้านของทหารทั้งหลาย ในด้านเกี่ยวกับหน่วยรบ เขามีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะฝึกฝนให้ทหารในหน่วยรบมีประสิทธิภาพและเตรียมพร้อมอยู่เสมอ ปีแยร์ กาลองด์ ได้กล่าวว่า “การจัดหน่วยรบของเขาว่าเปรียบได้กับการจัดกองทัพแดงของทรอตสกี”¹⁷

เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2487 หน่วยรบของอังเดร มาลโรซ์ ซึ่งอยู่ที่ตำบลฟรัวเดอกองซ ได้เข้าประจัญ

¹⁷Pierre Galante, *Malraux avec le concours d' Yves Salgues*, Presses de la Cité, Plon et Paris—Match, 1971, pp. 201—202.

หน้ากับทหารเยอรมัน ปรากฏว่าหน่วยรบ อัลซาส—ลอแรน อยู่ในท่าเลที่เสียเปรียบกว่าทหารเยอรมันมาก เพราะพวกทหารเยอรมันมีหลุมหลบซ่อนตัวอย่างดีอยู่ในป่าบนภูเขาบัสส์—เลอ—แปรงซ์ แม้จะอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบแต่ อังเดร มาลโรซ์ก็คงมีจิตใจกล้าหาญเด็ดเดี่ยวที่จะนำหน่วยรบของเขาอยู่เสมอ ปีแยร์ กาลองต์ กล่าวว่า เขาอยู่ในแนวหน้าทุกครั้งระหว่างการรบ โดยไม่หวาดหวั่นต่อกระสุนปืนของข้าศึกเลย

หน่วยรบอัลซาส—ลอแรน ประสบความพ่ายแพ้อย่างยับเยินต่อทหารเยอรมัน วันที่ 7 ตุลาคมเป็นวันสุดท้ายที่หน่วยรบต้องสูญเสียทำเลสุดท้ายของตน และในวันที่ 10 เดือนเดียวกันก็ต้องถอยร่นมาตั้งหลักใหม่ที่เมืองเรอมีร์มองด์ แต่ต่อมาวันที่ 23 พฤศจิกายน นายพลเลอแคลร์ และทหารอเมริกันก็สามารถเข้ายึดเมืองสตราสบูร์กคืนมาได้จากพวกเยอรมันอย่างรวดเร็ว โดยที่ฝ่ายเยอรมันไม่ทันเตรียมตั้งรับทัน หลังชัยชนะของกองทัพพันธมิตรครั้งนี้ก็มีการเดินพาเหรดเฉลิมฉลองชัยชนะกันในเมืองสตราสบูร์ก ปรากฏว่าหน่วยรบอัลซาส—ลอแรน เป็นหน่วยรบแรกของกองทัพฝรั่งเศสที่ได้เดินกลับสู่เมืองสตราสบูร์กอย่างสง่าผ่าเผย ในระหว่างชัยชนะครั้งนี้อังเดร มาลโรซ์ กลับต้องสูญเสียใจแชต โคลติสไปอย่างไม่มีวันกลับ ในอุบัติเหตุทางรถไฟ

หน่วยรบอัลซาส—ลอแรน อยู่อารักขาเมืองสตราสบูร์ก ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2487 จนกระทั่งเดือนมกราคม พ.ศ. 2488 และต่อมาเมื่อกองทหาร D.I.C. ที่ 9 เข้ามาประจำการในเมืองแทนแล้ว หน่วยรบอัลซาส—ลอแรนก็สลายตัวลง

สำหรับตัวเอง เดอ มาลโรซ์ เองนั้นก็ได้เดินทางมาเข้าร่วมประชุมกับขบวนการปลดปล่อยแห่งชาติราวปลายเดือนมกราคม พ.ศ. 2488 และต่อมาเมื่อวันที่ 20 เมษายนปีเดียวกัน ก็ได้เข้ารับอิสริยาภรณ์ที่เมืองสตูตการ์ทภายหลังจากที่ฝ่ายพันธมิตรเข้ายึดเมืองนี้ได้ สำหรับตัวเขา สงครามโลกครั้งที่สองก็ได้ยุติลงตอนนั้น

สงครามในปี พ.ศ. 2482—2488 หรือสงครามโลกครั้งที่สองไม่ใช่เป็นสงครามระหว่างชนชั้น แต่เป็นสงครามต่อต้านจักรวรรดินิยมที่เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อมนุษยชาติ และเป็นสงครามต่อต้านลัทธิถือผิว สำหรับ อังเดร มาลโรซ์ สงครามครั้งนี้ยังมีความหมายกว่านั้น เพราะเป็นการเดินทางกลับมาสู่มาตุภูมิของเขาด้วยการทำงานกับฝรั่งเศสเสรีทำให้เขากลับมาสู่ความรักในมาตุภูมิ และเป็นวิวัฒนาการตอนสำคัญที่อธิบายว่าทำไมเขาจึงได้เข้ามาอยู่เคียงข้างนายพลเดอโกลในเวลาต่อไป หลังจากเหตุการณ์ครั้งนี้

บทที่ 6

อังเดร มาลโรซ์ กับ โกลลิสม์

ความผูกพันที่อังเดร มาลโรซ์ มีต่อนายพลเดอโกลนั้น สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่ฝรั่งเศสถูกเยอรมันรุกราน และ จากความนิยมชมชื่นของนักเขียนที่มีต่อนายพลเดอโกล และ แท้ที่จริงแล้ว เราอาจกล่าวได้ว่าเป็นความผูกพันที่สืบเนื่องมาจากอุดมคติส่วนตัวของอังเดร มาลโรซ์ เอง เพราะเขาเป็นคนที่มีความรู้สึกชาตินิยมอย่างมาก ถึงแม้ว่าเขาจะเคยเขียนผลงาน ที่แสดงถึงความเชื่อในการต่อสู้และภราดรภาพของมวลมนุษย์ โดยไม่จำกัดชาติ ศาสนามาแล้วก็ตาม นายพลเดอโกลนั้นเป็น ผู้นำฝรั่งเศสให้พ้นจากการยึดครองของเยอรมัน เป็นผู้มีวาทศิลป์ในการกล่าวคำปราศรัยเรียกร้องให้เกิดความรักชาติ และความสามัคคี อังเดร มาลโรซ์ จึงเกิดความนิยมในรัฐบุรุษ ท่านนี้อย่างสูง

อันที่จริง แม้แต่ในหนังสือเล่มแรกที่เขาเขียน อังเดร มาลโรซ์ ก็เคยกล่าวถึงความรู้สึกผูกพันต่อชาติฝรั่งเศสไว้บ้าง แล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2469 ในหนังสือเรื่อง *La Tentation*

de l' Occident ตัวละครชาวฝรั่งเศสได้เขียนเล่าในจดหมายถึงเพื่อนชาวจีน ถึงความรู้สึกที่ตื้นตันที่เขาได้กลับมาพบ “อากาศเย็นและหมอกยามเช้าที่สถานีรถไฟโอสแตร์ลิทซ์” กล่าวถึง “กลิ่นขนมปัง” ของฝรั่งเศสที่บอยนำมาเสิร์ฟขณะรับประทานอาหาร ด้วยเหตุนี้การที่ อังเดร มาลโรซ์ หันมามีบทบาทในประเทศฝรั่งเศสร่วมกับนายพลเดอโกลหลังสงครามโลกนั้น จึงมิใช่เป็นเรื่องที่ผิดความคาดหมายจนเกินไป เพราะที่แท้จริงแล้วเขามีวิญญูญาณเป็นคนฝรั่งเศสอยู่มีใช้น้อย เมื่อประเทศชาติอยู่ในยามคับขันเขาก็พร้อมเสมอที่จะอุทิศแรงใจและกายเพื่อช่วยประเทศชาติ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 เปิดฉากรบขึ้นในประเทศฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2482 นั้น อังเดร มาลโรซ์เขียนไว้ว่า “ยามประเทศฝรั่งเศสมีสงคราม เราก็คต้องร่วมทำสงครามกับประเทศชาติ”

แต่อย่างไรก็ตาม ตลอดเวลาที่ อังเดร มาลโรซ์ มีบทบาทในการต่อสู้กับเยอรมัน มาจนถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองนั้น เขาไม่เคยมีโอกาสดำเนินการร่วมกับนายพลเดอโกลเป็นการส่วนตัวเลย เมื่ออังเดร มาลโรซ์ บังคับบัญชาหน่วยรบอัลซาส—ลอเรน นั้นนับว่าเขาได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ของกลุ่มฝรั่งเศสเสรี ซึ่งมีนายพลเดอโกลเป็นผู้นำ แต่ปรากฏว่าบุคคลทั้งสองก็ยังไม่เคยทำความรู้จักกันเลย แม้ว่า

ต่อมาเมื่อมีการเฉลิมฉลองชัยชนะของพวกฝรั่งเศสที่เมืองสตราสบูร์ก ในวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2488 นายพลเดอโกลได้เดินทางมาร่วมพิธีด้วย และแม้ว่าอังเดร มาลโรซ์ จะอยู่ในพิธีด้วย แต่เขายังไม่มีโอกาสได้ทำความรู้จักกันกับนายพลเดอโกลอยู่ดี

จากบันทึกความทรงจำเล่มแรกของเขา เขาได้กล่าวว่าในเดือนถัดมาหลังจากสงครามยุติ คือ ในวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2488 นั้นเอง ขณะที่เขาพำนักอยู่ที่บ้าน ณ กรุงปารีสเวลานั้นเป็นเวลาพลบค่ำแล้ว ได้มีรถยนต์ทหารมาจอดที่บ้านเขาและบุคคลที่ลงมาจากรถนั้นได้กล่าวกับเขาทันทีที่พบกับเขาที่ประตูบ้านว่า “นายพลเดอโกล ขอถามคุณในนามประเทศฝรั่งเศสว่า คุณเต็มใจจะช่วยเหลือเขาไหม” อังเดร มาลโรซ์ตอบอย่างไม่ลังเลว่า “ไม่มีปัญหาอย่างแน่นอน” เขากล่าวต่อไปอีกว่า “ข้าพเจ้ารู้สึกประหลาดใจ แต่ก็ไม่มากนัก ข้าพเจ้ามีแนวโน้มที่เชื่อว่า ข้าพเจ้าเป็นคนที่มิประโยชน์”

อังเดร มาลโรซ์ ได้เล่าถึงการเข้าพบปะสนทนาครั้งแรกของเขากับนายพลเดอโกลไว้อย่างละเอียดในบันทึกความจำเล่มแรกของเขา การพบปะสนทนาครั้งนั้นมีขึ้นที่กระทรวงกลาโหม เรื่องราวส่วนใหญ่ที่บุคคลทั้งสองสนทนากันก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การต่อสู้ของบุคคลสำคัญ ๆ เช่น ออช

เคลมมองโซ นโปเล옹 มิราโบ และริเชอลิเยอร์ จากบันทึกนั้น จะเห็นได้ว่าสิ่งที่บุคคลทั้งสองให้ความสนใจคือ ประวัติศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศสและประวัติศาสตร์โลก รวมทั้งความเคลื่อนไหวกระแสความคิดทางการเมืองที่สำคัญ ๆ ตัวอย่างเช่น การถกเถียงถึงเรื่องลัทธิคอมมิวนิสต์และลัทธิเสรีนิยม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญในการสนทนาครั้งนี้ไม่ได้อยู่ในหัวข้อที่เกี่ยวกับอดีต หากแต่เป็นการปรึกษาหารือกันถึงอนาคตของประเทศหลังสงคราม ดังคำที่นายพลเดอโกลกล่าวไว้ “ข้าพเจ้าได้สร้างสาธารณรัฐขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งแต่สาธารณรัฐนี้จะต้องสามารถฟื้นฟูประเทศฝรั่งเศสขึ้นมาด้วย”¹

การเข้าพบปะสนทนากับนายพลเดอโกลครั้งนี้มีความหมายมากในชีวิตของอังเดร มาลโรซ์ นับเป็นจุดที่เขาหันกลับมาสู่ความรู้สึกชาตินิยมอย่างแรงกล้า ดังจะเห็นได้จากคำพูดของเขาที่กล่าวกับนายพลเดอโกลในตอนหนึ่งของการสนทนาว่า “ข้าพเจ้าได้แต่งงานแล้วกับประเทศฝรั่งเศส” หลังจากการพบนายพลเดอโกล ครั้งนี้ไม่นาน อังเดร มาลโรซ์ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาทางเทคนิคของคณะรัฐมนตรี อันมีนายพลเดอโกลเป็นผู้นำ อังเดร มาลโรซ์ ได้เข้ารับตำแหน่งนี้เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2488

¹ *Antimémoires*, pp. 122—123.

ชีวิตบนเวทีการเมืองของ อังเดร มาลโรซ์ ได้เริ่มขึ้นแล้ว ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2488 นายพลเดอโกลสามารถจัดตั้งรัฐบาลสหพรรคขึ้นได้โดยรวมพรรคการเมืองสามพรรคขึ้นมา คือ พรรคคริสเตียนเดโมแครต (M.R.F.) พรรคสังคมนิยม (S.F.I.O.) และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งฝรั่งเศส (P.C.F.) ในครั้งนี้ อังเดร มาลโรซ์ ได้รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีแถลงข่าวปรากฏว่ารัฐบาลสหพรรคภายใต้การนำของนายพลเดอโกลทำงานอยู่ได้ไม่ถึงสามเดือน กล่าวคือในวันอาทิตย์ที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2489 นายพลเดอโกลก็ประกาศลาออกต่อหน้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพราะทนต่อการแสวงหาผลประโยชน์เข้าตนของบรรดานักการเมืองทั้งหลายไม่ไหว เขาแถลงว่า “นักการเมืองที่กระหายอำนาจ และเมามายอยู่กับความหลงผิดของตนเหล่านี้เป็นตัวการนำประเทศฝรั่งเศสไปรับใช้ผลประโยชน์ส่วนตน เขาเหล่านี้ควรที่จะต้องรับใช้ประเทศฝรั่งเศส แต่ทว่าเขากลับนำประเทศฝรั่งเศสไปรับใช้ตนเอง”²

ในครั้งนี้ อังเดร มาลโรซ์ ได้ลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีตามนายพลเดอโกลด้วย สำหรับผู้ที่เข้าดำรงตำแหน่งหัว

²Pierre Galante, op. cit., p. 225.

หน้าคณะรัฐบาลแทนนายพลเดอโกล คือ เฟลิกซ์ กูแอง จากพรรค S.F.I.O. และในปีต่อมาปรากฏว่า แวงซองต์ ออริยอล จากพรรค S.F.I.O. ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดี ในระยะเวลาเหล่านี้ อังเดอ มาลโรซ์ใช้ชีวิตอย่างสงบอยู่ที่บ้าน เขายธิบายกาขึ้นมามากครั้งหนึ่ง เพื่อเขียนหนังสือเกี่ยวกับศิลปะ ซึ่งเขาได้เริ่มและทิ้งค้างไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 ภายได้ชื่อเรื่องว่า *La Psychologie de l'Art* นอกจากนี้เขายังได้ตีพิมพ์ผลงานของเขามากมาย เช่น *N'était-ce donc que cela ?* (เขียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2486) *Esquisse d'une psychologie du cinéma* และ *Scènes choisies* ซึ่งเป็นการรวบรวมบทสำคัญๆ จากนวนิยายของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากเรื่อง *L'Espoir* และบทนำของเรื่อง *Le Temps du Mépris* บางตอนจาก *L'Esquisse d'une psychologie du cinéma* รวมทั้งบทความที่เขาเขียนเกี่ยวกับนักเขียนฝรั่งเศสชื่อ ลาโคลส์

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่อังเดร มาลโรซ์ ทุ่มเทศวิตช่วงนี้ให้กับงานทางอักษรศาสตร์นั้น มีผู้ตั้งข้อสันนิษฐานหลายคนว่า เขาไม่ได้ละทิ้งการเมืองไปโดยสิ้นเชิง โคลด โมริยก์ ได้บันทึกไว้เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2489 ว่า อังเดร มาลโรซ์ คงจะมีบทบาทอย่างลับๆ ในการที่จะชักนำนายพล

เดอโกล กลับคืนสู่เวทีการเมือง³ ในการนี้องเดร มาลโรซ์ ได้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญคนหนึ่งในการ “คณะกรรมการศึกษาเพื่อการกลับมาของนายพลเดอโกล”⁴ ซึ่งประกอบไปด้วยปัญญาชนผู้นิยมเดอโกล เช่น เรย์มอนด์ อารอง จากซ์ ชูส์แตล และมิเชล เดอเบร นอกจากนี้เขายังได้พบปะเสมอกับโกลลิสต์ระดับผู้นำ เช่น กาสตอง ปาลูสกี คริสตียอง ฟุเชต์, จากซ์ ชาบอง เดลมาส์, โรเซ เฟร์รี, ฟอกการ์ด, จอร์จ ปอมปีดู เป้าหมายร่วมกันของบุคคลเหล่านี้คือการจัดตั้ง “สมัชชาประชาชนฝรั่งเศส” (Rassemblement du Peuple Français หรือ R.P.F.) ขึ้นโดยด่วนที่สุด โดยจะเชิญนายพลเดอโกลมาเป็นหัวหน้า

ในที่สุดเมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2490 นายพลเดอโกลก็ได้ประกาศตั้ง “สมัชชาประชาชนฝรั่งเศส” ขึ้นที่เมืองสตราสบูร์ก นับเป็นสมัชชาที่มีแนวโน้มชาตินิยมในอันที่จะฟื้นฟูประเทศฝรั่งเศส ในตอนหนึ่งของสุนทรพจน์นายพลเดอโกล กล่าวว่า “ถึงเวลาแล้วที่ชาวฝรั่งเศสชาย หญิง...จะรวมกัน...ถึงเวลาแล้วที่สมัชชาประชาชนฝรั่งเศสจักเป็นรูปเป็น

³Claude Mauriac, *Un autre de Gaulle*, Hachette, Paris, 1970, p. 170.

⁴Comité d'études pour le retour du général de Gaulle.

ร่าง และก่อตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการเคลื่อนไหวภายใต้ขอบเขตกฎหมาย และนำความพยายามในอันที่จะทำให้ทัศนคติอันแตกต่างมากหลายไปสู่เป้าหมายอันเดียวกันเป็นผลสำเร็จ รวมทั้งทำการปฏิรูปอย่างแท้จริง บัดนี้ถึงเวลาแล้วที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสภายใต้ข้อตกลงในแนวทางปฏิบัติและปณิธานอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้สร้างประเทศฝรั่งเศสใหม่ขึ้น⁵

เมื่อสมพันธมิตรประชาชนฝรั่งเศสได้ก่อตั้งเป็นรูปร่างขึ้นเช่นนี้ ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะประชาสัมพันธ์เพื่อเรียกร้องความสนใจ ในการนี้ อังเดร มาลโรซ์ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ เมื่อเข้ารับตำแหน่งนี้ อังเดร มาลโรซ์ มีโครงการที่จะประชาสัมพันธ์ให้ชาวฝรั่งเศสได้รับรู้ถึงผลงานของรัฐบาลนายพลเดอโกลและให้ทราบถึงแนวนโยบายฟื้นฟูและพัฒนาประเทศฝรั่งเศส ด้วยเหตุนี้เขาจึงจำเป็นต้องทำการศึกษากลวิธีทางจิตวิทยาของการประชาสัมพันธ์อยู่น้อยทีเดียว อันที่จริงตัวเขาเองมีความสนใจงานด้านนี้มาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2490 อันเป็นปีที่เขารับหน้าที่นี้เสียอีก เมื่อปี พ.ศ. 2471 ตัวละครเอกในนวนิยายเรื่อง *Les Conquérants* มีนามว่า การิน ก็ทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของพวกบอลเชวิคที่ฮ่องกง ต่อมาในปี พ.ศ. 2486 ในนวนิยาย

⁵In Jean Lacoutue, op. cit., p. 415.

เรื่อง *Les Noyers de l'Altenburg* นั้น แวงซองต์ แบร์ฌเฌ พระเอกของเรื่องก็เป็นผู้คุมงานด้านประชาสัมพันธ์ของพวกเยอรมันในตุรกี

อังเดร มาลโรซ์ เล็งเห็นว่าการประชาสัมพันธ์จะก่อให้เกิดผลดีแก่พวกโกลลิสต์ได้นั้น สิ่งหนึ่งที่สำคัญที่จำเป็นก็คือต้องอบรมพวกนักพูดเพื่อหาเสียงให้พรรคด้วย ในการอบรมเจ้าหน้าที่สมาพันธ์ประชาชนฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 13—14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492 อังเดร มาลโรซ์ ได้กล่าวว่า บุคคลที่จะอภิปรายหาเสียงให้พรรคจำเป็นจะต้องรู้ถึงกลวิธีการพูด ทั้งในด้านการจัดรูปแบบการพูดและเนื้อหา จะต้องรู้จักการอภิปรายชักนำและจูงใจผู้ฟัง จะต้องรู้ว่าจุดแข็งในการอภิปรายของตนนั้นอยู่ตรงไหน จะต้องทราบว่าควรเปิดการอภิปรายเมื่อใดและอย่างไร

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการเผยแพร่อุดมการณ์โกลลิสต์ และเพื่อสนับสนุนนโยบายของนายพลเดอโกล ทางคณะกรรมการประชาสัมพันธ์ของสมาพันธ์ประชาชนฝรั่งเศสได้ออกหนังสือพิมพ์ของค่ายโกลลิสต์หลายฉบับเช่น *L'Étincelle*, *Le Rassemblement* และ *Liberté de l'esprit* แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับความนิยมมากดังที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

ในตอนที่ยังเดอ มาลโรซ์ ทุ่มเหตุเป็นชีวิตจิตใจให้
กับงานสมาพันธ์ประชาชนฝรั่งเศสนี้เอง เขาได้ประกาศตนว่า
“เมื่อก่อนนี้ เราเรียกตนเองว่าคอมมิวนิสต์ ตั้งแต่บัดนี้เป็น
ต้นไป เราจะเรียกตนเองว่า R. P. F.” จากคำพูดอันนี้เอง
ที่เราเห็นว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ
ในวิวัฒนาการของอังเดร มาลโรซ์ เพราะแท้ที่จริงแล้ว สิ่งที่
สมาพันธ์ประชาชนฝรั่งเศสกำลังดำเนินการยืนยันอยู่ก็คือ การ
จุดเชื้อต่อต้านคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นนโยบายของนายพลเดอโกล

การถกเถียงเกี่ยวกับวิวัฒนาการของ อังเดร มาลโรซ์
ตอนนี้เป็นไปอย่างกว้างขวางและแตกต่างกันไปตามแนวความ
คิดและการเมืองแต่ละฝ่าย การเปลี่ยนแปลงในทัศนคติของนัก
เขียนจากชาวเป็นดำเช่นนี้ ย่อมก่อให้เกิดความประหลาดใจ
อย่างมหันต์แน่นอน เป็นไปได้อย่างไรที่ อังเดร มาลโรซ์
ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นนักเขียน “ฝ่ายซ้าย” ซึ่งเคยเข้าร่วมกับบรรดา
ผู้นำของคอมมิวนิสต์และมาร์กซิสต์จะมาเบนเข็มทิศจากเหนือ
ไปได้อย่างฉับพลันเช่นนี้ จากอินโดจีนสู่สเปนและสู่มาตุภูมิใน
พ.ศ. 2488 เขาได้ยืนหยัดเคียงข้างกรรมกรและชาวนามา
ตลอด และไม่เคยพลาดเลยที่จะพรรณานายกย่องการปฏิวัติของ
คนเหล่านี้ อดีตที่ผ่านมัลวันแต่แนะทางให้เห็นถึงความเข้าอก
เข้าใจของเขาในสังขารของสังคม เสียงวิพากษ์วิจารณ์มีมาก

ขึ้นทุกวันนี้จนครั้งหนึ่งโรเซ่ สเตฟาน ถึงกับถามเขาว่าเป็นมาร์กซิสต์หรือเปล่า อังเดร มาลโรซ์ก็ตอบทันทีว่า “ถ้าพูดตามแนวทางการปรัชญาแล้ว ข้าพเจ้าไม่ได้เป็นมาร์กซิสต์เลย”⁶ ถ้าจะขยายความคำพูดนี้ให้ชัดขึ้นก็เห็นจะต้องยกตัวอย่างลักษณะการมอง “สภาพมนุษย์” ของอังเดร มาลโรซ์ และพวกมาร์กซิสต์ ซึ่ง โคลด เดลมาส ได้สาธยายไว้ในบทความของเขา ชื่อ *André Malraux et le communisme* ว่า ดังนี้

“ในทัศนะของพวกมาร์กซิสต์ ความทุกข์ยากของมนุษย์สามารถจะอธิบายได้ด้วยการกดขี่ของอำนาจต่าง ๆ ทางธรรมชาติและสังคมต่อมนุษย์ ในทางตรงข้าม มาลโรซ์ ไม่เชื่อในอรรถาธิบายทางสังคมวิทยาอย่างเดียว...สำหรับเขา ‘สภาพมนุษย์’ ไม่ใช่เป็นเพียงสภาพของสัตว์ทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เรียกร้องอิสรภาพ และความมีศักดิ์ศรีของตนเองในหมู่เพื่อนมนุษย์ ในท่ามกลางโลกซึ่งปฏิเสธอิสรภาพและความมีศักดิ์ศรีอันนี้ ‘สภาพมนุษย์’ จะหมายถึงสภาพของผู้มีชีวิตอันก่อปรด้วยจิตสำนึกและความไม่จริง ที่ต้องการเสาะหาความหมายให้แก่ชีวิตและความตายของเขาที่ต้องการอิสรภาพและความมีศักดิ์ศรีในโลก”⁷

⁶In *Age nouveau*, no. 79, février 1953, p. 53.

⁷Ibid.

โคลด เดลมาส ยังวิเคราะห์ต่อไปอีกว่า บรรดาตัวละครของอังเดร มาลโรซ์ ที่เรียกตนเองว่ามาร์กซิสต์นั้น แท้ที่จริงตัวละครเหล่านี้ไม่เคยคำนึงถึงทฤษฎีมาร์กซิสต์จริงๆ เลย และตัวอังเดร มาลโรซ์เองก็คัดค้านพวกคลั่งทฤษฎีอยู่เสมอมา นับเป็นการยากที่ตัวละครของ อังเดร มาลโรซ์ จะตกเป็นทาสของ “พรรค” เพราะการยอมเชื่อฟังกฎของพรรคก็คือการยอมรับชะตากรรมอันหลีกเลี่ยงไม่ได้ (*fatalité*) นั้นเอง⁸ ก็โอตัวละครเอกในนวนิยายเรื่อง *La Condition humaine* กล่าวว่่า “ลัทธิมาร์กซิสต์ กอปรไปด้วยชะตากรรมอันหลีกเลี่ยงไม่ได้ และการผลึกใสของแรงปณิธาน”⁹ แต่ทว่าสำหรับอังเดร มาลโรซ์ “ลัทธิมาร์กซิสต์ ไม่ใช่คำสอน แต่เป็นแรงปณิธานเพื่อชนชั้นกรรมากร และสหายของเขา”¹⁰

จะเห็นได้ว่าคำวิพากษ์วิจารณ์ของโคลด เดลมาส เป็นไปในทางแก้ต่างให้ อังเดร มาลโรซ์ เขาพยายามชี้ให้เห็นว่าการที่อังเดร มาลโรซ์กลายเป็นโกลลิสต์เมื่อปี พ.ศ. 2490 นั้นไม่ใช่เรื่องประหลาด เพราะอังเดร มาลโรซ์ ไม่เคยประกาศตนว่าเป็นมาร์กซิสต์หรือเข้าเป็นสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์ของฝรั่งเศส ตัวเขาเองได้บันทึกไว้ในตอนนั้นว่า นโยบายของ

⁸*La Condition humaine*, p. 289.

⁹*Ibid.*

¹⁰*Antimémoires*, p. 109.

พรรคคอมมิวนิสต์ ไม่ได้เป็นที่ยอมรับของคนฝรั่งเศสส่วนมาก ส่วนพรรคสังคมนิยมเขาก็เห็นว่าทำอะไรไม่เป็นชิ้นเป็นอัน พรรคฝ่ายขวาก็เหลือเพียงทราก และในขณะเดียวกันเขาก็ไม่มีศรัทธาในตัวแอร์ริโอดต์และพรรคราดิกาล (Radical)¹¹

อนึ่ง เมื่อครั้งอังเดร มาลโรซ์ หันเข้ามาร่วมงานกับ นายพลเดอโกลนั้น สิ่งที่เป็นแรงจูงใจอันสำคัญสำหรับเขาก็คือ ความเป็นชาตินิยม หาใช่ความรู้สึกต่อต้านคอมมิวนิสต์ไม่ เขายังรำลึกถึงสหราชอาณาจักรในสเปนของเขาอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากที่เขาบันทึกความทรงจำขณะที่เขาเดินทางกลับจาก ชายแดนผ่านมาทางแคว้นชองปาญ (Champagne) ในปี พ.ศ. 2488 ว่า

“ระหว่างการเดินทางกลับจากชายแดนของ ข้าพเจ้าโดยผ่านแคว้นชองปาญ (Champagne) ซึ่งปกคลุมไปด้วยหิมะ ข้าพเจ้ารำลึกถึงสหราชอาณาจักรในสเปนของข้าพเจ้า นึกถึงเรื่องราวการสร้างโซเวียต... กองทัพแดง ชาวนา คอมมิวนิสต์ ที่แคว้นกอร์แรซ ที่พร้อมเสมอที่จะต้อนรับพวกเรา แม้จะมีกองทัพ คอยจ้องอยู่”¹²

¹¹Ibid.

¹²In Jean Lacouture, op. cit., p. 199.

และจากบทความหนึ่งของปีแยร์ แอร์บาร์ท์ ผู้ซึ่งเคยเข้าร่วมรบกับองเดร มาลโรซ์ ในสงครามสเปนจนได้รับบาดเจ็บนั้น เราก็จะเห็นได้ว่า องเดร มาลโรซ์ในตอนที่เข้าร่วมรัฐบาลกับเดอโกลนั้น ยังคงเป็นคนของมวลชนอยู่ ปีแยร์ แอร์บาร์ท์ เขียนไว้ว่า

“มาลโรซ์ ยังคงเป็นคนที่ยึดรับใช้ในทุก ๆ สิ่งและทุก ๆ คน ..... ทุกแห่งที่มีการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมที่ต้องการผู้คุ้มกัน ทุกแห่งที่มีการต่อสู้อันงดงาม เราจะพบเขาอยู่ที่นั่นเป็นคนแรกที่พร้อมจะเข้ารับ..... เขาได้แสดงถึงความเป็นคนมีความสามารถหลายอย่างเสมอ ดูคล้ายกับวาเลรี.....ข้าพเจ้าไม่ประหลาดใจเลยที่พบว่าเขาได้รับหน้าที่สำคัญ ๆ ในรัฐบาลทุกวันนี้ เช่นเดียวกับที่เขาเคยเป็นผู้นำกองทัพ นักบิน นักถ่ายภาพยนตร์ หรือผู้นำปฏิวัติเมื่อวานนี้.....”¹³

อย่างไรก็ตาม ความเห็นของบุคคลเหล่านั้นก็ยังไม่สามารถลบล้างความสงสัยในบทบาทขององเดร มาลโรซ์ เมื่อคราวเป็นโฆษกของ R.P.F. ได้ เพราะในตอนนั้นเห็นได้ชัดว่าเขาไม่เพียงแต่จะละทิ้งพวกคอมมิวนิสต์เท่านั้น หากแต่ยังเป็นคนหนึ่งที่ต้องต้านและโจมตีพวกคอมมิวนิสต์อย่างแข็งขันอีกด้วย

¹³จากคำสัมภาษณ์ ของ Janine Mossuz, op. cit., p. 111.

เป็นที่น่าสังเกตตรงที่ว่าระหว่างปี พ.ศ. 2460 ถึงปี พ.ศ. 2490 นั้น อังเดร มาลโรซ์ ได้พบว่าลัทธิคอมมิวนิสต์ในรัสเซียได้มาถึงยุคเสื่อม และเขามีความรู้สึกต่อต้านอย่างรุนแรงต่อมาตรการการปราบปรามศัตรูของสตาลินทั้งในและนอกประเทศ และในแง่ที่เกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส อังเดร มาลโรซ์ ก็คิดว่าพรรคนี้ได้รับนโยบายโดยตรงจากรัสเซีย และข้อสำคัญก็คือปฏิบัติการก่อวินาศกรรมของพวกคอมมิวนิสต์ทุกครั้ง เมื่อมีการปราศรัยหรือการพบปะของพวกโกลลิสต์นั้นน่าจะความไม่พอใจให้แก่เขาเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง อุปนิสัยส่วนตัวของนักเขียนผู้นี้ก็มีลักษณะโรแมนติก และเป็นปัจเจกชนนิยมอยู่มาก ดังนั้นเขาจึงมีแนวโน้มที่จะชอบแสดงออกเป็นเอกเทศมากกว่า จะมีบทบาทในนามของพรรคใดพรรคหนึ่ง โอกาสที่เขาจะแสดงผลงานภายในทีมงานของนายพลเดอโกลนั้นน้อยกว่าการที่จะเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส ซึ่งมีนโยบายและวินัยพรรคที่ไม่เอื้อต่อพวกปัจเจกชนนิยม และโดยเนื้อแท้แล้ว อังเดร มาลโรซ์เองก็มีความเป็นเสรีนิยมมากกว่าที่จะเป็นคอมมิวนิสต์ วรรณกรรมหลายเรื่องของเขาได้ถกถึงปัญหาเสรีภาพ และการแสดงออกถึงทัศนคติส่วนตัวไว้อย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่นในเรื่อง *La Condition humaine* ก็ก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง

กับคณะกรรมการพรรค ซึ่งตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ อันอาจเป็นภัยต่อชีวิตของประชาชนและสมาชิกของพรรคส่วนหนึ่ง โดยคำนึงถึงแต่เป้าหมายอุดมการณ์ของพรรคเป็นหลัก ตัดความรู้สึกนึกคิดของปัจเจกบุคคลทิ้งโดยสิ้นเชิง ต่อมาในเรื่อง *L'Espoir* นักเขียนก็ได้หยิบยกปัญหาความรู้สึกขัดแย้งระหว่างพรรคและปัจเจกบุคคลขึ้นมากล่าวถึงอีกเช่นกัน ในทำนองเดียวกับเรื่อง *La Condition humaine*

ลักษณะปัจเจกชนนิยมของอังเดร มาลโรซ์ นั้นมีอยู่มาก จนอาจกล่าวได้ว่าเขาจะอยู่ที่ไหน ทำงานให้กับใครก็ได้ ขอเพียงแต่ให้เขามีโอกาสได้แสดงบทบาทที่เด่นและเป็นไปเพื่อชาติฝรั่งเศสและความยุติธรรมของมนุษยชาติเท่านั้น ก็เพียงพอ जानิน มอสซุส (Janine Mossus) ได้เขียนอธิบายพฤติกรรมของนักเขียนผู้นี้ไว้ว่า

“การที่มาลโรซ์ เข้ามาร่วมทำงานกับพวกโกลลิสต์นั้นไม่ใช่แสดงว่าเขาเลิกราตัดขาดจากความเชื่อและบทบาทในอดีตของเขา ตรงกันข้ามกลับเป็นการบรรลุถึงจุดหมายปลายทางของเขา เพราะเขามีความเชื่อในภราดรภาพ และการทำงานร่วมกับพวกโกลลิสต์ก็ทำให้เขาได้สัมผัสกับภราดรภาพอย่างไม่เคยประสบมาก่อน ลัทธิโกลลิสต์นั้นได้ปลดปล่อยประเทศฝรั่งเศสจากการยึดครองของเยอรมันมาแล้ว จึงทำให้เขาเกิด

ความชื่นชอบ.....ความคิดของมาลโรซ์ เมื่อเป็นหัวหน้า
 ประชาสัมพันธ์ของสมาพันธ์ประชาชนฝรั่งเศสนั้นก็ไม่ได้
 แตกต่างไปจากความคิดของเขาเมื่อครั้งเป็นหนุ่ม ซึ่ง
 ได้แสดงไว้ในนวนิยายของเขาเลย เพียงแต่ว่าพรรค
 พวกที่เขาร่วมงานด้วยได้เปลี่ยนไปเท่านั้นเอง...”¹⁴

เนื่องจากอังเดร มาลโรซ์ ได้เข้าร่วมงานกับ R.P.F.
 อย่างเต็มตัวเต็มใจ พฤติกรรมที่เขาได้พบในหมู่พวกโกลลิสต์
 ในดำนลบ จึงทำให้เขาเริ่มท้อแท้ใจตั้งแต่เริ่มปี พ.ศ. 2493
 เขาเคยฝันถึงโกลลิสต์ที่รับใช้เพื่อนมนุษย์ เขาปรารถนาที่จะได้
 พบพวกโกลลิสต์ที่มีลักษณะเดียวกับที่เขาได้เคยพบเมื่อคราวต่อ
 ด้านฟาสซิสต์ในการต่อสู้ของฝรั่งเศสเสรี แต่ทว่า แท้ที่จริง
 แล้ว ภาพเหล่านั้นได้อันตรธานไปสิ้น สมาชิกส่วนใหญ่ของ
 R.P.F. มาจากฝ่ายขวาและพวกนายทุนน้อย ในปีถัดมาคือ
 พ.ศ. 2494 พวก R.P.F. ก็เริ่มแตกแยกเห็นชัดขึ้น จะเห็น
 ได้ว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ในระหว่างเดือน
 เมษายน-พฤษภาคม ที่ปารีส พวกโกลลิสต์คงได้รับเลือกตั้ง
 เพียง 10 ที่นั่ง (เสียที่นั่งไปถึง 42 ที่) ต่อมาในวันที่ 6
 พฤษภาคม นายพลเดอโกลจึงได้ตัดสินใจที่จะยุติบทบาททาง

¹⁴Janine Mossuz, *André Malraux et le gaullisme*, Armand
 Colin Paris, 1970, p. 264.

รัฐสภาและทางการเลือกตั้งของพรรค และให้สมาชิกพรรคทุกคนเป็นอิสระ R.P.F. จึงพบจุดอวสานในตอนนั้น

อังเดร มาลโรซ์ ภายใต้สาธารณรัฐที่ห้า (La Cinquième République)

นายพลเดอโกล พยายามจัดตั้งคณะรัฐบาลขึ้น และในที่สุดก็ดำเนินการสำเร็จเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2501 แต่เขายังไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีในทันทีทันใด จำเป็นจะต้องหยั่งเสียงความนิยมของประชาชนในตัวเขาเสียก่อน ในการครั้งนี้อังเดร มาลโรซ์ ได้รับเลือกเป็นโฆษกของรัฐบาลทันทีที่อังเดร มาลโรซ์ ได้รับแต่งตั้งจากนายพลเดอโกลเขาก็ได้ถูกส่งตัวไปทำหน้าที่สำคัญในการหยั่งเสียงความนิยมในตัวนายพลเดอโกลที่หมู่เกาะเมืองขึ้นของฝรั่งเศส ในมหาสมุทรแอตแลนติก และที่แคว้นกยูยาน (Guyane) ฝรั่งเศสในอเมริกาใต้ ผลการหยั่งเสียงปรากฏว่าประชาชนในแคว้นเหล่านี้ เช่นเดียวกับประชาชนในฝรั่งเศสเอง ต่างให้เสียงสนับสนุนนายพลเดอโกลอย่างท่วมท้น

ต่อมาในเดือนมกราคม พ.ศ. 2502 นายพลเดอโกลได้เข้ารับตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

อังเดร มาลโรซ์ ได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีให้เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ในทัศนะของอังเดร มาลโรซ์ นั้น สาธารณรัฐที่ห้าของฝรั่งเศสมีกำเนิดอันแท้จริงมาตั้งแต่ก่อน พ.ศ. 2502 เขาเห็นกำเนิดของสาธารณรัฐนี้มีมาตั้งแต่ครั้งที่ชาวฝรั่งเศสได้ร่วมกันต่อต้านการยึดครองของเยอรมันระหว่างเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง

อังเดร มาลโรซ์ ได้รับความไว้วางใจจากนายพลเดอโกลอย่างมาก เขาเคยเป็นตัวแทนของนายพลเดอโกลไปเยือนอิหร่าน ญี่ปุ่น และอินเดีย เขาไม่ได้เป็นเพียงแค่อัครมนตรีของนายพลเดอโกลเท่านั้น แต่ยังเป็นเพื่อนสนิทของนายพลเดอโกลด้วย ในหนังสือบันทึกความทรงจำของนายพลเดอโกลเล่มแรก นายพลเดอโกลเรียกเขาว่าเป็น “ สหายผู้เจลิยวลลาด ” (un ami gérial) ที่คอยช่วยเหลือท่านอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในยามที่ท่านได้รับการโจมตีหรืออภิปรายในรัฐสภา นายพลเดอโกลเขียนบันทึกไว้ว่า

“ ข้าพเจ้ามี อังเดร มาลโรซ์ เป็นเสมือนมือขวาของข้าพเจ้าอยู่เสมอและตลอดไป การที่ข้าพเจ้ามีสหายที่ภาคภูมิใจในหน้าที่อันสูงส่งของเขายู่เคียงข้างข้าพเจ้านี้ ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีเกราะคุ้มกันอยู่ตลอดเวลา ความเชื่อมั่นที่เขามีต่อข้าพเจ้า ทำให้ข้าพเจ้า

เกิดความมั่นใจในตนเอง ข้าพเจ้าตระหนักดีว่าในการ
อภิปรายทุกครั้ง ถ้าข้าพเจ้ามีเงาปัญหาเกิดขึ้น สติ
ปัญญาอันเฉียบแหลมของเขาจะช่วยขจัดเงาปัญหาเหล่า
นี้ให้หมดสิ้นไปได้¹⁵

อังเดร มาลโรซ์ เป็นรัฐมนตรีของนายพลเดอโกล
ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2502 จนถึงเดือน เมษายน พ.ศ. 2512
รวมเป็นระยะเวลาจนถึงสิบปีเศษ ระหว่างช่วงเวลานี้ในฐานะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม อังเดร มาลโรซ์ ได้ทุ่มเท
ชีวิตจิตใจทำงาน เพื่อปรับปรุงทางด้านวัฒนธรรมอย่างมากมาย
หลายประการ ผลงานที่สำคัญ เช่นการก่อตั้งศูนย์วัฒนธรรม
(maisons de la culture) ตามเมืองต่างๆ การให้รัฐบาลญี่ปุ่น
ยืมภาพวินัส เดอ มิโล เพื่อเปิดแสดงให้ชมในงานนิทรรศการ
ทางศิลปะ การให้จิตรกรชื่ชากาล (Chagall) วาดภาพบน
เพดานของโรงละครร้องแห่งชาติที่ปารีส ซึ่งในการนี้ปรากฏว่า
อังเดร มาลโรซ์ ได้รับคำตำหนิอยู่ไม่น้อยจากผู้ที่เห็นว่าควร
จะต้องรักษาศิลปะดั้งเดิมไว้

อย่างไรก็ตาม คนฝรั่งเศสส่วนใหญ่รู้จักอังเดร มาลโรซ์
โดยบทบาทการเมืองระหว่างประเทศของเขามากกว่าผลงานด้าน

¹⁵Charles de Gaulle, *Mémoires d'Espoir*, tome 1, Plon, Paris, 1970, p. 285.

วัฒนธรรม เหตุการณ์การเมืองระหว่างประเทศที่เขามีบทบาทสำคัญ ได้แก่ เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศสและอัลจีเรีย ที่ต้องการเป็นเอกราชซึ่งเกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2501–2505 และการเดินทางเยือน ปักกิ่ง ของเขาเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2508

จุดยืนของอังเดร มาลโรซ์ เกี่ยวกับปัญหาการต่อสู้เพื่อเป็นเอกราชของอัลจีเรียเห็นได้ชัด เมื่อเขาได้เข้าเป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลเดอโกลแล้ว ระหว่างการเยือนทวีปอเมริกา ในปี พ.ศ. 2503 นั้น อังเดร มาลโรซ์ ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ *Novedadas* ในเม็กซิโก เมื่อวันที่ 9 เมษายน ว่า “อัลจีเรียเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของชาวฝรั่งเศสทุกคน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับตัวข้าพเจ้า”

ในตอนแรกเมื่อเกิดปัญหาอัลจีเรียขึ้นนั้น อังเดร มาลโรซ์ ก็ยังเป็นพวกพ้องของฝ่ายซ้ายอย่างดี ก่อนที่นายพลเดอโกลจะขึ้นเป็นประธานาธิบดี เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2501 อองรี อัลเล็ก (Henri Alleg) สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสที่เข้าร่วมขบวนการปลดปล่อยอัลจีเรียได้ถูกตำรวจฝรั่งเศสจับกุม เนื่องจากได้เขียนข้อความในหนังสือของเขาชื่อ *La Question* (คำถาม) แฉถึงเบื้องหลังทางการฝรั่งเศสที่ทำการข่มขู่ และทรมาณผู้ที่มีส่วนร่วมในแนวปลดปล่อยแห่งชาติ

อัลจีเรีย (Front de Libération algérien) หรือที่มีชื่อย่อว่า F.L.N. เพื่อเป็นการประท้วงการที่รัฐบาลของประธานาธิบดีเรอเน่ โคตตี ของฝรั่งเศส สั่งจับกุมองรี อัลเล็ก อังเดร มาลโรซ์ ได้เข้าร่วมลงนามกับนักเขียนท่านอื่น ๆ ยืนยันจดหมายประท้วงต่อต้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน ข้อความในคำร้องมีดังนี้

ผู้มีรายนามข้างท้ายนี้

- ขอคัดค้านการกวาดริบหนังสือ *La Question* ซึ่งเป็นผลงานขององรี อัลเล็ก และขอคัดค้านการกวาดล้างทุกรูปแบบที่เป็นการคุกคามต่อเสรีภาพทางความคิด และการแสดงออกซึ่งความคิดที่ดำเนินมาก่อนหน้านี้
- เรียกร้องให้รัฐบาลให้ความกระจ่างในเรื่องราวที่องรี อัลเล็ก เล่าไว้ในหนังสือของเขา โดยขอให้รัฐบาลตั้งอยู่ในความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด
- ประชาชนในนามของประกาศสิทธิสภาพมนุษยชน ขอเรียกร้องให้ลงโทษโดยเปิดเผยแก่บุคคลผู้ได้กระทำการทรمانนักโทษ ซึ่งถือเป็นการไม่เคารพต่อประกาศที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

- ขอเรียกร้องให้ชาวฝรั่งเศสทุกคนร่วมสนับสนุนคำ
ร้องของพวกข้าพเจ้า โดยส่งจดหมายของท่านเป็น
การส่วนตัวไปที่ สหภาพสิทธิมนุษยชน เลขที่ 27
ถนนฌอง โดลิ่งด์ ปารีส เขต 14

อ็องเดร มาลโรซ์ (André Malraux)

โรเซ่ มาร์แต็ง ดู การ์ด์ (Roger Murtin du Gard)

ฟรังซัวส์ โมริแยค (François Mauriac)

ฌอง—ปอล ซาร์ต (Jean—Paul Sartre)

แต่ทว่า ต่อมาอีกไม่เท่าไร เมื่อ อ็องเดร มาลโรซ์
ได้เข้าร่วมรัฐบาลเดอโกล ทำหน้าที่ของเขาก็เปลี่ยนแปลงไปอย่าง
มากทีเดียว เขาพยายามหลีกเลี่ยงที่จะไม่เอ่ยถึงเรื่องนี้ในประ-
เทศฝรั่งเศส หรือไม่ก็พยายามบ่ายเบี่ยง กล่าวอ้างถึงเรื่องชาติ
นิยมของชาวฝรั่งเศสขึ้นมาบังหน้า ข้ออ้างดังกล่าวออกจะฟังไม่
ค่อยซึ้งนัก เพราะที่จริงพื้นฐานความเชื่ออีกอย่างที่เขาเคย
ประกาศไว้อย่างหนักแน่น ก็คือ การต่อสู้เพื่อความเป็นไทแก่
ตนเอง ดังเช่นที่เขาเคยร่วมต่อสู้กับชาวอินโดจีนมาแล้ว ในปี
พ.ศ. 2502 ก็เกิดกรณีนี้อัจฉราวอีกครั้งหนึ่ง เมื่ออดีตนักโทษ
สี่คนของ F.L.N. ได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ *La Gangrène*
(ความเน่าเปื่อย) เล่าถึงการที่พวกเขาถูกรุกรานในคุกของทาง
การฝรั่งเศส ทั้งนี้ที่หนังสือเล่มนี้ออกวางตลาดกระหรวมมหาด

ไทยของฝรั่งเศสก็สั่งเก็บหนังสือทันที แต่ที่แปลกก็คือในคราวนี้ อังเดร มอลโรซ์ไม่ได้แสดงปฏิกิริยาอันใดที่เหมือนเมื่อครั้งเกิดเรื่องราวกับหนังสือเรื่อง *La Question* ของ อองรี อัลเล็ก ความเงิบเฉยของ อังเดร มอลโรซ์ ทำให้พวกฝ่ายซ้ายเป็นเดือดเป็นแค้นมาก ต่อมาเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2502 หนังสือ *Les Lettres nouvelles* ได้ตีพิมพ์จดหมายเปิดผนึกของโมริซ นาโด (Maurice Nadeau) ซึ่งได้กล่าวตำหนิอังเดร มอลโรซ์ ไว้อย่างรุนแรง เช่นในตอนหนึ่งเขาเขียนว่า

“อันที่จริงแล้ว แม้ตำรวจจะกระทำเกินเลยไปบ้าง ตำรวจก็ยังได้ชื่อว่าทำงานตามหน้าที่ พวกทหารเมื่อทำการโค่นล้มสาธารณรัฐก็ยังกล่าวได้ว่า พวกเขาทำตามคำบัญชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่ออกมารับแทนผู้ใต้บังคับบัญชาก็ได้ทำหน้าที่ของเขาอย่างถูกต้อง ส่วนท่านนายพลเดอโกลนั้น ก็อย่างที่เรารู้ ๆ กันอยู่ ท่านก็มีเรื่องอื่น ๆ ที่ต้องทำอีกมาก ยิ่งคงเหลือแต่บุคคลคนเดียวที่เราสงสัยว่าเขามีหน้าที่เพียงแค่ว่าสนุนทรพจน์ที่เมืองคานส์ ที่ซาฮารา หรือที่อะโคโรโปลิส เพื่อก่อให้เกิดภาพพจน์อันงดงามราวกับประเทศฝรั่งเศสคงอยู่ในยุคของเปอริคลีสเท่านั้น หรือ พวกเรายังคงประหลาดใจอยู่ว่าทำไมเขาถึงได้ปิด

ปากเจียบไม่ยอมกล่าวอะไรเลย เพื่อเป็นการสนับสนุนสิ่งซึ่งเขาเคยยกย่องเรียกว่า ‘สภาพมนุษย์’ และนอกจากนั้นยังไม่ยอมเข้าใจว่า ชาวอัลจีเรียคนหนึ่งที่มีเลือดเนื้อและวิญญาณ ที่เรียกร้องหาความยุติธรรมนั้นเป็นอย่างไร”

ตลอดระยะเวลาที่มีปัญหาเรื่องการแยกตัวเป็นอิสระของอัลจีเรียจากฝรั่งเศสนั้น ท่าทีของอังเดร มาลโรซ์ ก่อให้เกิดความผิดหวังอย่างมากต่อฝ่ายซ้ายฝรั่งเศส ซึ่งสนับสนุนให้อัลจีเรียปกครองตนเอง แต่ในขณะเดียวกันเขาก็ยังคงเป็นที่คลางแคลงใจอย่างมากต่อพวกขวาจัด เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2505 องค์กรพิทักษ์อัลจีเรียฝรั่งเศสซึ่งเป็นองค์กรของฝ่ายขวาจัด ได้ลอบวางระเบิดพลาสติกที่บ้านพักของอังเดร มาลโรซ์ ผลจากการระเบิดทำให้ลูกสาวคนเฝ้าบ้านวัย 5 ขวบ เสียตาไปหนึ่งข้าง และเคราะห์ดีที่ตัว อังเดร มาลโรซ์รอดจากประทุษกรรมครั้งนี้ หลังจากเหตุการณ์ระเบิดนี้อีกหกสัปดาห์ก็มีการเซ็นสัญญาเอเวีย็ง (Evian) อัลจีเรียก็เป็นอิสระปกครองตนเอง

ผลงานดีเด่นอีกชิ้นหนึ่งของอังเดร มาลโรซ์ ในระหว่างที่เขาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนใกล้ชิดของนายพลเดอโกล ก็คือ การเป็นตัวแทนของรัฐบาลฝรั่งเศสเดินทาง

ไปเยือนเมืองจีนในราวกลางปี พ.ศ. 2508 เนื่องจากนายพลเดอโกลพิจารณาว่าเขาเคยเป็นกระบอกเสียงให้กับการปฏิวัติในเมืองจีน เมื่อสมัยเขาเขียนงานเรื่อง *Les Conquérants* และ *La Condition humaine* เมื่อสามสิบกว่าปีมาแล้ว และนอกจากนี้เขายังเคยได้เดินทางไปในซีกโลกแถบนี้ด้วย คือเคยไปที่ฮ่องกงอันเป็นเกาะที่ใกล้เคียงสมควรกับจีนผืนแผ่นดินใหญ่

นอกจากการเข้าเยี่ยมชมสถานที่สำคัญต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์แล้ว ที่ปักกิ่งเขาได้พบปะสนทนากับนายพลเฉินยี (Chenyi) อีกสัปดาห์ต่อมา คือ ในวันที่ 2 สิงหาคม เขายังได้เข้าพบและสนทนากับจูแอนไล ในวันที่รุ่งขึ้นก็ได้มีโอกาสเข้าพบเมาเซตุง จากบันทึกความทรงจำของเขาจะเห็นได้ว่าหัวข้อสนทนาระหว่างบุคคลทั้งสองนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ประเทศจีน การปฏิวัติของเมาเซตุงรวมทั้งทัศนคติของเมาเซตุงต่อสหภาพโซเวียตอีกด้วย

งานด้านการเขียนของอังเดร มาลโรซ์ ในช่วงเวลาที่เขาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ในรัฐบาลของนายพลเดอโกลนี้มีเพียงเล่มเดียว เป็นบันทึกความทรงจำ (*Antimémoires*) ซึ่งเขาเริ่มเขียนในปี พ.ศ. 2518 และมาตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2520 นักวิจารณ์วรรณคดีฝรั่งเศสหลายท่านได้ให้ความเห็น

ว่า เมื่ออังเดร มอลโรซ์ หยุดที่จะกล่าวถึงอุดมคติในการปฏิวัติ และบรรดานักต่อสู้เพื่อมวลชนทั้งหลายแล้ว แรงบันดาลใจที่จะผลิตงานเขียนที่ยิ่งใหญ่ได้ดังเช่นในอดีตของเขาก็พลอยหมดสิ้นไปด้วย เขาจะเขียนได้ก็แค่เป็นแต่บันทึกความทรงจำเท่านั้นเอง บันทึกความทรงจำเล่มต่อ ๆ มากี่ได้แก่

1. *Les Chênes qu'on abat* ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2514 เป็นบันทึกความทรงจำของเขาเกี่ยวกับนายพลเดอโกล
2. *La Tête d'Obsidienne* เป็นตอนสองของ *Antimémoires* ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2517
3. *La Corde et la Souris* ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2519
4. *Hôtes de passage* ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2519
5. *L'Homme précaire et la littérature* ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2520

บทที่ 7

อังเดร มาลโรซ์ กับโลกศิลปะ

เราได้ทำความรู้จักกับอังเดร มาลโรซ์ มามากพอสมควร เราได้รู้จักเขาภายใต้ภาพพจน์ของชายหนุ่มผู้เชื่อมั่นในการต่อสู้ การปฏิวัติภายใต้ภาพพจน์ของนักรบที่ท้าทายกับความตายใน สงคราม และท้ายที่สุดก็ภายใต้ภาพพจน์ของรัฐมนตรีโกลิสตัด ผู้มีลักษณะชาตินิยมอย่างแรงกล้า ภาพทั้งหลายเหล่านี้ล้วน เป็นภาพของบุคคลที่เชื่อมั่นว่าการเข้ามีบทบาททางการเมืองเป็น หนทางที่จะทำให้ชื่อของเขาได้รับการจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ ของมนุษยชาติ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่เขามุ่งแสวงหาก่อนที่จะตาย ไปได้จากโลกนี้

แต่ที่ว่า สรรพสิ่งย่อมเปลี่ยนแปลงผันไปตามกาลเวลา อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่นเดียวกับตัวของเขาเองที่เปลี่ยนจาก ศรัทธาในการปฏิวัติ ในภราดรภาพของมวลมิตรผู้ต่อสู้เพื่อ ความเป็นธรรม กลับมาสู่แนวทางตรงกันข้าม แต่ทว่าก่อน ไปด้วยเกียรติยศและความสุขสบายในตำแหน่งรัฐมนตรีคู่ใจ ของประธานาธิบดีเดอโกล หนทางนี้ดูเหมือนจะรุ่งโรจน์ไป

ตลอด แต่แล้วเหตุการณ์จลาจลอันเกิดจากความขัดแย้งระหว่าง
เดอโกลกับบรรดานักศึกษาทั่วประเทศ เมื่อเดือน พฤษภาคม
พ.ศ. 2511 ก็กลับทำให้ทุกสิ่งผันเปลี่ยนไป เดอโกลจำต้อง
สละตำแหน่งประธานาธิบดี และ อังเดร มัลโรซ์ ก็บอบทบาท
ทางการเมืองของเขาลงเช่นกัน

นอกจากความสนใจในประวัติศาสตร์ และการเมืองแล้ว
จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องกล่าวถึง “โลกศิลปะ” ของ อังเดร
มัลโรซ์ เพราะว่าศิลปะนับเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของเขามา
ตั้งแต่ในวัยหนุ่มและภายหลังจากที่เขาเลิกรามามากจากการต่อสู้
ในการปฏิวัติและการต่อสู้กับฟาสซิสต์แล้ว เขาได้ใช้เวลา
ทุ่มเทให้การศึกษางานศิลปะ และมีผลงานด้านนี้ตีพิมพ์ออก
มาไม่น้อยทีเดียว

เมื่อยังหนุ่ม อังเดร มัลโรซ์เคยคิดว่า “ความหมาย
อันสูงสุดของชีวิต” นั้นมีอยู่ใน “การต่อสู้เพื่อการปฏิวัติ” แต่
ในบั้นปลายชีวิตของเขานี้ เขาเชื่อว่าแท้ที่จริงแล้วมนุษย์จะ
สามารถพบ “ความหมายอันสูงสุดของชีวิต” ได้ก็แต่ใน “โลก
ศิลปะ” เท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ บัดนี้ อังเดร มัลโรซ์
เชื่อว่ามีแต่พวกศิลปินเท่านั้นที่คงอยู่ชั่วฟ้าดิน เพราะว่าแม้
ร่างกายจะดับสูญไปจากโลกนี้ แต่ผลงานศิลปะที่เขาสร้างขึ้น
มานั้นจะคงมีอยู่ต่อไป

ผลงานที่องเดร มาลโรซ์ เขียนเกี่ยวกับศิลปะที่สำคัญ
ได้แก่

1. *La Psychologie de l' Art* ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ.
2490 มีความยาว 3 ภาค คือ

ภาคที่หนึ่ง มีชื่อว่า *Le Musée imaginaire*

ภาคที่สอง มีชื่อว่า *La Création artistique*

ภาคที่สาม มีชื่อว่า *La Monnaie de l' Absolu*

ต่อมาในปี พ.ศ. 2494 หนังสือเหล่านี้ได้รับการตีพิมพ์
รวมเป็นเล่มใหญ่ โดยมีบทความเพิ่มเติมอีกหนึ่งเรื่อง ชื่อ
Les Métamorphoses d' Apollon หนังสือเล่มใหม่นี้ องเดร
มาลโรซ์ ให้ชื่อว่า *Les Voix du Silence* ซึ่งเขาได้จัด
เรียงบทความทั้ง 4 เรื่องของเขาตามลำดับดังนี้

ภาคที่หนึ่ง *Le Musée imaginaire*

ภาคที่สอง *Les Métamorphoses d' Apollon*

ภาคที่สาม *La création Artistique*

ภาคที่สี่ *La Monnaie de l' Absolu*

2. *Saturne* ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2493

3. บทนำของหนังสือเกี่ยวกับศิลปะเล่มต่าง ๆ ออกปี

พ.ศ. 2495

4. *Le Musée imaginaire de la sculpture mondiale* ซึ่งภาคแรกตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2495 ส่วนภาคที่สองและภาคที่สามได้รับการตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2497

5. *La Métamorphose des Dieux* ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2500

6. *La Tête d'Obsidienne* ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2517 จะเห็นได้ว่างานที่เขียนถึงศิลปะของอังเดร มาลโรซ์ มีจำนวนไม่น้อย และแต่ละเล่มนั้นนับว่ามีความหนาที่เดียว สิ่งนี้เป็นข้อพิสูจน์ให้เห็นว่า เขามีความสนใจอย่างยิ่งในศิลปะไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมหรือประติมากรรม

การวิเคราะห์ “ศิลปะ” ของอังเดร มาลโรซ์

ผลงานเขียนทุกชิ้นของอังเดร มาลโรซ์ ที่เกี่ยวกับศิลปะ มีลักษณะเป็นประวัติศาสตร์ศิลปะมากกว่าที่จะเป็นการวิจารณ์ และในบทบรรยายประวัติศาสตร์ศิลปะเหล่านี้ ผู้เขียนก็ได้แสดงปรัชญาความคิดของเขาเกี่ยวกับศิลปะและศิลปะป็นไว้ด้วย ดังจะบรรยายดังต่อไปนี้

การถือกำเนิดของศิลปะป็น

อังเดร มาลโรซ์ ได้กล่าวไว้ใน *La Métamorphose des Dieux* ว่าความเป็นศิลปะป็นนั้นเริ่มเกิดขึ้น เมื่อเรามองเห็น

สิ่งต่างๆ ที่อยู่ในจักรวาลด้วย “สายตา” ที่แตกต่างกันไปจากคน
 ทั่วๆ ไป หมายความว่า เราไม่ได้มองสิ่งต่างๆ ที่ล้อมรอบตัวว่า
 เป็นสิ่งที่มีความหมายในแง่ประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือ
 มนุษยวิทยาอีกต่อไป หากแต่มองเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีความหมาย
 ทางศิลปะ อังเดร มาลโรซ์ กล่าวว่า คนที่จะมี “สายตา” เช่น
 นี้ได้ก็มีแต่ “อัจฉริยะ” หรือ “ศิลปิน” เท่านั้น

ใน *La Métamorphose des Dieux*¹ อังเดร มาล-
 โรซ์ ได้กล่าวว่าการค้นพบศิลปกรรมของมนุษย์นั้น อาจเกิด
 ขึ้นได้ทุกขณะและทุกสถานการณ์ ดังเช่นชาวตะวันตก ได้ค้น
 พบศิลปะของชาวอาฟริกกัน เมื่อเพิ่งพินิจพิจารณาผลกล้วยหอม
 ซึ่งเป็นผลไม้พื้นเมืองของทวีปอาฟริกา แต่การค้นพบศิลปะของ
 ชนชาติหนึ่งนั้น อาจเกิดจากสิ่งอื่น ๆ ที่ไกลจากสภาพแวดล้อม
 และคุณลักษณะประจำชาตินั้น ๆ ก็ได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่นชาว
 ยุโรปค้นพบศิลปะของพวกนิโกรอาฟริกกัน จากการเพิ่งพิศคุณ
 ลักษณะพิเศษที่แฝงอยู่ในรูปประติมากรรมของเซซานและปีกาส
 โซ่ ในทำนองเดียวกัน ชาวยุโรปได้สังเกตเห็นคุณลักษณะ
 ของศิลปะจีนในรูปประติมากรรมครึ่งตัวของโรมัน หาใช่จาก
 เครื่องลายครามอันลือชื่อของจีนไม่ สำหรับอังเดร มาลโรซ์

¹*La Métamorphose des Dieux*, La Galerie de la Pléiade,
 1957, pp. 20-21.

การค้นพบศิลปะในแ่งมุมและสถานการณ์ต่างๆ กันเช่นนี้ เกิดขึ้นได้ก็เพราะมีศิลปินผู้เป็นอัจฉริยะทั้งหลายนั่นเอง

อังเดร มาลโรซ์ กล่าวไว้ใน *Les Voix du Silence* ว่า ศิลปินมักจะรู้สึกว่ามีอุปสรรค ความยากลำบาก ในอันที่จะดำรงชีวิตให้เข้ากับสังคม เพราะเขามีความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการอันแตกต่างไปจากผู้คนส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้ศิลปินจึงดำรงชีวิตอยู่ในโลกอันโดดเดี่ยว เช่นเดียวกับตัวละครเอกทั้งหลายในนวนิยายของเขา เขาเขียนว่า “ความมีอำนาจของศิลปิน เกิดจากความโดดเดี่ยวของเขานั่นเอง”²

ในสายตาของนักเขียนผู้นี้ ศิลปินย่อมถือกำเนิดมาจาก “ความขัดแย้ง” อันได้แก่ความขัดแย้งกับธรรมชาติ และความขัดแย้งกับรูปแบบเก่า ๆ ของศิลปะ เขากล่าวว่า เมื่อไหร่ที่ปราศจาก “ความขัดแย้ง” โลกศิลปะก็ย่อมสิ้นสุด เพราะศิลปินถือกำเนิดมาจาก “ความขัดแย้ง” ดังได้กล่าวมาแล้ว ถ้าปราศจากซึ่ง “ความขัดแย้ง” ศิลปะรูปแบบใหม่ ๆ ย่อมไม่เกิด และการวาดภาพศิลปะก็จะเป็นเพียง “การลอกเลียนแบบเก่า” เท่านั้น และการลอกเลียนแบบก็ไม่นับว่าเป็น “ศิลปะ” ด้วยเหตุนี้ศิลปินจึงหมายถึงผู้ที่มี “อำนาจสร้างสรรค์” ดังคำที่จิตรกรชื่อ แวงโกท์ (Van Goh) ได้กล่าวไว้

²*Les Voix du Silence*, La Galerie de la Pléiade, 1951, p. 628.

อังเดร มาลโรซ์ เองก็เคยเขียนไว้ใน *Les Voix du Silence* ว่า “บุคคลผู้ที่ไม่เคยไม่พอใจอะไรเลย นับตั้งแต่วันที่เขายังนอนเปลจนโตขึ้น ไม่มีวันที่จะค้นพบสิ่งใหม่ๆ ได้”³ ด้วยเหตุนี้ศิลปินจึงนับเป็นผู้ที่สำแดงถึงสติปัญญาอันปราดเปรื่องและเป็นผู้กล้าหาญที่จะแสดงความคิดขัดแย้งกับโลกและสังคม ขัดแย้งกับโลกเก่า ความขัดแย้งนี้ทำให้โลกศิลปะเป็นโลกซึ่งแสดงถึงอำนาจการสร้างสรรค์อันไม่มีวันจบสิ้น เป็นอำนาจซึ่งแสดงถึงความยิ่งใหญ่ และความเป็นอิสระของมนุษย์ผู้ใช้ปัญญา

ศิลปะ : โลกแห่งอิสรภาพ

อังเดร มาลโรซ์ คิดว่า มนุษยชาตินั้นล้วนตกอยู่ภายใต้กฎแห่งความไม่จีรังยั่งยืน มนุษย์ทุกคนย่อมมีวันตาย มีวันที่ร่างกายจะดับสูญไปจากโลกนี้ ตัวละครมากมายในนวนิยายของเขา ได้พยายามที่จะแสวงหาความหมายให้กับชีวิตอันเป็นอนิจจังนี้ด้วยหนทางต่าง ๆ กัน และสำหรับตัวนักเขียนในระยะซึ่งเลิกรามาจากบทบาททางการเมืองและสังคมแล้วนี้ ก็มีความคิดว่า ศิลปินเท่านั้นที่เป็นผู้มีอิสรภาพเต็มที่ เพราะเขามี “อำนาจสร้างสรรค์” งานตามความรู้สึกนึกคิดของเขาได้ กล่าว

³Ibid., p. 337.

อีกนัยหนึ่งก็คือ ศิลปินเป็นผู้มีอิสรภาพสูงสุด ก็เพราะเขามีภาษาเฉพาะของพวกเขา นั่นคือ “ศิลปะ”

ภาพวาดของศิลปินนั้นต่างกับภาพวาดของเด็ก อังเดร มาลโรซ์ กล่าวเปรียบเทียบว่าภาพวาดของเด็กนั้น คือ การแสดงจินตนาการของเด็กธรรมดา ส่วนภาพวาดของศิลปินเป็นการแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของจินตนาการ อันได้แก่ ความเป็นอิสระ ศิลปินสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ถึงความคิด ความเชื่อ และจินตนาการทุกอย่างของเขา อังเดร มาลโรซ์ เขียนไว้ว่า “ภาษาที่ศิลปินใช้ ไม่ได้ทำให้เขาสามารถกล่าวถึงทุกสิ่งในโลกได้ แต่ช่วยให้เขาสามารถกล่าวถึงทุกสิ่งที่เขาต้องการจะกล่าวถึงได้”⁴ นี่คืออำนาจอันยิ่งใหญ่ของผลงานศิลปะ

อังเดร มาลโรซ์ ไม่คิดว่าศิลปะนั้นสร้างมาโดยไร้เป้าหมาย เขากล่าวว่า ศิลปะมีหน้าที่ต้องบรรลุถึงเสรีภาพ ศิลปะต้องสามารถปลดแอกมนุษย์ให้เป็นอิสระจากชะตากรรมที่ถูกลิขิตมาได้ ถ้าประวัติศาสตร์เหตุการณ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดจิตสำนึกในชะตากรรมของมนุษยชาติ ศิลปะควรจะสามารทำได้มากกว่า กล่าวคือ ศิลปะควรมีบทบาทในการปลดปล่อยมนุษยชาติด้วย⁵

⁴Ibid., p. 445 :

“La langue que le génie a conquis ne lui permet nullement de tout dire : elle permet de dire tout ce qu’il veut.”

⁵Ibid., p. 621.

เขาเขียนนิยามคำว่า “ศิลปะ” ว่าเป็น “การต่อสู้กับชะตากรรม”⁶

ในตอนต้น ๆ นั้น ศิลปะรับใช้ศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตัวอย่างเช่น ศิลปะของโลกตะวันตก ซึ่งรับใช้คริสต์ศาสนา มาเป็นเวลานานหลายศตวรรษทีเดียว อังเดร มาลโรซ์ ไม่ได้แสดงความสนใจต่อศิลปะในคริสต์ศาสนามากนัก วิวัฒนาการของศิลปะจากการรับใช้ศาสนามาสู่การรับใช้มวลมนุษย์นั้นเป็นประเด็นซึ่งเขาสนใจมากกว่า งานเขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปะของเขามุ่งติดตามวิวัฒนาการจากศิลปะศักดิ์สิทธิ์ มาสู่ศิลปะกรีก—โรมัน ซึ่งเป็นวิวัฒนาการที่ชี้ให้เห็นการยอมจำนนต่อชะตากรรมของมนุษย์ในตอนต้น และการปลดปล่อยมนุษย์ให้เป็นอิสระต่ออำนาจลิขิตชะตากรรมของพระผู้เป็นเจ้าในที่สุด

ความคิดเรื่องชะตากรรมของ อังเดร มาลโรซ์ นั้นมีกำเนิดมาจากความเชื่อทางศาสนาคริสต์ที่ว่า มนุษย์แต่ละคนเกิดมามีตราบาปดั้งเดิมติดกายมา (*Péché originel*) ตราบาปอันนี้เองที่ อังเดร มาลโรซ์ เรียกว่า “ชะตากรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น พระผู้เป็นเจ้าทรงอำนาจเด็ดขาดในการลิขิตชะตากรรมของมนุษย์ ความมีอำนาจสูงสุดของพระผู้เป็นเจ้าปรากฏให้เห็นอย่างกว้างขวางในงานศิลปะยุคเริ่มแรกของชาวตะวันตก ไม่ปรากฏว่าศิลปะได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญ

⁶Ibid., p. 637 : “L’art est un anti—destin.”

ของมนุษย์เลย จนกระทั่งต่อมาในยุคกรีก ศิลปะจึงได้เริ่มชี้
แสดงความสำคัญและบทบาทของมนุษย์ จะเห็นได้ว่าเทพเจ้า
กรีกนั้นมิลักษณะคล้ายคลึงกับมนุษย์มาก

ในทำนองเดียวกันศิลปะกรีก ศิลปะโรมัน เป็นศิลปะที่
มุ่งแสดงถึงภาพของมนุษย์ที่แข็งแกร่ง มนุษย์กลายเป็นจุดศูนย์
กลางของโลก อังเดร มาลโรซ์ กล่าวว่า “ศิลปะโรมัน ไม่ใช่
ศิลปะที่รวมเอาศิลปะตั้งแต่ครั้งยุคโรมันไว้ ศิลปะโรมันชี้ให้
เห็นว่า รูปแบบที่ไม่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกรูปแบบ แม้จะมี
ความงามล้ำ ก็ย่อมนไร้ซึ่งความหมาย”⁷

ศิลปะ : คำสัญญาของความยิ่งใหญ่ และความ
เป็นอมตะ

ในบทนำนวนิยายเรื่อง *Le Temps du Mépris* อังเดร
มาลโรซ์ ได้กล่าวว่า ความหมายของคำว่า “ศิลปะ” ก็คือ ความ
พยายามที่จะให้มนุษย์ได้ตระหนักถึงความยิ่งใหญ่ของตนเอง
นั่นคือความสามารถในการสร้างสรรค์งานที่เป็นอมตะและ
มีเอกภาพ นอกจากนั้นผลงานทางศิลปะไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรม

⁷Ibid., p. 226 :

“L’art roman, ce n’est pas l’ensemble des objets de l’époque
romane... il nous montre que les formes étrangères à l’humanisation,
quelle que soit parfois leur qualité admirable, y sont stériles.”

หรือประติมากรรมนั้นสามารถสื่อความหมายกับมนุษย์ได้จำนวนมากกว่าผลงานทางด้านการศึกษา นี่เป็นคำตอบของ อังเดร มาลโรซ์ ต่อนักข่าวคนหนึ่งที่ยกย่องเขาว่าเป็นผู้มีความยิ่งใหญ่ เพราะเป็นศิลปินผู้หนึ่งเช่นเดียวกับจิตรกรหรือประติมากร

อังเดร มาลโรซ์ เขียนยกย่องไว้ใน *Les Voix du Silence* ว่าผลงานศิลปะเป็นสิ่งชี้ให้เห็นถึงชัยชนะของมนุษย์ต่อโลก เป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ห่างไกลจากสภาพการเป็นทาส เป็นรูปแบบที่แสดงถึงความอึดอัดและความสมดุลของมนุษย์

ผลงานชิ้นเอกของศิลปิน นอกจากจะได้แพร่หลายไปกว้างไกล เนื่องด้วยความเจริญทางด้านเทคนิคสมัยใหม่แล้วยังอาจจะเป็น “อมตะ” ได้อีกด้วย อังเดร มาลโรซ์ กล่าวว่าศิลปะนั้นไม่มีวันตาย เพราะศิลปะอาจถือกำเนิดขึ้นอีกได้เสมอ ในรูปแบบใหม่ที่ถูกดัดแปลงไปหรือไม่ก็ด้วยรสนิยมของคนนั้นเปลี่ยนไป กล่าวคือ งานศิลปะแบบหนึ่งอาจจะถูกลืมไปชั่วระยะหนึ่ง แต่ในระยะต่อไปก็อาจจะกลับมาอยู่ในความนิยมของคนอีกก็ได้ ดังนั้นงานศิลปะจึงเป็น “อมตะ” ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้

อังเดร มาลโรซ์ กล่าวว่า ศิลปะสมัยใหม่ มีลักษณะเปิดใจกว้าง ยอมรับศิลปะยุคต่าง ๆ จากแหล่งอารยธรรมที่

แตกต่างกัน ศิลปะสมัยใหม่ถือว่าผลงานศิลปะนั้นไม่ว่าจะ
กำเนิดในสมัยใดและที่ใด ย่อมมีภาษาร่วมอันเดียวกัน นั่นคือ
“ความเป็นศิลปะ” ด้วยเหตุนี้เมื่อศิลปินสมัยใหม่มองรูปประ-
ติมากรรมพระมารดาของเยซูคริสต์ เขาจะมองว่านี่คือรูปประติมา
กรรม ซึ่งเป็นงานชิ้นหนึ่งเสียก่อน แล้วจึงมองต่อไปว่านี่คือ
รูปพระมารดาของเยซูคริสต์⁸ การมองศิลปะด้วยสายตาใหม่
เช่นนี้เอง ที่ทำให้งานศิลปะไม่มีวันตาย เมื่อไม่ให้ความสำคัญ
กับการแสดงออกของความเชื่อและศรัทธา ซึ่งย่อมมีแตกต่าง
กันไป แต่ให้ความสำคัญกับความเป็นศิลปะของผลงานมากกว่า
ผลงานของศิลปินรุ่นเก่า ๆ จึงยังคงเป็นที่ยอมรับต่อไปได้ใน
หมู่ศิลปินรุ่นหลัง

นอกจากนี้ ความเป็นอมตะของศิลปะอาจเกิดวิวัฒนาการ
ของรูปแบบและลีลาอีกด้วย วิวัฒนาการเช่นนี้ทำให้ศิลปะเพื่อง
ฟูและรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นสำนัก ดังเช่นศิลปะกรีก และ
ศิลปะบาร็อก ศิลปะโรมัน และศิลปะไบแซนไทน์ ศิลปะกอธิก
และศิลปะสมัยใหม่ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ตราบเท่าที่ศิลปินยัง
ไม่สิ้นไปจากโลก ศิลปะก็ย่อมจะมีรูปแบบที่แตกต่างหลากหลาย
ไม่สิ้นสุดเช่นกัน ศิลปะจึงเปรียบเสมือน “ภาษาที่วิวัฒนาการ
ไม่หยุดยั้ง” เป็นสิ่งยืนยันถึงความเป็นอมตะของมนุษย์นั่นเอง

⁸Ibid., p. 574.

อังเดร มาลโรซ์ อธิบายไว้ใน *Les Voix du Silence* ว่า “วิวัฒนาการของรูปแบบศิลปะไม่ใช่เหตุบังเอิญ หากแต่เป็น กฎเกณฑ์การดำรงอยู่ของศิลปะ”⁹ และใน *La Métamorphose des dieux* เขาก็กล่าวย่ำว่า งานศิลปะทุกชิ้นแสดงถึงความปรารถนาอันยิ่งใหญ่ของผู้สร้างที่ต้องการหนีความตาย ศิลปะ ศักดิ์สิทธิ์ในยุคต้นๆ จึงมักเป็นเรื่องของพระเจ้าและพวกนักบุญ เพราะบุคคลเหล่านี้ทรงไว้ซึ่งความเป็นอมตะในลักษณะหนึ่ง¹⁰

วัฒนธรรมและชนบประเพณีเก่าๆ ก็ชี้ให้เห็นถึงความปรารถนาในความเป็นอมตะนี้ของมนุษย์เช่นกัน ในนวนิยายเรื่อง *Les Noyers de l'Altenburg* อังเดร มาลโรซ์ เขียนไว้ในตอนหนึ่งว่า ความคิดเรื่องทำมัมมี่ในอียิปต์โบราณก็เกิดมาจากความปรารถนาเช่นกัน งานเก็บมัมมี่ของชาวอียิปต์จึงเป็นงานที่ซับซ้อน ต่อมาชาวอียิปต์โบราณก็ตั้งข้อสังเกตว่า สิ่งที่ทนทานต่อลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของประเทศนั้น คือ หินบะซอลท์ จึงเกิดประเพณีสลักหินรูปปั้นคนตาย คู่ไปกับการเก็บมัมมี่¹¹

⁹Ibid., pp. 66–67. :

“La métamorphose n'est pas un accident, elle est la loi même de la vie de l'oeuvre d'art.”

¹⁰*La Métamorphose des Dieux*, p. 27.

¹¹*Les Noyers de l'Altenburg*, p. 137.

อย่างไรก็ตาม ศิลปะลักษณะดังกล่าวแสดงถึงความเชื่อของชาวอียิปต์ในภพหน้า แต่ต่อมาศิลปินแนวมนุษยนิยม มองเห็นว่า ภพหน้านั้นไม่ใช่ของมนุษย์อีกต่อไปแล้ว พวกเขาคิดว่าร่างกายของมนุษย์ไม่อาจเป็นอมตะได้ มนุษย์จะเป็นอมตะได้ก็จากผลงานของเขาเองเท่านั้น “ผลงานที่สามารถดำรงอยู่ได้ในความคิด ความนิยม ของชนรุ่นหลัง เมื่อชีวิตของผู้สร้างหาไม่แล้วนั้นก็คือ “ผลงานศิลปะ”¹² ด้วยเหตุนี้ ผลงานศิลปะจึงเป็นสะพานเชื่อมระหว่างชีวิตและความตาย ในทัศนะของ อังเดร มาลโรซ์ ศิลปะจึงกลายเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต ด้วยประการฉะนี้

¹²*La Métamorphose des Dieux*, p. 32.

บทส่งท้าย

ถึงแม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะกล่าวถึง ชีวิตและผลงานของ
อังเดร มาลโรซ์ แต่เราก็จะพบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัว
บุตร ภรรยาของเขาน้อยมาก ทั้งนี้เพราะชีวิตส่วนใหญ่
ของอังเดร มาลโรซ์ เกี่ยวพันกับบุคคลในสังคมวงกว้าง เรา
จะเห็นว่า เขามีความคล้ายคลึงกับนักเขียนฝรั่งเศสในปัจจุบัน
เช่น ปอล วาเลรี (Paul Valéry) และมาร์แตง ดู การ์ด์
(Martin du Gard) ผู้ซึ่งกล่าวถึงชีวิตส่วนตัวของเขาน้อยมาก
ตัวของอังเดร มาลโรซ์ ก็เคยกล่าวไว้ใน *Les Voix de Silence*
ว่า “คุณค่าของผลงานนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์หรือ
ชีวประวัติ”¹ และในนวนิยายเรื่อง *Les Noyers du l'Alten-
burg* ตัวละครเอกของเรื่องของเขาก็ได้กล่าวว่า “ผมคิดว่าคน
เรานั้นมีความหมายด้วยคุณค่าแห่งตนมากกว่าด้วยความลับส่วน
ตัว ผมจึงเก็บเรื่องราวของบุคคลที่ผมรักไว้เป็นความลับเฉพาะ
ตัวผม”²

---

¹“Ni l'histoire ni la biographie ne rendent compte de la qualité des oeuvres.”

²“...je crois trop qu'un homme est plus *signifié* par sa valeur que par ses secrets, pour que je tiende aux secrets de ceux que j'aime.”

ชีวิตและผลงานของ อังเดร มาลโรซ์ นั้นเกี่ยวพันกับมวลชน ทั้งในฝรั่งเศสและในดินแดนอื่นๆทั้งในยุโรป อเมริกา ตะวันออกกลาง และตะวันออกไกล ปรัชญาที่ปรากฏในผลงานของเขา ไม่ว่าจะเป็น บทความ ความเรียง นวนิยาย ศิลปะ หรือบันทึกความทรงจำ ล้วนเป็นปรัชญาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรักในเพื่อนมนุษย์ และการเสียสละของมนุษย์เพื่อสังคม และชีวิตที่ดีกว่าของผู้ต่ำต้อยน้อยหน้าในสังคม มวลความรู้อันกว้างขวางของเขานั้น ล้วนได้มาจากการศึกษา และสั่งสมด้วยตัวของเขาเองทั้งสิ้น เพราะเขาไม่เคยผ่านสถาบันการศึกษาชั้นสูง ใด ๆ ที่ใดมาเลย เราจึงอาจนับได้ว่า อังเดร มาลโรซ์ คืออัจฉริยะของมวลชนในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้คนหนึ่ง

ภาคผนวก
บทแปลบางตอนจากผลงานของ
อังเดร มาลโรซ์

จดหมายของกาบิน

“ผมไม่ถือว่าสังคมนั้นเลวร้ายหรือเป็นสิ่งที่สามารถจะทำให้ดีขึ้นมาได้ แต่ผมถือว่าสังคมนั้นไร้สาระ นี่เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ผมได้ทำทุกอย่างที่ผมกระทำได้เพื่อที่จะแยกตัวออกจากพวกที่โง่เขลา หรืออย่างน้อยที่สุดก็เพื่อจะอยู่อย่างป็นอิสระ หงนเนื่องมาจากประสบการณ์ในชีวิตของผม ไม่ใช่จากตัวผมเอง ซึ่งทำให้ผมเกิดความคิดที่ไม่อาจยอมรับสังคมนั้นด้วยเหตุจูงใจง่าย ๆ

ที่ผมกล่าวว่าสังคมนั้นไร้สาระ ผมไม่ได้หมายความว่ามันไร้เหตุผล ซึ่งผมก็ไม่สนใจกับการที่มันขาดความยุติธรรม และถึงแม้ว่าจะมีใครมาเปลี่ยนแปลงมันก็ตาม สิ่งที่ผมสนใจคือบางสิ่งบางอย่างที่ลึกซึ้งกว่านั้น ซึ่งหมายถึงการที่ผมไม่อาจเข้ากับสังคมนั้นแบบหนึ่งแบบใดได้เลย ผมไม่เข้าร่วมกับสังคมใดๆ

เช่นเดียวกับที่ผมไม่ยึดถือในศาสนาใดๆ แต่ผมก็ตระหนักดีว่าผมจะต้องพบกับกฎเกณฑ์ของสังคมนี้ตลอดชีวิต ซึ่งผมก็ไม่อาจยอมรับมันได้ นอกเสียจากว่าผมจะปฏิเสธความเป็นตัวผมเองโดยสิ้นเชิง”

(จากเรื่อง *Les Conquérants*)

ความตายของกิโ

กิโนอนนอกดอกหลับตานิ่งดูราวกับคนตาย เขาเฝ้ากวาด
ภาพใบหน้าอันสงบของศพ ซึ่งเหมือนกับคนยากเข็ญที่ยังคง
ไว้ซึ่งศักดิ์ศรี เขาได้พบเห็นความตายมามาก แต่เนื่องจาก
เขามีความเชื่อแบบคนญี่ปุ่น เขาจึงคิดอยู่เสมอว่าความตายที่น่า
ยกล่องนั้นก็คือ ความตายที่มีศักดิ์ศรีคล้ายคลึงกับชีวิตของเขา
เอง การตายเองเป็นการยอมจำนน แต่การฆ่าตัวตายนับเป็น
วีรกรรม...เขาคงจะไม่ได้พบหน้าเมียอีก ความทุกข์ของภรรยา
เมื่อทราบว่าเขาตายจะนำความเจ็บปวดมาให้เขาอย่างที่สุด เขา
คิดด้วยความขมขื่นยิ่ง ว่านี่คือ “ความเสียใจที่จะตาย” ส่วน
บิดาของเขานั้นไม่มีใครจะเทียบท่านได้ เพราะท่านสอนให้เขา
มีความเข้มแข็ง เป็นเวลากว่าปีที่เมียได้ช่วยให้เขาพ้นจากความ
เหงาและความขมขื่นทั้งปวง อนิจจา! เขารู้สึกปวดร้าวเสีย
นี้กระไร เมื่อนึกถึงความอ่อนหวานในครั้งแรกที่เขาได้สัมผัส
เรือนร่างเธอ “เมื่อเป็นเช่นนี้เธอน่าจะลืมฉันให้ได้” ถ้าเขา
จะเขียนจดหมายถึงเธอก็รังแต่จะเป็นการฆ่าเธอ และผูกมัดเธอ
ยิ่งขึ้นไปอีก “ฉันควรจะต้องบอกเธอให้รักคนอื่น” โอ! คุณ
ที่ซึ่งเวลาช่างไร้ความหมายผิดกับที่อื่น และยังมีข้อมบบนแยกคุณ
นี้ออกจากเพื่อนมนุษย์ เป็นที่ซึ่งการปฏิวัติน่าจะได้รับความเห็น

ใจไม่ว่าจะประสบผลอย่างใดก็ตาม แม้จะมีชิ้นใหม่ ณ ที่ใดก็ตาม ที่คนทำงานด้วยความทุกข์ยาก สิ้นหวังและไร้ศักดิ์ศรี คนทั้งหลายก็จะเฝ้ารำลึกถึงนักโทษเหล่านั้น เหมือนดังพวกที่มีศรัทธาพร่ำสวดมนต์ทีเดียวนั้น และผู้คนภายในตัวเมืองเริ่มรู้สึกเห็นใจผู้ที่รอความตายเหล่านี้ราวกับว่าพวกเขาได้สิ้นชีวิตไปแล้ว ภายใต้ความมืดที่ครอบคลุมโลกอยู่ สถานที่ที่เต็มไปด้วยเสียงครวญครางแห่งนี้อยู่เป็นที่ที่มีภราดรภาพอันสูงส่งอย่างไม่ต้องสงสัย มันเป็นเสียงร้องที่แสดงถึงความเจ็บปวดของผู้ที่นอนจมอยู่ที่นั่น ซึ่งทำให้กิโอรุสึกเจ็บปวดด้วย เสียงครวญครางที่แผ่วเบาซึ่งมีแทรกอยู่ทั่วไปในรัตติกาล แม้ว่าเขาเหล่านี้ต่างก็มีลูก เช่นเดียวกับเฮมเมลริช กิโอรุก็ยังพบว่าพวกเขาอมรับชะตากรรม และความเจ็บปวดนี้ด้วยความสงบ กิโอรุนอนทอดกายเหยียดยาวมือประสานกันที่อก ดูท่าทางเครื่องขริมดุจเพลงที่บรรเลงในงานศพ เขาคงจะต่อสู้เพื่อสิ่งที่มีความหมายสูงสุด และเพื่อสิ่งที่เป็ความหวังอันยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิตของเขา เขาจะตายท่ามกลางบุคคลเหล่านี้ซึ่งเขาเลือกอยู่ร่วมด้วย (ถ้าหากเขายังมีชีวิตอยู่) เขาก็คงจะตายในวิถีทางเดียวกับสหายทั้งหลายของเขาที่นอนอยู่นี้ หลังจากพบความหมายในชีวิตแล้ว ชีวิตนี้จะมีค่าไฉน หากไม่ยอมรับซึ่งความตาย มันเป็นการง่ายอยู่หรือที่ที่จะตายในเมื่อเราไม่ได้ตายอย่างโดดเดี่ยว หากเป็นการ

ตายที่เต็มไปด้วยเสียงของเพื่อนมนุษย์ ท่ามกลางผู้พ่ายแพ้ ที่ฝูงชนจะต้องตระหนักถึงการเสียสละอันเจ็บปวดของเขา ในวันหนึ่งตำนานอันนองเลือดนี้จะกลายเป็นตำนานสีทอง ทำไมเล่าในขณะที่รอความตายนี้ เขาจึงจะไม่ได้ยินเสียงกระซิบจากการเสียสละของเพื่อนมนุษย์ที่ร้องบอกเขาว่า หัวใจที่แก่ล้าว้า ของคนเรานั้นก็คือที่พักพิงในยามตาย ซึ่งมีค่ายิ่งเสมอด้วยวิญญาน

ก็โอถือไชยาไนต์ไว้ในมือ เขาเคยถามตัวเองบ่อย ๆ ว่า เขาจะตายอย่างง่ายตายไหม เขาตระหนักดีว่าเขาคงจะฆ่าตัวตาย ถ้าเขาตัดสินใจที่จะทำเช่นนั้น แต่การที่เขาคิดถึงว่าชีวิตที่ผ่านมาได้เปิดเผยตัวเขาอย่างเฉยเมยถึงนั้น ทำให้เขาเกิดกังวลว่า ความตายจะทำให้ความเชื่อมั่นในความคิดลดน้อยลงลงอย่างไม่มีทางเลี้ยง

เปล่าเลย ความตายอาจเป็นวีรกรรมอันน่าสรรเสริญ เป็นวีรกรรมอันประเสริฐยิ่ง เนื่องด้วยเป็นความตายอันกล้าหาญดุจดั่งชีวิตเขา และยังเป็นการหนีให้พ้นจากเจ้าทหารสองคนที่เดินใกล้เข้ามาด้วยท่าทางลึกลับ เขาเคียดแค้นพิชที่เขาได้มาหูยงแหว่ได้ยินเสียงกาตอฟถามเขาด้วยความวิตกในขณะที่เอื้อมมือมาแตะตัวเขา และในนาทีที่เขาต้องการจะสวมกอดกาตอฟนั้นเขารู้สึกหายใจขัดขึ้นมาทันที หมัดเรียวแรงที่จะต่อต้านกับความรู้สึกสับสนเหลือจะประมาณที่เกิดขึ้นโดยสิ้นเชิง

(จากเรื่อง *La Condition humaine*)

บรรณานุกรม

ผลงานของอังเดร มาลโรซ์

1. ผลงานเป็นเล่ม

Oeuvres, Gallimard, 1970 Tome 1 :

— “Lunes en papier”

— “La Tentation de l'Occident”

— “Les Conquérants”

— “Royaume—Farfelu”

Oeuvres Gallimard, 1970. Tome 2 :

— “La Condition humaine”

— “La Voie royale”

Oeuvres, Gallimard, 1970. Tome 3 :

— “L'Espoir”

Oeuvres, Gallimard, 1970. Tome 4 :

— “*Antimémoires*”

Le Temps du Mépris, Albert Skira, Genève,
Suisse.

Esquisse d'une psychologie du cinéma, Gallimard,
1946.

- Les Noyers de l'Altenburg*, Gallimard, 1948.
Saturne, Pléiade, 1950.
Les Voix du Silence, Pléiade, 1951.
La Métamorphose des Dieux, Pléiade, 1957.
Le Triangle Noir, Gallimard, 1970.
Les Chênes qu'on abat..., Gallimard, 1971.
Oraisons funèbres, Gallimard, 1971.
La Tête d'Obsidienne, Gallimard, 1974
La Corde et la Souris, Gallimard, 1976.
Hôtes de Passage, Gallimard, 1976.
L'Homme précaire et la Littérature, Gallimard,
 1977.

2. ๒๓๓๓๓

- “D'une jeunesse européenne,” *Ecrits*, Grasset,
 1927.
 “La Question des Conquérants,” *Variétés*, 15
 Octobre 1929.
 “Jeune Chine,” *La Nouvelle Revue Française*,
 Tome 38, Janvier 1932.
 “Culture,” *Liberté de l'esprit*, février 1949.

“Postface 1949 des *Conquérants*,” Gallimard, 1970.
 “N’était-ce donc que cela ?,” *Liberté de l’esprit*,
 avril, mai, juin 1949.

3. บทนำหนังสือ

Bibliothèque Nationale (La), *Manuscrits à
 peintures du XIII ème au XVI ème*.

FAULKNER (William), *Sanctuaire*, Gallimard,
 1949.

GUILLOUX (Louis), *Le Sang noir*, Le Club du
 meilleur livre, 1955.

LACLOS (Choderlos de), *Les Liaisons dange-
 reuses*, Gallimard, 1958.

LAWRENCE (D.H.), *L’Amant de Lady
 Chatterley*, Gallimard, 1932.

MAURRAS (Charles), *Mademoiselle Monk*, Stock,
 1923.

MICHELET (Edmond), *La Querelle de la
 Fidélité*, Arthème Fayard, 1971.

OLLIVIER (Albert), *Saint-Just et la force des
 choses*, Gallimard, 1954.

SPERBER (Manès), *Qu'une larme dans l'océan*,
Calmann—Lévy, 1952.

ผลงานเกี่ยวกับอังเดร มาลโรซ์

BOISDEFFRE (Pierre de):

—*Métamorphose de la littérature de Barrès à
Malraux*, Editions Alsatia, Paris, 1950.

—*Une histoire vivante de la littérature
d'aujourd'hui (1938—1958)*, Perrin, Paris,
1958.

—*Malraux*, Classique du XXème siècle, Editions
Universitaires, Paris, 1969.

DORENLOT (F.E.), *Malraux ou l'Unité de
Pensée*, Gallimard, 1970.

FITCH (Brian T.), *Le sentiment d'étrangeté
chez Malraux, Sartre, Camus et S. de
Beauvoir*, Lettres Modernes, Paris, 1964.

LACOUTURE (Jean), *André Malraux. Une
vie dans le siècle*, Le Seuil, 1973.

LANGLOTS (Walter G.), *André Malraux.
L'Aventure Indochinoise*, Mercure de France,
Paris, 1967.

- MOELLER (Charles), *Littérature du XXème siècle et Christianisme*, Tome 3, *Espoir des hommes*, Casterman, 1967.
- MOSSUZ (Janine), *André Malraux et le gaullisme*, Armand Colin, Paris, 1970.
- MAURIAC (Claude), *Un autre de Gaulle*, Hachette, Paris, 1970.
- PAYNE (Robert), *Malraux*, Buchet/ Chastel, Paris, 1973.
- PICON (Gaëtan), *Malraux per lui-même*, Seuil, Paris, 1953.
- DELMAS (Claude), "André Malraux et le communisme," *Age Nouveau*, No. 79, Février 1953, pp. 51-62.
- GAILLARD (Pol), *Les critiques de notre temps et Malraux*, présentations des textes, Garnier Frères, 1970.
- LEINER (Jean), "Autour d'un discours." *Revue des lettres modernes*, nov. 1978.

ชีวิตและงานของ อังเดร มาลโรซ์

นักคิดนักเขียนชาวฝรั่งเศส

เนื้อหากล่าวถึง ชีวิตประวัติ ผลงานทางด้านวรรณกรรมและการเมืองของอังเดร มาลโรซ์ นักเขียนชื่อดังชาวฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษ 20 ชีวิตของเขามีหลายรูปแบบ ตั้งแต่เป็นนักผจญภัย นักต่อต้านจักรวรรดินิยม นักต่อสู้เพื่อการปฏิวัติ ไปสู่สังคมที่ศึกษา นักพูดต่อต้านคอมมิวนิสต์ นักชาตินิยม และนักนิยมศิลปะ พัฒนาการชีวิตที่เปลี่ยนแปลงของเขานับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษา

นวนิยายของอังเดร มาลโรซ์ นั้นเกี่ยวข้องกับปฏิบัติการจริงในแต่ละช่วงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นสมัชชาการออกค้นหาวัตถุโบราณในเขมร การออกหนังสือต่อต้านความเหลวแหลกของผู้ปกครองอาณานิคมฝรั่งเศสในอินโดจีน การต่อสู้ด้วยอาวุธในสงครามต่อต้านเผด็จการฟาสซิสต์ในสเปน สงครามต่อต้านการรุกรานของฮิตเลอร์ในฝรั่งเศส (สงครามโลกครั้งที่ 2) รวมไปถึงการเข้ามีส่วนร่วมในการต่อสู้เพื่อเสรีภาพ เพื่อผู้ถูกกดขี่และผู้ถูกปราบปรามอื่น ๆ

อังเดร มาลโรซ์ เป็นนักเขียนที่กล่าวถึง “ความตายของพระเจ้า” “ความรู้สึกละแว” ของชีวิตมนุษย์ก่อน ฌอง-ปอล ซาทร์ และกามูส (นักเขียนชาวฝรั่งเศสผู้ได้รับรางวัลโนเบล) งานเขียนของเขาเน้นถึง “มนุษยธรรม” “ภราดรภาพ” ของมนุษย์ว่าเป็นสิ่งสูงส่ง และในตอนปลายของชีวิต หลังพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีคู่มือของประธานาธิบดีเดอโกล เขาก็หันมาเขียนหนังสือเกี่ยวกับศิลปกรรมอย่างจริงจัง

จินตนา ดำรงค์เลิศ

อ.บ. (เกียรตินิยม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Maitrise-ès-lettres

Docteur, spécialité littérature française (Mention Très Bien)

Université de Toulouse

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์